

INSTITUȚIA PUBLICĂ
BIBLIOTECĂ NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

Suport metodologic

**INSTITUȚIA PUBLICĂ
BIBLIOTECĂ NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA**

**IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN
TRANSFORMAREA DIGITALĂ:
OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI
Suport metodologic**

Chișinău, 2025

CZU 02:004

I-48

Director general: Elena PINTILEI

Echipa de autori: Vera OSOIANU, Lucia ȚURCANU,
Aliona MUNTEAN, Doina GAIDEU, Victoria VASILICA,
Ecaterina DMITRIC, Natalia GHIMPU, Margareta CEBOTARI

Responsabil de ediție: Ludmila CORGHENCI

Redactor: Jana BADAN

Coperta: Cristina CEOINAC

Tehnoredactare: Diana ODOBESCU

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova
Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări : Suport metodologic / echipa de autori: Vera Osoianu, Lucia Țurcanu, Aliona Muntean [et al.] ; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com). – 125 p. : il., tab. Aut. indicați pe verso p. de tit. – Bibliogr.: p. 113-123 (55 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 10 ex.
ISBN 978-5-86654-453-0.
02:004
I-48

Creative Commons - 4.0 International - CCBY 4.0

DOI 10.5281/zenodo.15860769

SUMAR

Lista abrevierilor	4
Introducere	5
Vera OSOIANU. Programul Național Lectura Central 2025: valorificarea oportunităților	8
Lucia ȚURCANU. Eminescu – 175: celebrare sau acte de cunoaștere?.....	20
Aliona MUNTEAN. Colecțiile de bibliotecă în sprijinul diversificării lecturii	36
Doina GAIDEU. Digitalizarea colecțiilor de bibliotecă	60
Victoria VASILICA. Biblioteca în era digitală: transformare, comunicare și inteligență digitală	67
Ecaterina DMITRIC. e-Servicii oferite de biblioteci: aspecte de diversificare și personalizare	75
Natalia GHIMPU. Contribuții ale bibliotecilor la realizarea obiectivelor Convenției UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale	91
Ludmila CORGHENCI. Competențele digitale ale bibliote- carilor: model conceptual al Programului educațional DigCompBib	101
Margareta CEBOTARI. Transformarea digitală globală: politici, tendințe, provocări pentru transformarea activității bibliotecilor și promovarea diversității expresiilor culturale: Lecturi profesionale: Bibliografie	113
Autorii articolelor.....	124

LISTA ABREVIERILOR

ABRM	Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova
BNC „Ion Creangă”	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”
BNRM	Biblioteca Națională a Republicii Moldova
BP	Biblioteci publice
CBN	Consiliul Biblioteconomic Național
IFLA	Federația Internațională a Instituțiilor și Asociațiilor de Biblioteci
ISO	Organizația Internațională pentru Standardizare
ODD	Obiective de Dezvoltare Durabilă
PNLC	Programul Național LecturaCentral
SM	Standard moldovenesc
SNB	Sistemul național de biblioteci
SND	Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”
TIC	Tehnologii informaționale și de comunicare
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

INTRODUCERE

Lucrarea „Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări” continuă inițiativa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de a sprijini documentar și informațional activitatea bibliotecilor privind realizarea obiectivelor profesionale prioritare ale anului, implicarea acestora în Programul Național LecturaCentral.

Activitatea bibliotecilor în anul profesional 2025 se va axa pe strategiile și politicile de orientare spre integrarea europeană a țării, de transformare digitală, de asigurare a accesului la cultură. Un document de o importanță majoră pentru viitorul Republicii Moldova pe care se vor baza bibliotecile în activitatea lor este Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030. Vizând obiective și priorități de transformare digitală până în anul 2030, documentul solicită și angajează autoritățile publice centrale (locale), comunitatea de afaceri, mediul academic etc., inclusiv bibliotecile, pentru a construi o societate digitală modernă, a se centra pe necesitățile cetățenilor (oferind servicii corespunzătoare, dezvoltând competențe) și a se alinia la agenda de integrare europeană a țării.

Obiectivele-cheie ale strategiei sunt bazate pe dezvoltarea durabilă a Moldovei, și includ:

- dezvoltarea unei societăți digitale, în care serviciile electronice să fie accesibile tuturor cetățenilor;
- consolidarea sectorului TIC prin investiții în cercetare și dezvoltare, creșterea competitivității Republicii Moldova pe piața globală prin crearea unei economii inovatoare și reziliente;
- eficientizarea instituțiilor publice prin utilizarea pe larg a tehnologiilor;
- asigurarea unui mediu digital sigur și incluziv, unde datele personale sunt protejate, iar securitatea cibernetică – solidă;
- construirea unui brand de națiune digitală prin promovarea realizărilor din acest domeniu.

Autorii lucrării de față aduc argumente în favoarea nevoii de schimbare a bibliotecilor și de intervenții majore în principalele domenii de transformare digitală: dezvoltarea competențelor digitale ale populației; crearea infrastructurilor digitale sigure și durabile; transformarea digitală a instituțiilor; digitalizarea serviciilor publice (promovarea acestora de biblioteci); integrarea în piața unică digitală a Uniunii Europene.

Un alt punct de reper pentru activitatea bibliotecilor este Programul național „Acces la cultură”, aprobat de Guvernul Republicii Moldova, care are drept scop de a sprijini și promova diversitatea culturală, încurajarea participării cetățenilor la viața culturală și integrarea valorilor culturale naționale în spațiul european. Accentul este pus pe apropierea culturii de oameni, prin proiecte culturale relevante și accesibile, desfășurate direct în teritoriu, în special în regiunile rurale și în comunitățile cu acces redus la activități culturale. De aici rezultă conținutul și activitățile specifice ale ediției anului 2025 a Programului Național LecturaCentral – campanii noi, număr impunător de activități culturale și educaționale în teritoriu etc.

Anul 2025 este declarat Anul Mihai Eminescu printr-o hotărâre a Parlamentului Republicii Moldova. În acest context, bibliotecile sunt încurajate de a se implica în realizarea obiectivelor principale ale acestei inițiative: promovarea valorilor culturale prin organizarea de evenimente, simpozioane, expoziții și alte activități, pentru a populariza opera lui Mihai Eminescu, pentru a stimula un dialog autentic care să pună în valoare moștenirea culturală a marelui poet; consolidarea identității naționale prin lectura, studierea poeziei și scrierilor eminesciene, precum și realizarea de materiale dedicate; sprijinirea/promovarea creației literare contemporane și stimularea creativității cititorilor prin organizarea de concursuri și festivaluri literare în spiritul valorilor eminesciene.

În esență, articolele incluse în acest suport metodologic au drept scop de a îmbogăți fundamentele teoretice și a oferi recomandări practice pentru implementarea obiectivelor profesionale prioritare ale anului 2025, cumulând armonios dimensiunile teoretice, metodologice și practice. Lucrarea este destinată preponderent specialiștilor în domeniu, dar și responsabililor pentru activitatea bibliotecilor din cadrul structurilor de resort.

Lucrarea poate fi accesată pe pagina web a BNRM (<http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/publicatii-metodologice>) și a Repozitoriului Național Tematic MoldLIS (<http://moldlis.bnrm.md/>).

Ludmila CORGHENCI

**PROGRAMUL NAȚIONAL
LECTURACENTRAL 2025:
VALORIFICAREA OPORTUNITĂȚILOR**

Vera OSOIANU

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

La 14 februarie 2025, de Ziua Națională a Lecturii, a avut loc lansarea oficială a ediției a 8-a a Programului Național LecturaCentral (PNLC). De menționat că luna februarie deschide drumul mai multor proiecte de promovare a cărții și lecturii, începând cu Campania Națională „Citim cu Voce Tare Împreună”, parte a Zilei Internaționale a Cititului Împreună; Ziua Națională a Lecturii cu o avalanșă de activități, organizate pretutindeni în biblioteci, școli, alte instituții; aniversările scriitorilor Grigore Vieru, Ion Diviza, Petru Cărare etc.

Întâmplător sau nu, dar această lună are semnificații aparte și pe scenele lecturii din alte țări. În SUA, de exemplu, luna februarie a fost desemnată Luna Națională a Lecturii, în cadrul acesteia fiind marcate 26 de evenimente care au tangențe cu biblioteca, cartea și lectura.

În aceste împrejurări, ediția ce urmează a PNLC este o oportunitate în plus de a vorbi despre importanța lecturii, de a restarta proiectele deja afirmate sau chiar de a lansa proiecte noi.

Nicio altă responsabilitate a bibliotecii nu oferă atât câmp de afirmare și creativitate, cât oferă cartea și lectura. Specialiștii domeniului, periodic, revin la ideea lansată de biblioteconomistul american Stive Coffman că viitorul bibliotecii ar putea să fie asigurat de carte, și anume de cartea în format tradițional. O altă idee lansată și vehiculată destul de îndrăzneț este că, precum teatrul, care a rezistat televizorului și internetului, este mai mult pentru elitele intelectuale, la fel va fi și cu biblioteca și cartea

în format tradițional, iar internetul și resursele electronice vor fi domeniile de interes pentru ceilalți. Timpul va arăta cât adevăr este în aceste ipoteze. Cert este faptul că dezinformarea, considerată cel mai mare risc global de scurtă durată, este proliferată mult mai rapid în spațiul online. De aici și importanța viitoare a bibliotecii și cărții în formatul care a consacrat-o.

Studiile demonstrează că marca bibliotecii rămâne a fi cartea și, cel puțin deocamdată, nu există premise că aceasta va fi detronată.

Promovarea lecturii este una dintre funcțiile principale ale bibliotecii. Potrivit Articolului 5, punctul (d) al Legii cu privire la biblioteci, documentul suprem al domeniului, biblioteca „promovează alfabetizarea și cultura informației, lectura, educația digitală și mediatică, precum și formarea gândirii critice” [5].

Lectura și importanța acesteia se regăsește în chiar noțiunea bibliotecii, respectiv „bibliotecă – instituție sau subdiviziune structurală a unei instituții, al cărei scop principal este oferirea accesului la resurse informaționale, la servicii și facilități pentru a satisface necesitățile de lectură, informare, instruire, cercetare, educaționale, culturale și de recreere ale utilizatorilor acesteia, precum și la edificarea și dezvoltarea durabilă a unei societăți reziliente, informate, incluzive și democratice” [5].

Există deci o bază legală solidă pe care sunt fundamentate activitățile vizând lectura și cele adiacente lecturii. Mai mult decât atât, prin proiectele de promovare a lecturii, bibliotecile pot contribui la realizarea tuturor funcțiilor bibliotecii, stipulate în Legea cu privire la biblioteci [5].

Niciunui guvern nu trebuie să-i fie indiferent dacă cetățenii țării citesc și ce anume aceștia citesc. În ultimii ani s-a mărit suma pentru Programul de editare a cărții naționale (deși trebuie să recunoaștem că și prețul cărților s-a mărit la fel). Ministerul Culturii finanțează proiecte culturale de interes național dedicate promovării cărții și lecturii, printre care menționăm în mod

special Programul Național LecturaCentral (PNLC), Cartea Deschisă (Muzeul Național al Literaturii Române), Să citim împreună (Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Din șapte ediții deja realizate ale PNLC, șase au fost finanțate ca proiecte culturale dedicate, susținute financiar de Ministerul Culturii. Este dovada încrederii că echipa poate face față responsabilităților asumate. Important este să stabilim corect obiectivele, să conlucrăm și să comunicăm în vederea realizării lor. PNLC este dovada faptului că împreună putem realiza mai mult decât fiecare în parte.

Încă de la lansare, PNLC a oferit și oferă în continuare un spațiu important dezvoltării competențelor bibliotecarilor ce țin de promovarea lecturii. În anul 2025, în acest sens, au fost programate nouă instruirii.

Programul Național LecturaCentral se bazează pe o istorie solidă în raport cu promovarea cărții și a lecturii, pe relațiile cu SNB și, în special, cu bibliotecile publice, precum și pe experiențele atestate pe parcursul edițiilor anterioare. Toate edițiile anterioare au pus un accent deosebit pe crearea obiceiului de a citi, precum și pe promovarea inovării și valorificarea experienței înaintate atât la nivel național, cât și internațional. La fel, se mizează pe implicarea bibliotecilor în crearea unei societăți cu cetățeni creativi, responsabili din punct de vedere civil și pe formarea unei atitudini pozitive față de bibliotecă, carte și lectură. Ideea care trebuie promovată cu toată insistența este că lectura, dincolo de dezvoltarea multilaterală, are implicații în îmbunătățirea memoriei, creșterea funcției cognitive, micșorarea efectelor stresului, promovarea sănătății mintale și multe alte beneficii.

Referindu-ne la ediția a 8-a a PNLC (anul 2025), evidențiem următoarele obiective: creșterea numărului de cititori; diversificarea publicului cititor și a serviciilor de bibliotecă; incluziunea socială prin lectură a persoanelor defavorizate; dezvoltarea

abilităților personalului de bibliotecă pentru promovarea lecturii; reanimarea rețelelor de biblioteci.

Pentru o mai mare implicare a tuturor persoanelor responsabile de promovarea lecturii, activitățile vor fi organizate în trei etape, respectiv:

- specialiștii BNRM coordonează întâlnirile organizate în biblioteca municipală, raională, orașenească – centre biblioteconomice teritoriale și în 1-2 localități rurale proxime. În această formulă, directorul bibliotecii este persoana de legătură, coordonare și expert în organizarea activităților de promovare și educare a lecturii;
- directorul bibliotecii municipale, raionale, orașenești, în calitate de expert, coordonează activitățile din bibliotecile din rețea (comunale, sătești);
- bibliotecarii din bibliotecile din rețea asigură organizarea evenimentului la nivel local: mobilizarea participanților, identificarea spațiului (în cazul când spațiul bibliotecii nu este adecvat), colaborarea cu administrația locală, promovarea evenimentului etc.

Această metodă de organizare va oferi posibilitatea de a ajunge la un număr mai mare de cetățeni, potențiali utilizatori ai bibliotecilor.

În acest demers, echipa BNRM contează, în mod special, pe implicarea managerilor centrelor biblioteconomice de nivel teritorial (CBT) și departamental (CBD), a specialiștilor din veriga superioară, precum și a responsabililor de activitatea bibliotecilor din consiliile locale. Managerii CBT și CBD vor contribui la creșterea oportunităților de interacțiune între autori și cititori, la consolidarea rețelelor de biblioteci și la sporirea vizibilității bibliotecii în comunitate. Pentru a motiva participarea unui număr cât mai mare de bibliotecari în activitățile de promovare a cărții și a lecturii, managerii care s-au afirmat ca experți-coordonatori

vor fi recompensați.

O intenție bine conturată a ediției 2025 a PNLC este continuarea procesului de fidelizare atât a personalităților implicate în PNLC, cât și a bibliotecarilor din bibliotecile în care au fost organizate activități cu participarea acestora. Se va lucra cu nucleul deja conturat de scriitori și, la fel, vor fi implicați scriitori noi. În acest sens, vor fi achiziționate cărțile autorilor participanți la PNLC 2025, acestea fiind repartizate bibliotecilor cu participare activă în cadrul PNLC.

Promovarea patrimoniului literar național ca parte a patrimoniului european va avea loc sub umbrela Campaniei „Scriitorul la el acasă” (întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici etc). Proiectul „Scriitorul la el acasă” este orientat spre implicarea scriitorilor în activitățile din localitățile unde s-au născut și de unde au pornit în lume, precum și a personalităților care au rămas să activeze în localitățile de baștină. Deși, dacă privim mai larg, scriitorul trebuie să fie la el acasă oriunde.

Pentru a da o nouă dimensiune Programului Național LecturaCentral, Secția Studii și cercetări a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a realizat sondajul „Personalități locale”. „Cartografierea” personalităților are ca scop identificarea și promovarea personalităților locale care au contribuit și contribuie în continuare în diverse sfere ale vieții sociale la nivel internațional, național și local, în special cultură, istorie, promovarea cărții și lecturii, incluzând scriitori, istorici, publiciști și alte figuri marcante. Pentru colectarea datelor a fost utilizat un chestionar online distribuit prin Google Forms. Acesta a fost completat de bibliotecarii din bibliotecile publice orășenești, raionale, comunale și satești, în perioada 27 decembrie 2024 – 1 februarie 2025. În total, au fost colectate 122 de răspunsuri. Rezultatele obținute vor constitui un suport valoros pentru organizarea Campaniei „Scriitorul la el acasă”, ediția 2025, precum și a

campaniilor viitoare desfășurate în cadrul Programului Național Lectura Central. De asemenea, aceste informații vor fi utilizate în alte activități culturale și vor contribui la consolidarea rolului bibliotecilor în promovarea și valorizarea personalităților locale.

La 7 februarie 2025, ministrul culturii, Sergiu Prodan, și ministrul educației și cercetării, Dan Perciun, au semnat un ordin de instituire a Consiliului consultativ interministerial pentru memoria represiunilor politice – Consiliul „Memoriei”. Scopul Consiliului „Memoriei” este de a promova cultura memoriei victimelor represiunilor politice din perioada regimului totalitar comunist (1917-1990) și de a contribui la dezvoltarea unei culturi comemorative europene comune, esențială pentru procesul de integrare europeană. Prin această structură se dorește resetarea culturii memoriei, începând din școală și dincolo de acest spațiu. Bibliotecile pot contribui prin diseminarea informației argumentate și veridice privind represiunile politice, deportările staliniste, foametea organizată, mișcarea de rezistență antisovietică etc.

Programele de lectură pot avea un succes deosebit dacă vor avea ca țintă combaterea și mitigarea izolării sociale și a singurătății. Tendința a 7-a prezentată în Raportul IFLA privind tendințele, elaborat în anul 2024, demonstrează că oamenii sunt în căutarea conexiunilor comunitare.

Izolarea socială și singurătatea sunt probleme în creștere în întreaga lume. Organizația Mondială a Sănătății notează că „Izolarea socială și singurătatea sunt foarte răspândite: aproximativ 1 din 4 persoane în vârstă se confruntă cu probleme sociale cum este izolarea și între 5% și 15% dintre adolescenți se confruntă cu singurătatea. O mare parte de cercetări arată că izolarea socială și singurătatea au un impact grav asupra sănătății fizice și psihice, calității vieții și longevității. Mortalitatea din cauza izolării sociale și a singurătății poate fi comparată cu cea cauzată de fumat, obezitate și inactivitate fizică” [2]. Este de așteptat că

aproape o jumătate din populația lumii, care depășește vârsta de 60 de ani, să experimenteze o formă de izolare socială sau de singurătate în anii de bătrânețe.

Comunitățile locale sunt importante pentru combaterea izolării sociale și a singurătății. O modalitate de a conecta comunitățile este relatarea istoriilor intergeneraționale. Această practică implică oameni de diferite vârste, aceștia reunindu-se pentru a împărtăși experiențele și istoriile lor. Tendința spre dialoguri/povestiri intergeneraționale reiese din dorința oamenilor de a se conecta la localitate și o conștientizare a beneficiilor pe care le aduc oamenii din diferite generații adunați împreună. Aici poate fi invocată practica bibliotecilor americane de a mobiliza comunitatea pentru a scrie împreună „romanul comunității”. Dialogurile intergeneraționale nu sunt străine și bibliotecarilor de la noi. O istorie de succes a fost relatată de bibliotecara de la Cruglic, Criuleni, la trainingul modular „Jurnalism cultural pentru bibliotecari” (BNRM, trimestrul 1). La fel, în ultimii ani este în creștere și importanța comunităților online.

O altă tendință foarte importantă semnalată de IFLA este re-negocierea încrederii. Nu e un secret că încrederea în instituțiile publice și mijloacele media este în scădere, fenomen menționat și în Raportul IFLA privind tendințele de dezvoltare a bibliotecilor, 2024 [2]. Firma de consultanță „Deloitte” notează că „Încrederea publicului în guverne este aproape de minimele istorice” [2]. În acest context, restabilirea încrederii în guverne și mass-media este absolut necesară. Cum pot ajuta bibliotecile la creșterea încrederii în instituțiile publice? Ca instituții publice de încredere, bibliotecile pot juca un rol esențial în creșterea încrederii cetățenilor în întregul sector public. Încrederea membrilor comunității în instituția bibliotecară înseamnă imagine pozitivă și invers. Activitățile bibliotecare, în special cele bazate

pe promovarea cărții și a lecturii, oferă oportunități serioase de îmbunătățire a încrederii. Creativitatea și ideile originale sunt aici esențiale.

Un prim pas care se impune este fidelizarea partenerilor bibliotecii. În acest sens, poate fi invocată experiența Bibliotecii Publice din Boston, SUA, care, la fiecare sfârșit de an, organizează Balul donatorilor. La această activitate sunt invitați toți cei care au făcut gesturi de caritate în favoarea bibliotecii. Indiferent de suma donată, fiecare donator primea câte un mesaj de mulțumire și asigurări de cât de important pentru utilizatorii bibliotecii a fost gestul lor de caritate.

Ediția a 7-a a PNLC, din anul 2024, a fost concepută pentru a motiva scriitorii, experții participanți la program și, la fel, bibliotecarii care au organizat întâlniri în cadrul PNLC. Din bugetul PNLC au fost procurate cărți ale acestor scriitori în sumă de 123 200 de lei, respectiv 37 de titluri de carte în 1 065 de exemplare, care au fost repartizate în 43 de biblioteci.

Exemple din biblioteconomia mondială demonstrează că percepția bibliotecii de către bibliotecari, utilizatori, parteneri și decidenți diferă substanțial. O nivelare, probabil, este imposibilă, dar asupra unei apropieri trebuie de lucrat.

Exemplele invocate de presa de specialitate din mediul online demonstrează o percepție aproape negativă din partea decidenților. Elocvent este exemplul din Marea Britanie, unde decidenții au închis sute de biblioteci, iar, ca răspuns, populația organizează activități de protest, lobby pro-bibliotecă și, la primul apel, participă activ la colectarea de fonduri în favoarea bibliotecii. Concluzia care se impune este că percepția bibliotecii printre cercurile mari de utilizatori nu este asemănătoare cu percepția decidenților. Implicarea membrilor comunității în vederea adunării de fonduri în susținerea bibliotecii și reducerile operate de decidenți demonstrează lucruri diferite.

Pentru BNRM, anul 2024 a fost anul începutului renegocierii încrederii. În contextul integrării europene a Republicii Moldova, echipa a lucrat cu mai mulți parteneri, printre care: Institutul pentru Politici și Reforme Europene, Institutul European de Studii Politice din Moldova, Centrul Analitic Independent „Expert Grup”, Institutum Virtutes Civilis, Fundația „Friedrich Ebert”, Moldova, GlobalFocus Center, România, Agenția de Guvernare Electronică, Institutul pentru Inițiative Strategice etc. Rezultatul este următorul: dacă anterior noi abordam partenerii în vederea organizării unor activități comune, acum partenerii sunt cei care ne abordează. Au înțeles că biblioteca este plasată în cel mai strategic loc al unei comunități.

Experiența demonstrează, și sistemele de Inteligență Artificială (IA) confirmă acest lucru, că partenerii au nevoie de recunoștință și apreciere. Respectiv, acestea se pot materializa în:

- menționări publice: Aduceți recunoaștere publică partenerilor în timpul evenimentelor, pe site-ul bibliotecii sau în materialele promoționale;
- cadouri instituționale simbolice: Oferiți cadouri mici și personalizate pentru a exprima aprecierea pentru contribuția lor;
- evenimente speciale: Organizați evenimente exclusive pentru parteneri, cum ar fi cocktailuri sau vizite ghidate.

Conform Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 318/2024, anul 2025 este declarat Anul Mihai Eminescu, de aceea, o atenție deosebită va fi acordată celebrării „omului deplin al culturii românești”, prin promovarea creației acestuia [4]. Polivalența personalității Mihai Eminescu oferă o varietate bogată de activități cu implicarea mai multor ramuri ale culturii.

Două dintre cele cinci concursuri naționale, organizate tradițional în cadrul PNLC, vor fi dedicate valorificării moștenirii literare eminesciene: Cel mai original proiect de promovare a moștenirii literare eminesciene și Cel mai bun declamator al

versurilor eminesciene. Pentru a asigura calitatea activităților, în special pentru elaborarea criteriilor de evaluare, precum și evaluarea dosarelor prezentate la etapa republicană a concursurilor, va fi implicat un eminescolog, expert în domeniu.

Promovarea valorilor europene prin lectură va rămâne și în anul 2025 unul dintre subiectele importante ale PNLC. Prin toate activitățile organizate cu participarea experților invitați, prin toate conținuturile elaborate de Biblioteca Națională în ajutor bibliotecarilor, aceștia sunt orientați să contribuie la diseminarea valorilor europene în rândurile largi de cititori. Mesajul fundamental al activităților pe această dimensiune este importanța, puterea și bucuria lecturii, rolul lecturii în dezvoltare, în realizarea scopurilor personale și profesionale și atingerea succesului.

Un document foarte important, ca subiect al lecturii, este Pilonul european al drepturilor sociale, care stabilește 20 de principii și drepturi pentru crearea unei Europe sociale puternice, echitabile, incluzive și pline de oportunități pentru toți cetățenii săi. Documentul propune o serie de obiective principale pentru Uniunea Europeană care trebuie îndeplinite până în 2030.

Bibliotecile publice au experiențe relativ bune de promovare a lecturii de plăcere și mai puțin se implică în promovarea lecturilor de cultură generală, care ar contribui la înțelegerea mișcărilor și fenomenelor actuale la scară largă.

În ultimul timp se discută mult despre faptul că în lume se conturează trei revoluții: revoluția religioasă, revoluția biologică și revoluția tehnologică care modelează lumea. Ne amintim de previziunea lui André Malraux: „Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc”. Cât privește revoluția biologică, crește speranța de viață a oamenilor cu toate efectele de ordin social și economic. Medicina oferă și ea soluții necunoscute anterior. Revoluția tehnologică oferă oamenilor mai mult timp liber. În *Homo Deus: Scurtă istorie a viitorului*, cunoscutul istoric și cercetător

Yuval Harari prezice că în viitor, omenirea va încerca să obțină fericirea, puterea divină ori nemurirea.

La fel de mult se discută despre influența Inteligenței Artificiale asupra omenirii. Este cunoscută ideea că „tehnologia este binecuvântare, dar și blestem”. Până și Papa de la Roma a intrat în panică la acest subiect [7]. Liderul spiritual al celor 1,4 miliarde de membri ai Bisericii Catolice și-a îndreptat atenția în ultimii ani asupra chestiunilor de natură etică ce vizează IA. La Forumul Economic Mondial de la Davos, suveranul pontif a transmis un mesaj alarmant despre IA, avertizând liderii lumii din politică, economie și afaceri că această tehnologie generează „îngrijorări critice” în legătură cu viitorul omenirii. Vaticanul a redactat un document numit „Antic și nou”, în care analizează impactul IA asupra mai multor domenii, inclusiv asupra pieței muncii, sistemului de sănătate și cel al educației.

Este evident că puțini bibliotecari au pregătirea adecvată pentru a intra în discuții serioase pe aceste teme, dar pot contribui prin inițierea unor dezbateri, cu participarea experților la acest subiect sau prin selectarea unor texte pentru lectură, trecute prin toate filtrele calității. Bibliotecarul stă pe un munte de informații de calitate, are expertiza necesară pentru a depista dezinformarea și pe această platformă poate lucra la edificarea încrederii membrilor comunității în bibliotecă și bibliotecar, contribuind la îmbunătățirea imaginii și a percepției bibliotecii de către comunitate.

În concluzie, am putea spune că bibliotecarul poate contribui la elucidarea unor teme complexe spre a face mai multă lumină, care, „aprinsă pentru tine, luminează și pentru cei din jur”.

Referințe bibliografice:

1. 7 Fan Ways to Celebrate National Reading Month. Disponibil: <https://www.learninga-z.com/site/resources/breakroom-blog/national-reading-month#:~:text=March%20is%20National%20Reading%20Month,and%20magical%20reading%20can%20be> [accesat 2025-02-10].

2. IFLA Trend Report 2024 : Facing the future of information with confidence. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf> [accesat 2025-02-21].
3. Interministerial al Memoriei. Disponibil: <https://mc.gov.md/ro/content/ministerul-culturii-si-cel-al-educatiei-si-cercetarii-au-instituit-consiliul-consultativ> [accesat 2025-02-12].
4. Hotărâre cu privire la declararea anului 2025 Anul Mihai Eminescu: nr. 318 din 26.12.2024. Disponibil: <https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/3014/part/1#page=1> [accesat 2025-03-12].
5. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-02-10].
6. The Decline and Fall of the Library Empire. Disponibil: <https://www.infoday.com/searcher/apr12/coffman--the-decline-and-fall-of-the-library-empire.shtml> / [accesat 2025-02-12].
7. Vaticanul afirmă că inteligența artificială conține „o umbră a răului” și cere o supraveghere atentă a acestei tehnologii. Disponibil <https://www.deschide.md/articole/vaticanul-afirma-ca-inteligenta-artificiala-contine-o-umbra-a-raului-si-cere-o-supraveghere-atenta-a-acestei-tehnologii/> [accesat 2025-02-07].

EMINESCU – 175: CELEBRARE SAU ACTE DE CUNOAȘTERE?

Lucia ȚURCANU

Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii
„Mihai Eminescu”, România

Declarat, pe ambele maluri ale Prutului, drept Anul Mihai Eminescu, anul 2025 va cuprinde un program amplu de activități de omagiere a poetului, dintre care, unele, eficiente și instructive, altele, festive și șablonarde. Cum ar trebui totuși celebrat Mihai Eminescu, astfel încât publicul să se apropie cu adevărat de opera sa? Un răspuns la această întrebare poate fi găsit în studiul *Cultul lui Eminescu* din volumul *Testamentul unui eminescolog* al lui Petru Creția:

„Cum ziceam, de două ori pe an, la 15 ianuarie și la 15 iunie, toată suflarea culturală românească, cu mic și cu mare, se simte pornită și, totodată, datoare să-l celebreze pe Eminescu. /.../ Presa publică articole, multe articole și innuri, de obicei însoțite de portret. Adunările se înfioară de emoții și de extaze la auzul frumoaselor alocuțiuni și orații, împănate cu nu mai puțin frumoase recitări, cu lieduri /.../, coruri /.../, piese orchestrale, declamări de poezii închinare poetului și prilejului, constelate toate de o frazeologie plină de formule liturgice: luceafărul poeziei românești, arhanghelul, arheul, martirul, sfântul, până la Cristul nostru, suflet din sufletul neamului, trecerea lui în eternitate, rostirea poeziilor nu doar ca poezii, ci rugăciuni și, nu arareori, chiar mai rău decât atât. Firește, nu pretutindeni, dar pe-aproape. Oricum, izbește izomorfismul, stereotipia, rețeta dată o dată pentru totdeauna în veșnicia stearpă a acestor sărbători. /.../ Nimeni nu spune că Eminescu nu trebuie sărbătorit, fie și fără vreun soroc anume. Dar nu așa. Relația cu el nu se

cade să se transforme în acte de cult, ci, cu deplină căldură a inimii și răceală a intelectului, în acte de cunoaștere [subl. n. – L.Ț.], *de analiză atentă, de analiză sinteză. Aceasta e adevărata sârbătoare. E drept că e mai greu*¹.

Transformarea „riturilor comemorării”² în acte de cunoaștere – aceasta ar putea să facă bibliotecarii și profesorii în anul aniversar 2025, astfel încât cititorii, mai ales cei din generația tânără, să se apropie de Eminescu prin cunoașterea vieții și operei, fără reticența pe care, de cele mai multe ori, o provoacă festivismul și perpetuarea de clișee. Nu vom căuta neapărat, în cele ce urmează (și nici nu este posibil), să fim absolut originali în prezentarea câtorva sugestii de comemorare cognitivă a lui Mihai Eminescu – activități ce ar putea fi organizate cu copii și tineri, dar și cu adulți, probabil, la biblioteci și cămine culturale, de-a lungul acestui an aniversar. Vom face aceste sugestii mai curând pornind de la proiectele Memorialului Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” și de la impactul pe care l-au avut unele activități de omagiere a poetului³.

Programul de comemorare a lui Mihai Eminescu va rezulta, bineînțeles, din domeniul de interes al publicului. Astfel, am vrea să atragem atenția asupra câtorva categorii de activități care ar putea facilita apropierea cognitivă de Eminescu în acest an aniversar: Pe urmele lui Eminescu; Citim Eminescu; Eminescu în era digitală; Eminescu ilustrat; Eminescu în muzică.

¹ CREȚIA, Petru. *Testamentul unui eminescolog*. Ediția a II-a. București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2015, p. 308-309, 311.

² BOT, Ioana. Istoria și anatomia unui mit cultural. In: Ioana BOT (coord.). „*Mihai Eminescu, poet național român*”. Istoria și anatomia unui mit cultural. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001, p. 64.

³ Pentru mai multe detalii, accesează: <http://eminescuipotesti.ro/index.htm>; <https://www.youtube.com/@memorialulipotesti1261>; <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057160792143>.

Pe urmele lui Eminescu

Sub genericul *Pe urmele lui Eminescu*, ar putea fi incluse activitățile care s-ar axa pe cunoașterea vieții lui Eminescu, scoțând datele și faptele biografice de sub incidența mitului. Câteva dintre aceste activități ar putea fi organizate chiar în parteneriat cu Memorialul Ipotești, prin accesarea paginii web a Memorialului și prin solicitarea unui ghidaj (a unei îndrumări) din partea muzeografilor.

Turul virtual al Memorialului Ipotești poate fi realizat accesând linkul: <https://real-tour-ro.captur3d.io/view/memorialul-ipotesti/tur-virtual#>. Casa Memorială, Bisericuța familiei Eminovici, Casa Papadopol, Muzeul tematic „Mihai Eminescu”, Biblioteca Națională de Poezie „Mihai Eminescu” își deschid, în acest fel, virtual, spațiile pentru 24 din 24 de ore. Pe lângă posibilitatea de a vizualiza obiectivele și exponatele, vizitatorii online au la dispoziție informațiile inserate pe site, care: prezintă și explică traseul; oferă date despre familia Eminovici și obiectele care i-au aparținut; relatează despre bisericuța cu hramul Sf. Arhangheli Gavriil și Mihail, despre obiectele care însoțesc sfintele taine sau reproduc aspecte ale vieții la început de secol XIX; fac cunoscute aspecte noi ale vieții și operei lui Mihai Eminescu; explică structura Bibliotecii de Poezie etc. Turul virtual poate fi completat cu un ghidaj prin spațiile Memorialului, realizat de tineri actori purtând costume de epocă și citind fragmente de texte relevante (activitatea s-a desfășurat în cadrul programului *Muzeul, altfel* și a fost organizată în parteneriat cu trupa de teatru „Drama Club” a Colegiului „A.T. Laurian”, coordonată de Ela Nistor – <https://www.facebook.com/100000092863845/videos/pcb.8044904405522575/1147570616445894>).

Material ilustrativ suplimentar, pentru reconstituirea traseului eminescian, poate fi găsit în albumele *Căutându-l pe Eminescu*, care conțin fotografii realizate de-a lungul mai multor ediții ale

Taberei de artă fotografică, organizată la Memorialul Ipotești începând cu anul 2016.

Tabloul povestește. Proiectul *Tabloul povestește*, care, de asemenea, propune un ghidaj virtual pe traseul eminescian, presupune valorificarea colecției de grafică semnată de Spiru Vergulescu – 101 desene în tuș, având genericul *Pe urmele lui Eminescu*, aflate în proprietatea Memorialului Ipotești – care ilustrează traseul vieții lui Mihai Eminescu și mediul sociopolitic al României secolului XIX. Tablourile în tuș au fost digitalizate și augmentate (cu ajutorul fotografiilor de epocă și al desenelor realizate de elevi ai liceelor de artă din mai multe județe, în cadrul unei tabere de pictură organizate la Ipotești) prin crearea unor filme de animație și a codurilor QR pentru fiecare film (<http://eminescuipotesti.ro/tabloulpovesteste2024iul22-31.htm>). Datorită acestor acțiuni, colecția de grafică semnată de Spiru Vergulescu începe să prindă viață în momentul scanării codului QR: pe ecranul telefonului poate fi vizionat un film de animație cu secvențe din biografia și opera lui Mihai Eminescu, raportate la un context mai larg prin introducerea scenelor din peisajul cultural, social și politic din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Cluburile de lectură pot deveni o formă de promovare cognitivă a vieții și operei lui Mihai Eminescu. În funcție de obiectul

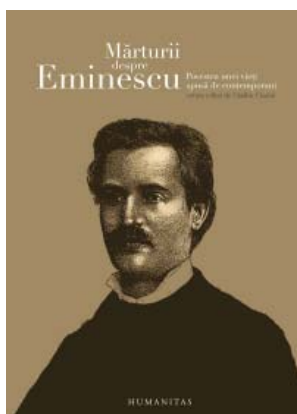

lecturii – texte cu caracter documentar (memorii) sau texte fictive (în care Mihai Eminescu este personaj literar), se pot organiza două serii de ședințe, iar finalitatea acestor activități ar fi atât deschiderea către lucrări despre omul Eminescu, dar și despre prietenii acestuia (mulți dintre ei, scriitori), cât și îmbogățirea cu informații despre societatea românească din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe urmele lui Eminescu. Sub acest generic, se pot propune pentru lectură și discuții, în cadrul cluburilor de lectură, fragmente din volume de memorialistică dedicate poetului, cum ar fi: George Panu, *Amintiri de la Junimea din Iași*, Editura „Polirrom”, 2013 (ediția princeps: 1908); Teodor V. Ștefanelli, *Amintiri despre Eminescu*, Editura „Scrișul Românesc”, 2018 (ediția princeps: 1914); Iacob Negruzzi, *Amintiri din Junimea*. Ediție îngrijită și prefată de Ioana Pârvulescu, Editura „Humanitas”, 2011 (ediția princeps: 1921); Ioan Slavici, *Amintiri*, Editura „Minerva”, 1983 (ediția princeps: 1924); *Ei l-au văzut pe Eminescu*. Antologie, ediție, note, bibliografie de Cristina Crăciun și Victor Crăciun, Editura „Dacia”, 1989.

Una dintre cărțile pe care le recomandăm cu încredere este *Mărturii despre Eminescu. Povestea unei vieți spusă de contemporani*, volum editat de Cătălin Cioabă (Editura „Humanitas”, 2013, 2022). Amintirile sau poveștile adunate în acest volum ne ajută să descoperim cum a fost omul Eminescu. Sunt mărturii ale mai multor contemporani cu Eminescu, dintre care, menționează editorul, „unii l-au cunoscut pur și simplu, alții i-au fost prieteni nedespărțiți. Cu toții ne spun câte o poveste, iar poveștile lor adunate spun, întreagă, povestea vieții lui”. Grupate în cinci

compartimente – *Copilăria și peregrinările tinereții, Anii de maturitate, Anii târzii. Boala, Evocări din anul morții, Povestiri, anecdote, imagini* –, textele din volum ar putea ajuta cititorii să reconstituie portretul lui Eminescu din toate etapele vieții, dar și să-și facă o imagine despre epocă (învățământ, viața literară, politică etc.). Lucrarea conține o selecție bogată de imagini și note biografice despre autorii mărturiilor, care ar putea da culoare lecturilor și discuțiilor.

Eminescu, personaj. Viața și opera lui Mihai Eminescu a prezentat interes nu doar pentru istoricii și criticii literari, ci și pentru scriitorii propriu-ziși, care fie i-au dedicat texte poetului, fie au scris ficțiuni în care Mihai Eminescu devine personaj. De la începutul secolului al XX-lea și până astăzi, s-au scris mai multe opere dramatice și romane în care documente referitoare la viață și operă sunt topite și fuzionate cu elemente fictive. Din aceste

lucrări ar putea fi selectate fragmente pentru lecturi și discuții, cu observația că cititorii ar trebui atenționați că faptele evocate aici nu pot fi luate de fiecare dată ca atare. Iată câteva lucrări, apărute de-a lungul a mai bine de un secol, în care Mihai Eminescu apare ca personaj literar: Riria, *Ultima rază din viața lui Eminescu. Dialog dramatic în 5 acte* (Editura Librăriei Nouă P. Iliescu & D. Grossu, 1902)⁴; Victor Eftimiu, *Rapsozii. Apoteoză*

⁴ Un dialog scris în proză rimată și ritmată, în care se topesc așa-zise amintiri ale Ririei (Coralia Biberi, căsătorită Coralia Gatoski și recăsătorită Coralia Xenopol) și parafraze ale operei eminesciene. În 1914, dialogul apare tradus în franceză: Riria (Mme Coralie Xénopol), *Le Dernier Rayon de la Vie d'Eminescu. Poème dramatique*, Paris, Ernest Leroux, Éditeur.

într-un act (Editura „Librăria Nouă”, 1913)⁵; E. Lovinescu, ciclul *Eminescu*, cuprinzând romanele *Mite* (Editura „Adevărul”, 1934) și *Bălăuca* (Editura „Adevărul”, 1935); Cezar Petrescu, trilogia *Romanul lui Eminescu* (apărută la Editura „Națională-Ciornei”): *Luceafărul* (1935), *Nirvana* (1935), *Carmen Saeculare* (1936); Octav Minar, *Simfonia venețiană. Romanul unei mari iubiri: Eminescu – Veronica Micle* (București, 1936)⁶; Mircea Ștefănescu, *Eminescu. Dramă în două părți* („Teatrul”, An. IX, Nr. 6, iunie 1964)⁷; Gheorghe Tomozei, *Miradoniz. Copilăria și adolescența lui Mihai Eminescu* (Editura „Ion Creangă”,

⁵ Poemul *Rapoziții* este dedicat lui Em. Gârleanu care era director al Teatrului Național din Craiova, unde s-a jucat prima dată, în 1911. Mihai Eminescu este unul dintre personaje, alături de Vasile Alecsandri.

⁶ Într-un semnal de carte publicat în revista „Însemnări ieșene”, An. 2, Nr. 12, 1937, Alexandru Piru critică romanele lui E. Lovinescu, Cezar Petrescu și Octav Minar: „În «Mitte» și «Bălăuca», d. Eugen Lovinescu surprinde două momente din iubirea lui Mihai Eminescu, unul pentru cumnata lui Maiorescu, Mitte Kremnitz, celălalt pentru poeta Veronica Micle, adevărata și pământeasca dragoste a poetului. Lipsite de psihologie, romanele d-lui E. Lovinescu nu reușesc decât să vulgarizeze eroii principali, chiar atunci când descriu fapte «reale». «Romanul lui Eminescu» de d. Cezar Petrescu se apropie mai mult de sufletul Luceafărului, întrucât demonstrează tragedia geniului nemuritor, care n-are totuși noroc de viață, dar este prea elastic, prea disproportionat (primul volum chiar inutil, copilăria fiind aceeași la toți copiii), prea gazetăresc («Carmen Saeculare») sau prea diluat, ca «Nirvana». D-l Octav Minar, care a publicat odată niște scrisori (Veronica Micle, «Ale lui pentru mine, ale mele pentru dânsul», sau «Cum a iubit Eminescu?»), dovedite în urmă neautentice, încearcă din nou să schițeze limitele psihologice ale eroticei eminesciene, în «Simfonia venețiană» /.../. Pe noi ne amuză deocamdată numai naivitatea d-lui O. Minar. Căci cu toată nedumerirea sa când arată că «se iubeau acuzându-se, se despărțeau certându-se, se împăcau iarăși, blestemându-se» (!), scriitorul scoate totuși concluzii în favoarea idealismului. Dragostea între Eminescu și Veronica Micle e considerată ca o resurrecție, ca o idilă eternă, fără manifestări telurice. Sfârșitul «romanului» este însă ireal, deoarece promite o apropiere între eroii martirizați în aproape două sute de pagini! E inutil să mai vorbim de creație. Eminescu este un om care se lamentează pentru o țigară, Caragiale e reprezentantul suburbiei în redacția «Timpului», Creangă povestește anecdote de mahala cu formule ca: «Pardon de așa afront», Mitte e o «năsoasă» și așa mai departe. Personagii de carnaval, într-o intrigă de comedie cu lacrimi. Un convenționalism care întrece banalitatea. Ce e mai rău însă este faptul că O. Minar își pune ineptiile pe seama acestor personaje!”.

⁷ Partea I: într-un restaurant din Viena, unde câțiva studenți români, printre care Eminescu, Slavici, Veronica Micle ș.a., discută și recită poezii; partea II: în redacția revistei „Timpul”, discută Eminescu, Caragiale, Slavici și alte „voci”.

1970)⁸; Maria Șleahțișchi, Nicolae Leahu, *Cvartet pentru o voce și toate cuvintele. Eseu dramatic în două acte* (montat la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți în 2000; apărut în volum la Editura „Arc” din Chișinău în 2001)⁹; Florina Ilis, *Viețile paralele* (Editura „Cartea Românească”, 2012)¹⁰; Florin Chirculescu, *Solomonarul* (Editura „Nemira”, 2022)¹¹.

Clubul cinefililor. Vizionarea și discuția unor filme documentare biografice ar putea fi o formă eficientă de cunoaștere a vieții lui Mihai Eminescu și de promovare a operei scriitorului în comunitate. De-a lungul timpului, începând cu anul 1914, au fost realizate mai multe filme documentare despre viața și opera lui Mihai Eminescu. Selecția filmelor pentru vizionare necesită rigurozitate și atenție sporită la datele prezentate de realizatorii peliculei, deoarece nu întotdeauna se aduc informații veridice, pornind de la surse documentare. Iată însă câteva documentare care ar putea fi vizionate și discutate:

Eminescu-Veronica-Creangă – este primul film documentar despre Eminescu, produs în 1914 de filiala din București a Casei „Pathé”, în regia lui Octav Minar, ajutat în realizare de directorul revistei „Cele Trei Crișuri” din Oradea, Alexandru Bacaloglu; premiera a avut loc pe 31 ianuarie 1915 la Ateneul Român din București; filmul prezintă documente, fotografii și imagini din

⁸ Autorul își definește lucrarea drept „monografie lirică”.

⁹ Dumitru Irimia consideră că acest eseu dramatic este „inedit /.../, provocator în sens pozitiv și cu o mare capacitate de tensionare poetică”, „ipostazele Poetului, aici ale poetului Eminescu”, fiind „întruchipări ale ființei lui umane și poetice la diferite «vârste» ale creației”, iar intertextul eminescian – „punct de plecare pentru replicile personajelor-ipostaze” (vezi: Dumitru Irimia, „Osia statornică – imagine a identității naționale”, în: *Studii eminesciene*, ediție de Ioan Milică și Ilie Moisiuc, Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, 2014).

¹⁰ Romanul debutează la 28 iunie 1883 și se încheie la 15 iunie 1889 – două date, cum observă editorul, „înregistrate în memoria colectivă, care consolidează și, deopotrivă, subminează mitul Poetului național”.

¹¹ „Două planuri, unul din secolul al XIX-lea, celălalt din prezentul secolului al XXI-lea, se împletesc în niște circumstanțe extraordinare. Emin și Max Murgescu, zis Macu, un soi de afacerist obsedat de Eminescu, se caută continuu prin timp și spațiu” (Editorul).

locurile în care au trăit sau prin care au trecut Mihai Eminescu, Veronica Micle și Ion Creangă, dar nu toate informațiile sunt veridice (durata: 20 de minute);

Mihai Eminescu – un film realizat de Moldova-Film, studioul „Viața”, în 1991, scenariul și regia aparținându-i lui Anatol Codru; lungmetrajul „atestă particularități estetice ale filmului-monografie cu trăsături ale filmului-eseu și ale celui istorico-biografic” (Dumitru Olărescu) și conține trimiteri la o bibliografie amplă (durata: 1 oră 42 minute);.

Eu, Eminescu – un film de Cristina Chirvasie, după un scenariu de Emanuel Bădescu; regia sonoră – Petru Mărgineanu, producător executiv – Mihai Vișinescu; producția a fost realizată în ianuarie 2021 de Asociația pentru Educație „Teofor”, cu sprijinul Ministerului Culturii, având ca parteneri Muzeul Național al Literaturii Române și Institutul Cultural Român; în prezentarea oferită de Muzeul Național al Literaturii Române, se menționează că „filmul pune în valoare arhiva imagistică foto și video a perioadei istorice în care a trăit Mihai Eminescu, traducând astfel istoria într-un limbaj accesibil tuturor” (durata: 24 de minute).

Citim Eminescu

Recitalurile au fost prezente întotdeauna în programul activităților de comemorare a lui Mihai Eminescu. Care sunt deficiențele acestui tip de activitate? Pe de o parte, poeziile recitate „urmează o selecție al cărei criteriu evident este accesibilitatea”¹², fiind alese, în general, poeziile cunoscute (prin

¹² SĂRĂCUT, Cristina. Mihai Eminescu în discursul mediatic de televiziune. Ipostaze comemorative. In: Ioana BOT (coord.). „Mihai Eminescu, poet național român”. *Istoria și anatomia unui mit cultural*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001, p. 251.

urmare, se recită aceleași poezii de la an la an), iar pe de altă parte, tonalitățile grave, festivismul recitării poate avea un efect opus celui dorit – îndepărtează eventualii cititori.

Pentru a evita aceste clișee, s-ar putea apela la forme alternative de recitaluri, care nu ar presupune neapărat cunoașterea pe de rost a textelor, dar ar solicita buna înțelegere a textului citit.

Lecturi în dialog. Volumul de corespondență inedită *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit*, îngrijit de Cristina Zarifopol-Illias și publicat în anul 2000 la Editura „Polirom”, dezvăluie nu doar povestea de iubire sau dialogul sentimental dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle, ci și – chiar dacă sporadic – un dialog de altă natură, o comunicare literară. Veronica este inițiată de poet în laboratorul său de creație, aceasta devenindu-i astfel confesoare. Eminescu face referiri în scrisori la unele poeme ale sale, Veronica răspunzându-i, la rândul ei, cu alte referiri. Ne introduc în laboratorul de creație al poetului și alte scrisori, adresate membrilor familiei (Harietei) sau prietenilor, colegilor (lui Iacob Negruzzi) (cele mai multe sunt incluse în: Mihai Eminescu, *Opere. Volumul XVI: Corespondența. Documentar*, Editura Academiei, 1989).

Un recital bazat pe alternanța dintre scrisori, dintre textul epistolar și cel poetic (implicând, eventual, și dramatizarea) sau dintre poemele „în oglindă” ar putea fi nu numai comemorativ, ci și cognitiv.

Iată, bunăoară, câteva secvențe relevante pentru ceea ce am putea numi dialog de idei literare:

a) „10 martie 1880 / Scumpă Cuță, / Dacă vei da versurile mele să se publice în «Convorbiri», te rog să corijezi strofa înțâia astfel: / *O mamă, dulce mamă* etc. / în loc de: / Salcâmi-și scutură floarea de toamnă și de vânt / vei pune: / Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt. / Al tău pentru totdeauna Emin”;

b) „15 Martie 1880 Iași / Miguel Eminescu de Ipotești, / Sunt

veselă, însă pe tine supărată; totuși te voi întreba, aceasta în scop de-a primi o scrisoare de la tine, cum ai vroi să mă fotografiez, carte-visite sau Cabinet-Portrait? / Manuscriptul meu al traducerii «Ramura de liliac» te rog foarte mult a o păstra la tine, nu aș voi să rămână la tipografie. / Nu știu de ce nu mi-ai răspuns la scrisoarea trecută? Știi că nu-ți mai scriu de-acuma defel, dacă îți vei relua vechiul tău obicei acela de-a nu scrie decât când îți toană, am să-ți spun o răutate ori o las pe altă dată. / Miguel, te pup și te rog să-mi scrii. Nu aș voi însă o scrisoare ca cea din 10 Mart., pare că eu sunt cauza multor suferinți ale tale, în caz de-ar fi așa sacrifică-mă, te rog, ca să nu mai fii trist și ursuz. / Și iar te sărut. / Veronica”;

c) „29/12/1882 / Măi ramură de liliac, / *Oui! Je t'aime, je t'aime, je t'aime!* Necazul meu psihologic unit cu o strașnică nevralgie, durere de cap și de măsele, m-a făcut ursuz... iar tu, din ursuz mă faci diplomat, ceea ce, din nefericire, n-am fost niciodată. Și-aș trimite fotografia, dar mă tem că n-ai vedea în ea decât un matuf, cu fața umflată de orbalț, cauză pentru care nici nu mă fotografiez. Cum nu-mi este permis de-a fi bolnav, am trebuit să lucrez cu toate tăieturile ascuțite prin creier și prin oasele maxilare, ceea ce m-a oprit de a-ți scrie. Am primit amândouă scrisorile tale. / *Petite, charmante bouche, charmante et petite*, te sărut de-o mie de ori și rămân / Al tău M. Eminescu”;

d) Veronica Micle, *Lacrime și lacrimi*: „Încetează de-a mai plânge,/ Inimă făr-de noroc,/ Căci prin lacrimi de sânge/ Nu salină, nu se stinge/ Al durerii mele foc.// Foc ce arde în tăcere/ Și-i ascuns în pieptul meu,/ Unde jalnica durere/ Picurând amara fiere/ Așezat-a jugul meu.// Ah! Și-ți adă tu aminte/ C-acest chin de foc nestins/ Prin duioase jurăminte/ De iubire l-a aprins”.

O formă de dialog sunt și poemele dedicate de Veronica Micle genialității lui Eminescu sau cele (fie ale lui Eminescu, fie ale Veronicăi Micle) în care se produce un dialog la nivel de

intertext (al imaginilor, temelor etc.). Deși nu se dă numele celui către care se îndreaptă admirația poetei, texte precum *La portretul unui poet* sau *Lui* conțin suficiente indicii care să ne permită să constatăm că Veronica Micle este, se pare, unul dintre primii autori care au scris poeme dedicate lui Mihai Eminescu, dar și care au preluat formula poetică eminesciană. Veronica Micle nu a avut suficientă individualitate și forță poetică încât să se detașeze total de formula eminesciană. Spre deosebire de alți epigoni însă, la ea, eminescianizările „sunt mai curând un fapt sentimental decât literar, /.../ acolo unde alții văd mimetism nu ar trebui să vedem decât un dialog afectiv, o sintonizare, o acordare de frecvențe”, remarcă Eugen Lungu în celebra sa antologie *Poeți de pe vremea lui Eminescu*¹³, aducând câteva exemple de poeme ale Veronicăi Micle care se vor, de fapt, „un răspuns, un ecou, o umbră” la versuri eminesciene. Este un dialog ce pare să se bazeze pe un joc intertextualizant și în care intră, la un moment dat, și Eminescu. A se vedea: *Fugi îți zic...* (Micle) vs *Minte și inimă* (Eminescu); *Din valurile vremii...* (Eminescu) vs *Lui* (Micle); *Și dacă...* (Eminescu) vs *Și dacă-un dor...* (Micle) etc.

Spoken Word este o artă performativă și o formă de expresie artistică ce combină elemente de poezie, storytelling, teatru și muzică pentru a crea o experiență captivantă și adesea intrigantă. Altfel zis, e un recital poetic, care implică jocul teatral și se desfășoară pe un fundal muzical și vizual. Acest tip de recital este practicat mai ales de poeții tineri și se bucură de interesul publicului. Un recital *Spoken Word* pe versuri de Mihai Eminescu ar apropia mai ales tinerii de creația poetului.

Scriitorii citesc Eminescu. În cadrul întâlnirilor cu scriitorii, desfășurate pe parcursul anului, se poate include rubrica *Scriitorii citesc Eminescu*, care să conțină o discuție scurtă despre

¹³ LUNGU, Eugen. *Poeți de pe vremea lui Eminescu*. Chișinău: Editura Cartier, 2016, p. 506. ISBN 978-9975-86-116-8.

relația scriitorilor invitați cu opera eminesciană și lecturi din creația poetului. Astfel, publicul ar putea descoperi perspective noi asupra operei lui Eminescu. Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” practică acest exercițiu în cadrul întâlnirilor lunare *Poeți în dialog*¹⁴.

Atelierele de scriere creativă sunt o formă de activitate cu publicul care se poate organiza în cadrul cluburilor sau incubatoarelor de lectură: se citește și se comentează o lucrare din Eminescu (textul este ales în funcție de vârsta participanților la atelier); se selectează o imagine sau o expresie din textul eminescian care va servi ca pretext pentru scrierea propriilor texte; după ce sunt scrise textele, se citesc, se comentează și se raportează la textul eminescian de la care s-a pornit.

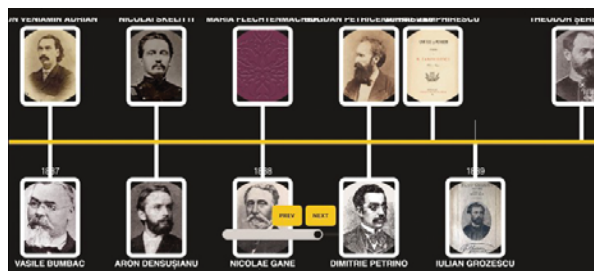
Eminescu în era digitală

În epoca tehnologiilor informaționale, promovarea operei eminesciene se poate realiza și prin instrumente mai apropiate de modul de a percepe lumea al generației tinere: accesarea unor aplicații create pentru a valorifica viața și creația lui Mihai Eminescu, precum și epoca în care a trăit poetul sau crearea unor aplicații noi; digitalizarea textelor; crearea de jocuri video pornind de la opera eminesciană.

Aplicația Poeți contemporani cu Eminescu a fost creată de Memorialul Ipotești și lansată pe 21 martie 2023, cu prilejul Zilei Mondiale a Poeziei. Aplicația (<https://contemporani-eminescu.vercel.app/>) are la bază expoziția cu același titlu (lansată virtual în 2020 și transformată în expoziție stradală în 2021) și conține 68 de medalioane cu poeți și poete care au scris în limba

14 Se poate viziona, drept exemplu, ediția din 15 ianuarie 2023, *Poeți în dialog*: Octavian Soviany – Claudiu Komartin (<https://www.youtube.com/watch?v=sLoxxrGoOfo>; 1:24:42).

română și și-au publicat textele în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, oferind astfel o imagine amplă a contextului literar în care a activat Mihai Eminescu.

Creația eminesciană în format electronic. Un concurs sub acest generic ar stimula tinerii cititori să se aplece asupra textelor eminesciene și să propună prezentarea acestora în format electronic, aplicând cunoștințe de tehnologia informației, inclusiv de natură grafică. În vederea realizării proiectelor, biblioteca poate pune la dispoziția participanților o selecție de poezii și proze de Mihai Eminescu, precum și texte adiacente (corespondență, memorialistică, istorie literară), care reconstituie contextul scrierii și publicării lor¹⁵.

Videopoemul este o formă artistică relativ nouă în câmpul experimentelor literare din ultimii ani. Acesta presupune o adiție audiovizuală la un text, poate fi realizat cu telefonul și prezintă interes mai ales pentru tineri. O formă de comemorare a poetului ar putea-o constitui organizarea unui concurs cu tema *Eminescu în videopoeme*, care s-ar încheia cu o gală a laureaților, incluzând și vizionarea și discuția videopoemelor¹⁶.

¹⁵ Memorialul Ipotești, în parteneriat cu Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Botoșani, a organizat un astfel de concurs, propunând tema „*Lumină de lună (versuri lirice)*”. *Ce ar fi fost?*, iar proiectele câștigătoare au fost anunțate pe 21 martie 2022, de Ziua Mondială a Poeziei (vezi: <http://eminescuipotesti.ro/luminadeluna21martie-21mai2022.htm>).

¹⁶ Vezi: Videopoeme realizate pe versurile lui Eminescu de elevi care frecventează ART Clubul de la Colegiul Național „Liviu Rebreanu” din Bistrița: https://youtu.be/sN2YT-FX_4w; <https://youtu.be/73VG5-als5w>; <https://youtu.be/utCpy7pozsw>.

Eminescu ilustrat

Opera eminesciană poate fi cunoscută în detalii și înțeleasă mai bine și prin practicarea unor exerciții de ilustrare a textului, altfel zis, prin îmbinarea artei cuvântului cu imaginea plastică.

Poemul ilustrat. Activitatea de ilustrare a unei opere literare are o finalitate dublă. Întâi, ajută la o înțelegere mai bună a textului literar – ilustratorul trebuie să citească atent textul și să facă exerciții de interpretare, pentru a ilustra cât mai adecvat conținutul poemului. Apoi, ilustrația poate contribui la completarea cu semnificații a textului literar. Această activitate s-ar putea adresa copiilor și adolescenților. Ilustratorilor li se propune să-și aleagă un text dintr-o listă elaborată în funcție de vârsta participanților. Când toate ilustrațiile sunt realizate, se poate organiza o expoziție. La vernisaj, ilustratorii ar putea citi poemele și comenta lucrările pe care le-au făcut. Concomitent cu expoziția *Poemul ilustrat*, s-ar putea organiza și o expoziție de carte *Eminescu: volume ilustrate*.

Poster-poemul este o formă de poem ilustrat, care presupune transformarea poeziei în afiș (conține imagine și text – secvențe din poemul ales pentru ilustrare). Activitatea se adresează adolescenților și, de asemenea, se poate încheia cu o expoziție și lecturi.

Benzi desenate. O bandă desenată reprezintă un mijloc de comunicare pe cale grafică, alcătuit cu ajutorul imaginilor și cuvintelor, în scopul de a ilustra un fir narativ. Benzile desenate le plac copiilor de toate vârstele, dar și adulților, datorită imaginilor dinamice. Autorii de benzi desenate nu s-au arătat, până în prezent, foarte interesați de opera lui Mihai Eminescu. Crearea de benzi desenate în baza textelor eminesciene ar putea fi totuși o activitate atractivă pentru tineri, iar prezentarea ulterioară a acestora, în cadrul cluburilor de lectură, ar putea spori interesul tinerilor pentru opera acestui autor din secolul al XIX-lea. S-ar

putea propune pentru crearea de benzi desenate basmul *Făt-Frumos din lacrimă*, partea întâi a *Scrisorii III*, poemele *Luceafărul*, *Călin* (*file din poveste*) etc. Fiind foarte ofertante, benzile desenate pot fi ulterior utilizate pentru montarea unui spectacol de păpuși pe degete sau pentru crearea unui film de animație (care să fie prezentate preșcolarilor).

Atelierele de semne de carte se pot organiza cu elevi din clasele primare sau gimnaziale, iar genericul pentru această activitate poate fi: *Pornind de la un vers*. Copiilor li se propun pentru lectură câteva poeme de Mihai Eminescu, din care trebuie să selecteze o secvență pe care să o ilustreze într-un semn de carte.

Eminescu în muzică

Remarcabilă prin muzicalitatea sa, poezia lui Mihai Eminescu a început să fie pusă pe note încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, fiind create de la serenade, române, valsuri, lieduri până la opere și piese rock. Searatele de interpretare a melodiilor pe versuri de Eminescu, festivalurile sau concursurile de interpretare sunt activități de promovare a operei eminesciene adresate unui public mai larg și cu un impact mediatic mare. În comunitățile locale se pot organiza diverse activități de acest fel: *Concurs de muzică folk pe versuri de Mihai Eminescu*¹⁷; *Concurs de române pe versuri de Mihai Eminescu* etc.

Modalitățile de celebrare a lui Mihai Eminescu sunt diverse. Este însă foarte important să nu cădem pradă festivismului și clișeele și să implicăm tinerii în activități de cunoaștere și de apropiere de viața și creația acestui autor.

¹⁷ Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” organizează anual Festivalul-Concurs de Muzică Folk pentru Copii și Tineret *Seri eminesciene*, ajuns la a 15-a ediție (vezi: <https://www.youtube.com/watch?v=gAJnfZu62c8>).

COLECȚIILE DE BIBLIOTECĂ ÎN SPRIJINUL DIVERSIFICĂRII LECTURII

Aliona MUNTEAN

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Lectura joacă un rol considerabil în dezvoltarea intelectuală și emoțională a unei personalități. Ea este esențială pentru dezvoltarea vocabularului, a gândirii critice și a empatiei. Maria Montessori, pedagog și medic italian (1870-1952), susținea că „minte copilului absoarbe totul” și că experiențele pe care le trăiește în copilărie îi modelează personalitatea.

Dar majoritatea copiilor de azi par să nu manifeste interes pentru citit. Acest lucru nu înseamnă neapărat că nu le place lectura, ci mai degrabă că nu au găsit încă acea carte care să îi captiveze sau acea persoană care să le trezească interesul pentru carte. J. K. Rowling, autoarea seriei *Harry Potter*, spunea: „Dacă nu îți place să citești, înseamnă că nu ai găsit cartea potrivită”. Lecturile școlare obligatorii nu optimizează situația. Copiii contemporani, crescuți într-o lume dominată de tehnologii și schimbări rapide, întâmpină dificultăți în a înțelege cărțile care descriu alte vremuri, altă societate și alte valori. Deși rămân notabile, oferind lecții despre moralitate, istorie, identitate, ele reflectă o altă mentalitate și copiilor le vine greu să se identifice cu situațiile și personajele prezentate. Copiii de azi găsesc greu de înțeles splendoarea scăldatului în Ozana sau furatul cireșilor, oricât de spectaculos ar fi redată de Ion Creangă. Trăind într-o societate urbanizată, ei nu înțeleg și nu resimt acea nevoie vitală de a deține pământ descrisă de Liviu Rebreanu.

Lectura poate deveni o pasiune doar atunci când copilul descoperă o carte care îi stârnește curiozitatea și emoțiile. Un adolescent care nu rezonază cu literatura impusă la școală s-ar pu-

tea regăsi în romanele grafice, în literatura science-fiction sau în biografiile unor personalități care îl inspiră. Bineînțeles, fiecare copil are preferințe și interese diferite, iar identificarea cărții potrivite necesită explorare și răbdare.

Deși un rol important în această căutare îl au părinții și profesorii, care trebuie să identifice pasiunile copilului și să îi ofere cărți adecvate, anume biblioteca ar putea să devină locul de explorare, unde copilul să fie ghidat și încurajat să aleagă singur ceea ce îi place. Anume în biblioteci există (sau ar trebui să existe) o multitudine de lumi așteptând să fie descoperite. Fie că este vorba despre literatură clasică, cărți de aventură, filozofie sau benzi desenate, fiecare persoană poate găsi ceva care să-i capteze imaginația. Astfel, un copil care nu a fost atras de lectură în școală poate descoperi o pasiune pentru cărțile de știință sau poveștile ilustrate, iar un adult, care nu a mai citit de ani de zile, poate fi cucerit de un thriller bine scris, un roman frumos de dragoste sau de o carte motivațională.

Dar aceste cugetări sunt inutile când bibliotecile au colecții vechi, acceptate doar din nostalgie și doar de câțiva membri ai comunității. Este o axiomă afirmația că, dacă rețelele de socializare, blogurile, serviciile și tehnologiile sunt oportune și importante pentru orice bibliotecă, colecția este vitală.

Să încercăm să evaluăm colecțiile. Câte cărți noi avem? Ce domenii cuprind? Câte din ele sunt cu adevărat în top? Câte tipuri și genuri de carte avem? Ce știm despre tendințele și inovațiile pieței editoriale?

Bibliotecile dispun de politici de dezvoltare a colecțiilor, care fundamentează luarea deciziilor: câte documente achiziționăm, din care domenii, pe ce suport? În acest sens, interesul utilizatorului este prioritar, fapt conștientizat de edituri, care au intrat în competiția de atragere a interesului și captivare a pieței prin tipărirea unor cărți fascinante, inteligente, adevărate capodopere ale

cuvântului și ale artei. Editurile oferă în prezent cărți cu sunete și cărți cu puzzle, cărți interactive și cărți în 3D, romane grafice și benzi desenate. La fel de ingenioase au fost editurile privind cărțile dedicate publicului larg: albume cu ilustrații, ediții facsimile, poligrafie distinsă, cele mai actuale teme, diversitate de autori, dar și prețuri ridicate pe măsura calității.

Biblioteca, cu posibilitatea de a propune acces gratuit la o varietate largă de publicații, ar putea fi competitivă doar în cazul când oferă colecții de calitate. *Standardul de calitate ISO 9000:2000* definește calitatea drept un ansamblu de proprietăți și caracteristici ale unui produs, care îi conferă acestuia aptitudinea de a satisface cerințe exprimate sau implicite. În cazul nostru, calitatea este capacitatea colecției de bibliotecă de a satisface cerințele utilizatorilor. Chiar în lipsa cercetărilor de marketing, doar reieșind din descreșterea numărului de împrumuturi, putem conchide asupra calității nesatisfăcătoare a colecțiilor și nivelului redus de satisfacție a necesităților de documentare în baza acestora. Clientul este cel care decide asupra nivelului calitativ al produsului sau al serviciului oferit. Relevanța și actualitatea colecției este un criteriu esențial. Documentele trebuie să fie actuale și relevante nevoilor membrilor comunității – ca ediții noi, ca domenii de interes actual și chiar ca forme și genuri de trend.

Diversitatea și echilibrul tematic ar fi un alt criteriu de dezvoltare a unei colecții de bibliotecă. Colecția trebuie să răspundă necesităților diferitelor categorii de utilizatori, atât copii, cât și publicul matur, și ar trebui să conțină documentele de referințe (dicționare, enciclopedii etc.), opere din literatura clasică și contemporană, literatură motivațională sau popular-științifică, romane ecranizate sau biobibliografii ale unor personalități marcante. Domeniile de interes diferă de la comunitate la comunitate și pot fi identificate de bibliotecarul care servește comunitatea.

Dezvoltarea colecțiilor depinde în mare măsură de buget și

sustenabilitate. Insuficiența resurselor financiare ori chiar lipsa acestora este problema principală în contextul achizițiilor de documente. O colecție actuală cere investiții permanente pentru achiziții. Bibliotecarul nu ar trebui să fie doar în așteptarea bugetului planificat de fondator, dar să recurgă la diverse surse de achiziție: fundraising, apelare la cereri de donații, participare la proiecte editoriale, schimb de publicații, campanii de colectare a cărților etc. Toate metodele cer eforturi, abilități și cunoștințe, dar fiecare din ele ne poate aduce rezultatul râvnit.

Pornind de la premisa că dezvoltarea colecțiilor este un proces complex și dinamic, influențat de nevoile utilizatorilor, progresul tehnologic și tendințele domeniului editorial, putem determina etapele logice ale acestui proces. Fiind de acord cu autorii tratatelor de biblioteconomie, care susțin că orice achiziție de carte începe cu evaluarea cerințelor utilizatorilor, am sugera parcurgerea unei etape preliminare – etapa de evaluare a colecției uzuale. Monitorizarea indicatorilor de împrumuturi și a cererilor pentru anumite titluri, analiza colecției în funcție de tendințele de lectură, a stării fizice și estetice a colecției – toate aceste acțiuni demonstrează că dezvoltarea colecțiilor este un proces dual, nu numai de achiziție, dar și de casare a publicațiilor. La selectarea publicațiilor, nu cred că e cazul să optăm pentru cantitate în detrimentul calității. Da, procesul de casare a publicațiilor este strict reglementat, cere o bună cunoaștere a procedurii, documente în exces, efort intelectual și fizic. Avizul fondatorului pentru casare este adesea un impediment moral pentru desfășurarea procesului. Dar, dacă tindem să realizăm scopul stabilit, să trezim interesul pentru lectură, nu putem evita procesul de deselecție (sau delocalizare). Un proverb spune: „Nu poți umple un pahar deja plin”. Parafrazând, putem afirma: Nu poți actualiza o colecție deja învechită fizic și moral. Materialele depășite, care nu mai sunt utilizate, trebuie eliminate sau înlocuite. Într-o lume în con-

tinuă schimbare, ajustarea colecției unei biblioteci în funcție de tendințele actuale este esențială pentru a asigura relevanța și accesibilitatea resurselor.

Achiziția de resurse noi, adaptate tendințelor actuale și care răspund nevoilor contemporane de lectură, este o provocare pentru orice specialist în domeniu. Nu e de ajuns să știm că biblioteca X duce lipsă de carte pentru copii. Există multe tipuri de cărți contemporane pentru copii. Cunoaștem noi trendurile pieței editoriale? De ce includem în deziderate aceste tipuri și genuri de carte?

Literatura, deși o ramură tradițională a artei, se dovedește a fi în evoluție prin apariția unor genuri neobișnuite, curioase de cărți și chiar bizare uneori.

Silent books

„Silent book” – din engleză poate fi tradus literalmente „carte silențioasă” sau „carte tăcută”. „Cărțile tăcute” nu sunt benzi desenate, nici cărți ilustrate sau albume cu reproduceri, deși anumite caracteristici ale acestor forme pot fi găsite în „cartea tăcută”. Cărțile tăcute, la prima vedere, nu diferă de cele obișnuite: aceleași pagini, cotor, legare, pe copertă – numele autorului. Dar să numim un astfel de autor scriitor... este dificil. În „cărțile tăcute” nu există text: poveștile sunt spuse cu ajutorul desenelor. O carte „tăcută” nu poate fi citită cu voce tare, dar poate fi dăruită chiar și unui copil mic care încă nu cunoaște literele, chiar și unui străin – și amândoi vor înțelege perfect ce se întâmplă pe paginile ei. Astfel, într-o carte tăcută, cititorului i se atribuie rolul unui coautor, unui participant activ la narațiune. Unul dintre marile avantaje ale imaginilor, firește, este că imaginile pot fi folosite de oricine: cărțile ilustrate fără text înlătură presiunea cuvintelor scrise în alfabet necunoscut, făcându-le universale și accesibile copiilor din întreaga lume. Cărțile ilustrate fără

cuvinte sunt deseori respinse rapid ca fiind plictisitoare. Ele sunt însă un instrument puternic în dezvoltarea literației. Înțelegerea cărților fără cuvinte implică interpretarea ilustrațiilor, deoarece nu există text pe care să te bazezi. Acest lucru amplifică înțelegerea, contribuie la dezvoltarea vocabularului, abilităților de ascultare, înțelegerea structurii poveștii și a evoluției personajelor. Cartea fără text se potrivește pentru diverse interpretări, diverse reflecții și interoghează constant cititorul. Deoarece textul lipsește, fiecare cititor, fiecare spectator, fiecare observator va interpreta imaginea din perspectiva lui. Cărțile ilustrate fără cuvinte trăiesc astăzi un moment cultural important, fiind apreciate pentru potențialul lor, care stimulează cititorii de toate vârstele, din toate mediile.

Wimmelbooks

Noțiunea poate fi tradusă din germană literalmente drept o „carte plină de imagini”. Sunt un tip de cărți ilustrate, fără text, care afișează o serie de panorame pline de o cantitate imensă de personaje, detalii și povești paralele. Ele constituie un gen de prag narativ cu potențialul de a însoți copiii pe drumul lor spre alfabetizare și de a le prezenta diferite posibilități de a spune povești. Wimmelbooks crește și se dezvoltă odată cu copiii. Când sunt foarte mici, își vor asuma în primul rând căutarea de obiecte, clădiri și personaje. Cu timpul, ei vor spune cu aceste „ingrediente” povești și vor descoperi că pot deja „să citească”. Poveștile se desfășoară în mod constant pe toate paginile. Pentru unele povești puteți găsi o scurtă sugestie sau instrucțiuni pe coperta din spate a cărții (sau pe prima pagină dublă din interior), multe alte povești trebuie descoperite în carte. Unele povești sunt simple, altele mai complexe – astfel încât copiii pot descoperi mereu ceva nou și cartea nu devine niciodată plictisitoare. Wimmelbooks se bazează pe cititorii lor, care își pot găsi propriul drum prin materialul ilustrat. Referințele vizuale la alte

opere de ficțiune pot oferi un stimul suplimentar și o motivație pentru cititorii adulți și, astfel, constituie „adresa dublă” a unor astfel de cărți. Ele permit multiple opțiuni de lectură și încurajează o implicare extrem de activă din partea copiilor și adulților deopotrivă, ceea ce, pe bună dreptate, ar putea fi o formă de joc. Copiii pot efectua cercetări, sunt activi și se pot bucura de succese, iar acest lucru îi face mândri. Acea motivație intrinsecă care este creată atunci când încearcă să-și satisfacă curiozitatea este o motivație în plus pentru lectură.

Touch-and-feel books

Termenul de origine engleză este tradus drept „cărți cu atingere și simțire” sau cărți senzoriale. Sunt destinate celor mai mici cititori. Au țesături (materiale) diferite pe pagini pentru a stimula simțul tactil. Indiferent despre ce este vorba în ele, cărțile cu atingere și simțire sunt importante pentru dezvoltare și cunoaștere. Ele oferă oportunități de a implica copiii mici în discuții și experiențe prin atingerea cu degetelele a diferitor tipuri de pânză. Încurajează independența și învățarea, stimulează imaginația, ajută copiii să exploreze lumea sub toate formele, susțin inițierea în lectură.

Cărți pop-up

Conțin elemente 3D care se ridică atunci când paginile sunt deschise. Cărțile pop-up pot oferi cititorilor o surpriză pe hârtie, pot stimula interesul copiilor pentru lectură și, în același timp, pot contribui la dezvoltarea gândirii creative a copiilor. Potrivit lui Ye Min, redactor-șef al cărților pentru copii Shang Tong, cărțile pop-up cu structuri diferite joacă roluri diferite. Cărțile pop-up popular-științifice pot exprima corect compoziția scheletului unui animal sau structura corpului insectelor, iar cărțile pop-up în stil tunel pot permite copiilor să vadă relația de locație

a mediului natural sau a clădirilor dintr-o privire, ceea ce cărțile obișnuite plate nu pot face [2]. De exemplu, cartea „Inventions: pop-up models from the drawings of Leonardo da Vinci”, editată la Londra, ne propune o viziune frumos concepută asupra lumii și operelor lui Leonardo da Vinci. Este o prezentare spectaculoasă, în 3D, a uneia dintre cele mai creative minți din lume. Lucrările lui Leonardo sunt prezentate ca și cum ar fi jurnalul privat, nedescoperit anterior, al maestrului, acesta oferind notele sale originale, desenele și invențiile uimitoare.

Cel mai mare avantaj al cărților pop-up este că conțin caracteristici non-carte sub formă de cărți. Experții consideră că cărțile pop-up au atât lizibilitatea cărților, caracteristicile jucăriilor, cât și caracteristicile estetice ale decorațiunii artisanale. Datorită efectului tridimensional surprinzător și a setării interactive, cărțile pop-up pot continua să atragă atenția copiilor, să-i lase pe copii să se calmeze și să se integreze în ea, ceea ce este foarte util pentru exersarea atenției.

Cărți interactive (cu clapete, rotițe, decupaje)

Permit copiilor să ridice clapete, să tragă de elemente sau să învârtă rotițe pentru a descoperi surprize. Stimulează creativitatea, dezvoltarea inteligenței și îndemânarea copiilor. Aceste cărți sunt concepute pentru a fi interactive, distractive și educative, oferind oportunități excelente pentru copii să-și dezvolte abilitățile cognitive și motorii într-un mod plăcut și captivant. Îmbunătățesc motricitatea fină, contribuind la îmbunătățirea coordonării ochi-mână și a preciziei în efectuarea diverselor activități, cum ar fi coloratul, decupatul sau lipirea. Prin abordarea ludică și interactivă îi captivează pe cei mici și îi motivează să descopere lumea înconjurătoare într-un mod plăcut și atrăgător. Cărțile sunt concepute pentru a stimula toate tipurile de inteligență ale copiilor, contribuind la dezvoltarea lor armoni-

oasă pe multiple niveluri. De la exerciții care antrenează atenția și gândirea logică până la activitățile ce dezvoltă creativitatea și abilitățile artistice, fiecare pagină este gândită pentru a oferi o experiență educațională completă [4].

Cărți cu sunete

Conțin butoane care redau sunete specifice poveștii. Sunt concepute pentru a crește un copil inteligent, asigurându-i accesul la cărți educative de la cea mai fragedă vârstă.

Cărți cu final deschis sau alegeri multiple

Aceste cărți îi ajută pe copii să-și exprime emoțiile, experiențele de viață și ideile într-un mod personal și autentic. Copiii pot alege ce să se întâmple în povești și, captivați de rolul de coautor, pot participa activ la narațiune. Ei pot explora diferite teme, personaje și situații și pot să-și pună în aplicare ideile în scris. Această abilitate de a gândi în mod creativ este esențială în viața de zi cu zi. Și celor maturi le place să-și imagineze ce s-a întâmplat în continuare cu personajele și să continue, punându-și fantezia în mișcare. Acest tip de cărți dezvoltă creativitatea și imaginația, contribuie la îmbunătățirea abilităților de limbaj.

Cărți despre emoții și mindfulness

Acestea ajută copiii să își recunoască și să gestioneze emoțiile. Mindfulness, sau conștientizarea, este o practică de focalizare a atenției asupra momentului prezent, acceptându-l fără a-l judeca. Într-o lume în continuă mișcare și plină de stres, cărțile de acest gen reprezintă un instrument pentru menținerea sănătății mintale și fizice la maturi, ajută pe cei mici să înțeleagă și să gestioneze trăirile emoționale. Aceste cărți abordează subiecte precum bucuria, tristețea, curajul și empatia, oferind povești captivante și instrumente practice pentru dezvoltarea inteligenței emoționale [9].

Cărți STEM (știință, tehnologie, inginerie, matematică)

Explică concepte științifice într-un mod accesibil. Toate cele patru domenii sunt strâns legate de resursele necesare fiecărui elev la activitățile din clasă. Acest tip de cărți a fost conceput pentru a stimula dezvoltarea copiilor prin activități plăcute și educative care vor maximiza învățarea. Acestea pot include seturi de construcții, roboți programabili, kituri de chimie, puzzle-uri matematice sau jocuri de codare. Principalul lor scop este de a încuraja copiii să exploreze, să rezolve probleme și să învețe prin experimentare – toate acestea într-un cadru prietenos și captivant. Cărțile și jocurile STEM reprezintă o modalitate excelentă de a combina joaca cu învățarea, oferindu-le copiilor posibilitatea de a-și dezvolta abilități esențiale, cum ar fi gândirea critică, creativitatea și capacitatea de rezolvare a problemelor.

Cărțile și jocurile STEM oferă o bază solidă pentru viitoarele cunoștințe și aptitudini în domenii precum ingineria, informatica și știința. Chiar dacă nu toți copiii vor alege o carieră în aceste domenii, abilitățile dobândite prin aceste jocuri vor fi utile în orice sferă de activitate. Prin STEM, copiii învață bazele programării, ale matematicii aplicate sau ale construcțiilor ingineriești, ceea ce le oferă un avantaj considerabil în carierele pe care le vor alege. În viitor, abilitățile STEM nu vor fi doar un avantaj competitiv, ci și o necesitate, iar prin expunerea la astfel de cărți și jocuri încă din copilărie, copiii vor fi mai bine pregătiți să facă față provocărilor lumii moderne [7].

Cărți cu realitate augmentată

Funcționează împreună cu o aplicație mobilă care adaugă animații 3D. Popularitatea tehnologiilor precum realitatea augmentată este în creștere și tot mai multe edituri folosesc acest tip de tehnologie pentru a-i atrage pe cititorii tineri. În străinătate există deja de ceva vreme cărți cu realitate augmentată și încep

să apară și la noi din ce în ce mai multe. Realitatea augmentată poate fi văzută ca o modalitate de a ajunge la o generație care a crescut interacționând constant cu ecranele și conținutul digital. Aceste cărți reprezintă puntea dintre digital și tiparul clasic. Textele tradiționale îmbinate cu tehnologia digitală aduc poveștile la viață. Pentru copiii „digitali” este foarte importantă creativitatea, dar și implicarea lor în procesul creativ. Micuții cititori sau ascultători, în cazul celor care nu știu încă să citească, vor reține mai ușor lucrurile prezente în carte, pentru că vorbim despre mai multe simțuri implicate în această experiență: vederea imaginilor care prind viață poate ajuta la o mai bună înțelegere; sunetele și muzica contribuie la învățare; crește curiozitatea; se implică emoția.

Romanul grafic și benzile desenate

Romanul grafic este o formă distinctă de expresie artistică, care combină elemente narative și grafice pentru a crea o poveste complexă și captivantă. Această formă de artă a evoluat în ultimele decenii și a devenit tot mai populară în rândul cititorilor de toate vârstele. Unii profesori își încurajează elevii să citească romane grafice ca parte a curriculumului lor standard, acestea adesea fiind de cea mai înaltă calitate literară! Benzile desenate sau romanele grafice sunt un tip de format pentru literatură, nu un gen. Un roman grafic poate fi o lucrare de ficțiune sau non-ficțiune, care utilizează imagini, desene sau ilustrații pentru a însoți sau completa textul scris. De obicei, aceste ilustrații nu doar înfrumusețează povestea, ci și contribuie semnificativ la amplificarea narațiunii. În timp ce benzile desenate și revistele de benzi desenate se concentrează în principal pe aventurile supereroilor sau pe povești scurte, romanele grafice abordează subiecte diverse și complexe, adesea într-un format lung și elaborat. Mai mult decât atât, datorită acestor romane, poți să obișnuiești un copil cu cititul.

Sunt romanele grafice și benzile desenate același lucru? Romanele grafice sunt considerate un tip de benzi desenate. Cu toate acestea, benzile desenate – în sensul clasic – au periodicitate: de exemplu, mai multe numere spun povești despre un personaj. Romanele grafice sunt lucrări independente, terminate. Mai mult decât atât, acestea tind să fie mult mai voluminoase decât benzi desenate. Lucrările în acest format pot avea între 80 și 200 de pagini. Romanelor grafice, la fel ca tuturor cărților, li se atribuie un ISBN, adică numărul standard internațional al cărții. De obicei, acestea sunt publicate pe hârtie cartonată [8].

În final și contrar tuturor credințelor populare, romanele grafice nu sunt doar benzi desenate amuzante, cu teme hilare sau ironice. Unele dintre acestea vorbesc despre probleme sociale sau sunt dedicate evenimentelor istorice. De exemplu, romanul „Persepolis” de Marjane Sartrapi este dedicat revoluției din Iran. Uneori, romanele grafice spun o poveste originală, pe care autorul a inventat-o, sau apar ca urmare a adaptării unor lucrări populare de alt format (de exemplu, „Pirații din Caraibe”, „Ferma animalelor” sau „Urzeala tronurilor”). Un alt exemplu este romanul „Maus”, în care autorul povestește despre Holocaust prin prisma poveștii tatălui său, care a fost deținut într-un lagăr de concentrare. Acesta este singurul roman grafic care a câștigat Premiul Pulitzer, în anul 1992. Lucrarea folosește tehnici post-moderniste și îi reprezintă pe evrei ca șoareci, pe germani ca pisici, polonezii ca porci, englezii ca pești, francezii ca broaște, suedezi ca cerbi, iar americanii sunt câini. Volumul a ajuns în școli ca reper în lista lecturilor suplimentare tocmai pentru că propune un subiect real, dur, greu de imaginat azi, dar oferit generațiilor prezentului prin intermediul benzilor desenate, o modalitate ușor de abordat, de acceptat, oricât de dificilă ar fi tema [5, 8].

Dacă vorbim de piața editorială română, Mihai I. Grăjdeanu, autor de benzi desenate, lansează un volum din seria „Momente din istorie – Istoria comunismului în România. Începuturi-

le” (Editura Fundației Culturale „Memoria”), un roman grafic istoric interactiv, gândit pentru orele de istorie din școli, licee și facultăți. Iar „Comics Didactic – Literatura română în benzi desenate”, de același autor, este varianta simpatică, colorată și extrem de captivantă de a-i citi pe clasicii literaturii române.

Așadar, romanele grafice nu sunt doar niște cărți dedicate copiilor. De fapt, acestea nu sunt destinate unei anumite categorii de vârstă, tocmai din pricina faptului că subiectele abordate sunt atât de vaste și sunt tratate în moduri unice.

Acest format de publicații nu este valorificat la justa sa valoare, în ciuda faptului că trăim într-o lume foarte vizuală. Abilitățile scrise sunt vitale pentru facultate și la locul de muncă, dar imaginile sunt la fel de importante. Rețelele de socializare, anunțurile publicitare marketingul, televiziunea, filmele, domeniul construcțiilor și al ingineriei și multe industrii folosesc imaginile ca parte esențială a afacerii lor.

După cum vedem, ajustarea colecției unei biblioteci în funcție de tendințe nu este doar un proces de actualizare a resurselor, ci și o strategie esențială pentru atragerea și menținerea interesului utilizatorilor. Dintr-o multitudine de formate putem propune potențialului utilizator anume acel gen de carte care să trezească interesul unui copil sau adolescent. O diversitate mai mare de cărți crește șansa ca fiecare utilizator al bibliotecii să găsească ceva pe placul său.

Cele mai favorabile circumstanțe pentru a dezvolta o pasiune de durată pentru cărți le are copilul care crește într-o familie unde cititul este apreciat. Familia educă abilități intelectuale și valori spirituale la copii. Ea le dezvoltă spiritul de observație, memoria și gândirea. În familie se formează cele mai importante deprinderi de comportament: respectul, politețea, cinstea, sinceritatea, decența în vorbire și atitudini, ordinea, cumpătarea și grija față de lucrurile încredințate. În realizarea acestor sarcini, modelul parental ajută cel mai mult: părintele este un exemplu pentru copilul său. Exemplul părintelui care citește este cea mai puternică

motivare în formarea și dezvoltarea interesului pentru lectură și conștientizarea importanței cărților în viața cotidiană [3].

Mulți adulți citesc zilnic – mai rar cărți și articole, mai des știri și documente profesionale. Totuși, în era digitală, atenția multora s-a mutat spre rețele, videohostinguri sau alte forme de divertisment rapid. Cel mai des lipsa interesului față de lectură este motivată prin lipsa de timp și insuficiența atracției. Da, mulți oameni nu mai găsesc cărțile suficient de atractive. Tehnologia a schimbat modul în care consumăm informația. Internetul oferă răspunsuri imediate la orice întrebare, iar rețelele sociale și videoclipurile scurte satisfac nevoia de divertisment rapid, fără efort. În comparație, o carte cere timp, răbdare și concentrare. Prin urmare, mulți oameni preferă filmele, seriile sau podcasturile pentru că acestea oferă o experiență mai dinamică. O poveste spusă prin imagini și sunete poate părea mai captivantă decât pagini întregi de descrieri. În plus, platformele de streaming oferă conținut variat și ușor accesibil.

Modul în care am fost învățați să citim la școală a influențat relația noastră cu lectura. Dacă lectura este impusă ca o obligație și nu ca o plăcere, mulți rămân cu ideea că cititul este plictisitor. În plus, cititul nu este văzut ca o activitate importantă. Dacă într-o familie sau într-un cerc de prieteni nimeni nu citește, e mai puțin probabil ca o persoană să dezvolte acest obicei. În schimb, dacă lectura este promovată și discutată, devine mai atractivă.

Cum poate deveni lectura mai atractivă? Ce publicații pot propune bibliotecile ca să câștige atenția potențialilor utilizatori maturi, cu deprinderi deja formate?

Audiobooks

Cărțile audio ar fi o modalitate de consens pentru cei care motivează lipsa interesului față de carte prin lipsă de timp. Majoritatea consumatorilor de content „audio only” fac și altceva în timp ce ascultă – aleargă, gătesc, își plimbă animalul de com-

panie, se bărbieresc sau aranjează haine. Un narator profesionist este înregistrat în timp ce citește cartea cu voce tare, ca mai apoi înregistrarea să fie pusă la dispoziția noastră prin diverse aplicații. În cele mai multe cazuri, ea este citită în versiunea originală și completă, dar există și versiuni prescurtate sau chiar rezumate de cărți în format audio. Nuanțele și inflexiunile unei voci de narator profesionist fac cuvintele dintr-o carte să prindă viață. Interpretarea dă profunzime și adaugă câteva straturi experienței – dialogul, descrierile epice și personajele devin mai reale. Se spune că un narator bun poate face un subiect banal să devină chiar interesant. Multe din cărțile audio sunt citite de voci celebre. În Statele Unite, vorbim despre naratori precum Morgan Freeman, Meryl Streep, Tom Hanks, Jude Law, Whoopi Goldberg sau Stephen Fry. Dar, dincolo de Hollywood și media, există actori vocali specializați în cărți audio – care au ajuns ei înșiși celebri în rândurile ascultătorilor împătimiți. O voce celebră ar fi o motivație, atunci când bibliotecarul încearcă să aducă argumente în folosul lecturii unei anumite cărți. De fapt, foarte mulți iubitori de audiobookuri își aleg adesea titlurile și în funcție de numele naratorului [1].

Cărțile audio ajută la relaxarea ochilor noștri: o carte audio poate fi ascultată cu ochii închiși. Ascultarea unor cărți audio bune ne poate spori sănătatea mintală. La fel ca și citirea cărților, ascultarea audiobookurilor poate reduce stresul. Acestea pot fi accesate pe telefonul mobil (cu sau fără căști), pe boxa bluetooth sau sistemul audio al mașinii și chiar pe TV. Suntem obișnuși să ni se spună povești încă din copilărie. E în ADN-ul nostru cultural să ascultăm povești. De aceea, experiența unui audiobook pare foarte familiară. Ele sunt ușor de folosit, economisind timpul, reluând ascultarea de câte ori este nevoie. Un audiobook e o experiență extrem de flexibilă, care merită a fi promovată. Editurile și bibliotecile online permit acces la un imens număr

de audiobookuri. E de obligația bibliotecarilor să recomande acces la resurse de acest tip.

Romane grafice și Manga

După cum s-a menționat anterior, avem tendința de a crede că citirea benzilor desenate este o activitate exclusiv pentru copii și tineri, pe când nu e chiar așa. Benzile desenate depășesc genul ficțiunii sau poveștile de aventură și pot varia de la istorie la știință. Fără îndoială, ele pot aduce nu numai momente minunate de divertisment, ci și informații și cunoștințe. Termenul „manga” se referă, în general, la aceleași benzi desenate sau romane grafice, dar, în cultura japoneză, acesta poate desemna și orice tip de ilustrație sau desen realizat într-un stil caracteristic. Manga se caracterizează prin desene cu linii clare, expresii faciale exagerate și o gamă variată de stiluri artistice. De obicei, sunt prezentate în alb-negru, iar citirea se face de la dreapta la stânga, conform tradiției japoneze.

Manga se clasifică în funcție de publicul-țintă și de genul narativ: Shonen – destinate băieților adolescenți, aceste manga se concentrează adesea pe acțiune, aventură și prietenie; Shojo – destinate fetelor adolescente, se axează pe teme romantice și relații interpersonale; Seinen – pentru bărbați adulți, abordează teme mai mature și complexe; Josei – pentru femei adulte, tratează aspecte ale vieții cotidiene și relațiilor și Kodomomuke – pentru copii mici, cu povești simple și educative.

Deși originare din Japonia, manga au câștigat popularitate internațională, influențând cultura globală și inspirând numeroase adaptări în filme, seriale de televiziune și jocuri video. Evenimente precum festivaluri de manga și anime atrag anual milioane de fani din întreaga lume.

Manga reprezintă o formă literar-artistică distinctă, cu o tradiție îndelungată și o influență culturală semnificativă, conti-

nuând să evolueze și să captiveze cititori din diverse colțuri ale lumii. Iar benzile desenate (la general), care sunt deja considerate o nouă artă, pot promova obiceiurile de citire nu numai în rândul copiilor și tinerilor, dar și în rândul adulților. Surprinde cât de divers și bogat e genul ăsta de literatură: avem titluri clasice, ba chiar și-un câștigător de Pulitzer, avem fantasme supranaturaliste și non-ficțiune pe teme dureroase, avem autobiografie și istorie, experimente conceptuale și povești care-și confiscă destinatarul fără absolut niciun cuvânt.

Cozy Mystery

Misterul confortabil, din engleză, este un subgen de detectiv criminal, un tip de poveste polițistă în care lucrurilor întunecate li se acordă mai puțin spațiu în narațiune sau sunt prezentate cu umor, iar crimele și investigațiile au loc într-o comunitate mică, unită, cum ar fi o insulă sau o stațiune hotelieră autonomă. Are un cadru plăcut (un oraș mic, pitoresc, în care utilizatorul ar dori să locuiască sau să-l aleagă pentru vacanță), multe descrieri de mâncare delicioasă și personaje prietenoase, chiar dacă uneori excentrice.

Misterul confortabil este cel mai blând subgrup al genului larg de scrieri detectiv. După cum sugerează și numele, este o lectură confortabilă, care te lasă mulțumit și împăcat cu lumea, mai degrabă decât să te sperii să dormi singur cu luminile stinse. Cele mai multe publicații de acest gen gravitează în jurul cazurilor de crimă, dar nu toate. Chiar și atunci, de obicei, nu sunt suficiente pentru a umple o morgă de spital. În unele cazuri, elementul criminalității poate fi un alt tip de încălcare a legii, cum ar fi șantajul, incendierea, furtul sau răpirea. Sau o crimă poate fi amenințată, dar nu poate fi executată, victima preconizată a fost salvată în ultimul moment, datorită deducțiilor inteligente ale detectivului. Detectivul, apropo, este în general un amator mai

degrabă decât un profesionist, altfel, te afli pe teritoriul procedural al poliției. Cărțile din acest subgen prezintă adesea un hobby sau un animal care însoțește detectivul – un detectiv cu blană.

Personajele centrale ar trebui să fie simpatice, chiar adorabile și drăgălaș de defecte sau ciudate. Distribuția secundară ar trebui să fie interesantă, distractivă și memorabilă. Victima (victimele) crimei nu ar trebui să fie atât de simpatică încât moartea lor să deranjeze cititorul. Niciun copil sau animal nu ar trebui să fie rănit pe parcursul poveștii, oricât de antipatici ar fi! Tonul unui roman de acest tip este optimist și ușor [10].

Detectiv cu blană (furry sleuth)

O altă subspecie de detectiv, în care un animal acționează ca asistent. Desigur, există o mulțime de cărți pentru copii în care investigația este realizată în întregime de animale vorbitoare, dar ne referim la povești mai realiste.

Eco-horror (ecological horror)

Romane cu dezastre în care lumea trebuie să fie salvată urgent de un dezastru iminent. Dar iese în evidență un gen mai restrâns: asta dacă dezastrul este specific mediului: inundație, epidemie, incendiu, cutremur, încălzirea globală etc.

LitRPG (abreviere de la „Literary Role-Playing Game”)

Acest gen nu este cel mai nou, dar surprinde totuși iubitorii de literatură clasică prin însuși faptul existenței sale. LitRPG este un subgen literar care îmbină elementele tradiționale ale literaturii cu mecanismele de jocuri video, în special RPG-uri (role-playing games). În cărțile din acest gen, personajele trăiesc în universuri virtuale sau jocuri online și se confruntă cu misiuni, lupte, upgrade-uri și evoluții ale personajului într-un mod similar cu cel din jocurile video.

De obicei, în aceste cărți, cititorii sunt introduși într-o lume virtuală unde personajele au statistici și abilități similare cu cele din jocurile video, iar progresul în poveste este legat de nivelurile și alegerile făcute de personaje. Povestea este, adesea, axată pe misiuni, lupta cu inamicii și explorarea lumii virtuale. Această interactivitate între lumea ficțională și elementele de joc adaugă un strat de impresivitate care atrage mulți cititori, în special pe cei familiarizați cu jocurile. Fie că este vorba de supraviețuire, creștere personală sau explorarea unor lumi virtuale, LitRPG-ul oferă o experiență captivantă pentru iubitorii de fantezie și jocuri video [6].

Romane și cărți ecranizate cu succes (Îți place filmul? Hai să descoperim cartea!)

Ecranizările de succes ale romanelor pot constitui un punct de plecare eficient pentru a trezi și stimula interesul pentru lectură. Atunci când un film bazat pe o carte atrage publicul, acesta poate fi curios să descopere sursa originală a poveștii, dorind să afle detalii suplimentare sau să compare interpretarea cinematografică cu viziunea autorului. Un film de succes aduce în atenția publicului romanul pe care se bazează, generând discuții și recomandări, spectatorii pot fi motivați să citească cartea pentru a înțelege mai profund personajele, motivele și detaliile care poate nu au fost incluse în adaptare. Sunt multe cazuri în care succesul unui film a contribuit la popularitatea sau redescoperirea romanului pe care se bazează. Iată câteva exemple celebre:

- ✓ *Schindler's List* (1993) de Thomas Keneally. Romanul „Schindler's Ark” (1982) a fost apreciat, dar a devenit extrem de popular după lansarea filmului lui Steven Spielberg;
- ✓ *Fight Club* (1999) de Chuck Palahniuk. Cartea „Fight Club” (1996) a avut un succes moderat, dar filmul cult re-

gizat de David Fincher i-a adus o popularitate imensă;

- ✓ *The Lord of the Rings* (2001-2003) de J.R.R. Tolkien. Deși seria „The Lord of the Rings” era deja una clasică, filmele lui Peter Jackson au revitalizat interesul global pentru cărți, ducând la vânzări record;
- ✓ *The Queen’s Gambit* (2020) de Walter Tevis. Romanul „The Queen’s Gambit” (1983) era aproape uitat până când mini-seria Netflix a devenit un hit, crescând vânzările cărții în mod exponențial.
Multe romane, deși apreciate de specialiști, devin cunoscute publicului larg doar după ce au fost ecranizate;
- ✓ *Hoțul de cărți* – un roman impresionant scris de autorul australian Markus Zusak. Ecranizarea romanului a fost realizată de regizorul Brian Percival în anul 2013. Deși nu a păstrat întreaga profunzime a poveștii, filmul este la fel de captivant și emoționant;
- ✓ *Never Let Me Go (Să nu mă părăsești)* – un film bazat pe cartea cu același titlu al cărei autor este Kazuo Ishiguro, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, anul 2017;
- ✓ *Eat, Pray, Love (Mănâncă, roagă-te, iubește)* este un film lansat în 2010, bazat pe romanul scriitoarei americane Elizabeth Gilbert, publicat în 2006;
- ✓ *Băiatul cu pijamale în dungi* este o ficțiune istorică semnată de John Boyne. Cartea s-a vândut în întreaga lume în peste 2,5 milioane de exemplare și a fost ecranizată în anul 2008 de către Mark Herman, fiind, chiar și azi, unul dintre cele mai populare filme despre Holocaust.

Astfel, o mulțime de cărți interesante au fost descoperite sau redescoperite de către cinefili, iar succesul lor pe marele ecran a adus o nouă viață și relevanță unor opere clasice de literatură. Cărțile care stau la baza unor filme celebre continuă să influențeze cultura, iar succesul acestora este, în multe cazuri, un

indicator al valorii literare și cinematografice.

Lectura cărții după vizionarea filmului permite o înțelegere mai nuanțată a poveștii și o apreciere a diferențelor dintre cele două medii. Vizionările de filme în bibliotecă pot servi drept punte între cinematografie și literatură, oferind oportunitatea de a atrage noi cititori și de a reînnoi interesul pentru operele literare. Este fascinant cum filmele, inspirate din cărți, au puterea de a face literatură de renume mondial accesibilă unui public dincolo de paginile cărților.

Lectura în tandem (părinte-copil)

Cititul împreună nu este doar o investiție în educarea copilului, ci și oportunitate de creștere personală pentru părinte. Mulți adulți nu citesc motivând programul încărcat. Lectura alături de copii le poate reaminti plăcerea cititului. Dorința de a întări relația părinte-copil prin lectura în tandem contribuie la dezvoltarea abilităților de lectură.

Digitalizarea resurselor și utilizarea tehnologiei are un rol central în ajustarea colecțiilor, facilitând accesul la informație și diversificarea formatelor disponibile. Multe biblioteci oferă acum platforme online unde utilizatorii pot împrumuta e-books, pot asculta audiobookuri sau pot accesa arhive digitale cu manuscrise rare și documente istorice. Există numeroase biblioteci digitale cu acces deschis, care oferă resurse în limba română. Iată câteva dintre ele:

- ✓ Site-ul *Citește.ro* oferă conținut de calitate – de la folclor și opera clasică a literaturii române până la cărți audio și cărți interactive – și poate atrage o comunitate interesată de lectură. Drept argument ar fi faptul că un smartphone (sau reader) îți permite să porți cu tine o întreagă bibliotecă;

- ✓ *Bibliotecile online ale editurilor Bestseller, Humanitas și Polirom* oferă cititorilor interesați posibilitatea de a descărca gratuit o parte din cărțile editate;
- ✓ *Librăria Digitală eBookuri.ro* este o librărie online cu un portofoliu impresionant de cărți digitale (e-books), reviste și publicații disponibile în format PDF și ePub, o parte din care sunt gratis. eBookuri.ro anunță ca obiectiv susținerea și promovarea culturii naționale și suscitarea interesului față de lectură;
- ✓ *LiterNet.ro* – portal cultural ce pune la dispoziție cărți electronice în limbile română, engleză, franceză, germană, maghiară, spaniolă și cehă. Portalul are mai multe secțiuni, printre care se numără secțiunea *Scriitori români*;
- ✓ *101boks.club*. Site elaborat de o echipă de entuziaști ai literaturii. Prezintă o gamă impresionantă de e-cărți, constituind una dintre cele mai extinse biblioteci de PDF-uri, pregătită să răspundă oricărei preferințe de lectură;
- ✓ *Free eBooks by Project Gutenberg*. Proiectul Gutenberg oferă peste 36 000 de cărți electronice gratuite pentru download pe PC, Kindle, Android, iOS sau alte dispozitive portabile, în diferite formate. Căutarea se poate face după autor, după titlu, după subiect, lista cu cele mai citite cărți sau în cea a noutăților;
- ✓ *LibriVox* este o platformă care oferă acces gratuit la peste 40 000 de cărți audio, majoritatea în limba engleză, dar și în alte limbi, inclusiv română. Cărțile pot fi ascultate online sau descărcate pentru a fi ascultate offline;
- ✓ *Voxa Voxa* este o aplicație românească ce oferă acces la o bibliotecă vastă de cărți audio și e-books în limba română și engleză. Deși accesul complet la titluri poate necesita un abonament, există și opțiuni de ascultare gratuită pentru anumite cărți;

✓ *AudioTribe* este o altă platformă românească ce oferă o colecție extinsă de cărți audio în limba română și engleză.

După o perioadă de probă gratuită de 7 zile, este necesar un abonament pentru a accesa conținutul Premium.

Mai sus au fost prezentate doar câteva exemple de cărți și genuri literare. Însă există o multitudine de edituri, librării și biblioteci care creează conținuturi digitale, oferind acces online la textele integrale ale documentelor.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova, fiind un creator fidel de resurse digitale, oferă acces la o parte din colecții prin intermediul Bibliotecii Digitale Naționale „Moldavica”, Repozitoriului Național Tematic MoldLis și, mai recent, prin Biblioteca Digitală TinRead.

La fel, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău creează și oferă acces la conținuturi digitale prin intermediul bibliotecii digitale și compartimentului Ebooks de pe site-ul bibliotecii.

Desigur, o bibliotecă poate să nu dispună de resurse pentru a crea conținuturi digitale instituționale, dar are un rol esențial în ghidarea utilizatorilor către lecturile potrivite. Astfel, chiar dacă resursele sunt digitale și accesibile de la distanță, ele devin parte integrantă a serviciilor și ofertelor bibliotecii, contribuind la completarea și diversificarea colecțiilor acesteia.

O colecție, fiind dezvoltată în corespundere cu cerințele membrilor comunității, ar trebui promovată eficient pentru a fi utilizată la capacitate maximă. Printr-o evaluare continuă, actualizare permanentă, ținând cont de cerințele timpului și ale comunității, integrarea tehnologiei și promovarea activă a noilor resurse, bibliotecile pot rămâne centre vibrante de cunoaștere și interes social. Într-o lume în care informația se schimbă rapid, flexibilitatea și adaptabilitatea devin esențiale pentru gestionarea cu succes a colecțiilor unei biblioteci.

Referințe bibliografice

1. *21 de motive să iubești audiobookurile*. Disponibil: <https://www.blog.voxa.ro/post/21-de-motive-sa-iubesti-audiobook-urile> [accesat 2025-03-10].
2. *Avantajele și originalitatea cărților pop-up*. Disponibil: <https://ro.joyful-printing.net/info/the-advantages-and-originality-of-pop-up-books-85749872.html> [accesat 2025-03-11].
3. BRĂIESCU, Ana. *Lectura – fenomen cultural*. Disponibil: https://efai-dnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/7.Lectura_Fenomen%20cultural.pdf [accesat 2025-03-10].
4. *Cărți cu activități*. Disponibil: <https://www.edituragama.ro/carti-cu-activitati-pentru-copii> [accesat 2025-03-11].
5. *Ce sunt romanele grafice și care sunt cele mai bune serii pe care să le citești*. Disponibil: <https://www.agerpres.ro/ots/2022/11/08/ce-sunt-romanele-grafice-si-care-sunt-cele-mai-bune-serii-pe-care-sa-le-cites-ti--648660> [accesat 2025-03-11].
6. *LitRPG*. Disponibil: <https://en.wikipedia.org/wiki/LitRPG> [accesat 2025-03-18].
7. *Rolul jucăriilor și jocurilor STEM în dezvoltarea copilului*. Disponibil: <https://comenzi.bebetei.ro/blog-tei/informatii-utile/seturile-educative-stem> [accesat 2025-03-11].
8. *Romanul grafic – Definiție și recomandare de la Bookzone*. Disponibil: <https://bookzone.ro/blog/romanul-grafic-definitie-si-recomandare-de-la-bookzone> [accesat 2025-03-10].
9. ROȘOGA, Florin. *23 Cărți Despre Mindfulness*. Disponibil: <https://florinrosoga.ro/carti-mindfulness/> [accesat 2025-03-10].
10. YOUNG, Debbie. *What is a Cozy Mystery and Why is it So Popular?* Disponibil: <https://www.ingramspark.com/blog/what-is-a-cozy-mystery> [accesat 2025-03-10].

DIGITALIZAREA COLECȚIILOR DE BIBLIOTECĂ

Doina GAIDEU

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Digitalizarea se referă la procesul de transformare a resurselor informaționale tradiționale (cărți, reviste, manuscrise, documente etc.) în formate digitale, care pot fi accesate și gestionate prin tehnologii moderne, cum ar fi internetul, baze de date, software de gestionare a documentelor ș.a.

Digitalizarea colecțiilor de bibliotecă reprezintă un pas esențial în conservarea și accesibilizarea patrimoniului documentar național, având un impact semnificativ asupra îmbunătățirii accesului publicului la resursele de informare, promovării rezultatelor cercetării, protejării documentelor de valoare istorică. Drept urmare, putem spune că digitalizarea bibliotecilor îmbunătățește accesibilitatea și eficiența serviciilor jucând un rol crucial în adaptarea acestora la cerințele unei lumi tot mai tehnologizate și interconectate.

Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 2017) subliniază că Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) „exercită funcția de Centru Național de Digitalizare” și are responsabilitatea de a coordona și implementa procesele de digitalizare a patrimoniului cultural național, asigurând accesul digital la colecții [4].

Centrul Național de Digitalizare (CND) din cadrul BNRM a fost creat pe baza secției Colecții digitale în anul 2022, grație grantului de proiect „Îmbunătățirea echipamentelor de digitizare a Bibliotecii Naționale”, susținut de Guvernul Japoniei prin intermediul Agenției Japoneze de Cooperare Internațională. CND, ca parte a structurii BNRM, asigură procesul propriu-zis, contribuind și la creșterea competențelor personalului de specialitate privind transformarea digitală a resurselor de informare (instruiri, publicații).

Digitalizarea este un proces planificat, care se realizează ținând cont de următoarele etape:

- evaluarea și selectarea materialelor destinate digitalizării;
- identificarea echipamentului și a tehnologiilor de digitalizare;
- conservarea digitală și arhivarea;
- asigurarea accesibilității și interoperabilității;
- protecția drepturilor de autor.

Evaluarea și selectarea materialelor pentru digitalizare

Nu toate documentele dintr-o bibliotecă sunt potrivite pentru digitalizare, de aceea unul dintre primii pași importanți în digitalizarea colecțiilor de bibliotecă este evaluarea și selecția materialelor care prezintă un interes deosebit. Este vorba despre manuscrise, cărți rare, periodice istorice și documente de importanță culturală sau națională. Digitalizarea materialelor fizice de valoare ajută la prevenirea deteriorării acestora, precum și la facilitarea accesibilității lor.

Este recomandată colaborarea cu experți privind domeniul conservării patrimoniului și al cercetării pentru a stabili care sunt materialele cu cel mai mare impact pentru public.

Identificarea echipamentului și a tehnologiilor de digitalizare

Identificarea echipamentului și a tehnologiilor de digitalizare potrivite este esențială pentru a asigura calitatea și durabilitatea documentelor digitale. Documentele alese sunt scanate folosind echipamente de înaltă performanță, care asigură calitatea imaginii și păstrează detaliile fine ale textului sau ale ilustrațiilor. În funcție de tipologia documentului (carte, manuscris, hartă, ediții periodice etc.), se folosesc diverse tehnici și dispozitive pentru a proteja integritatea materialului.

Pentru a asigura claritatea imaginii și lizibilitatea documentului

este necesară alegerea unei rezoluții potrivite (între 300 și 600 dpi) [6]. Formatele standard de fișiere sunt TIFF, pentru arhivare pe termen lung, și PDF, pentru accesibilitatea și distribuirea online.

Conservarea digitală a documentelor

Documentele digitale trebuie să fie arhivate corespunzător pentru a preveni pierderile de date și pentru a asigura accesibilitatea acestora pe termen lung. De aceea, este binevenit de a folosi sisteme de stocare sigure, cum ar fi serverele de backup sau platformele cloud, în multiple locații, pentru protejarea documentelor digitalizate. Este important de a alege formate digitale standardizate și sustenabile, cum ar fi PDF, TIFF sau JPEG pentru imagini. În cazul documentelor text, sunt preferate formatele TXT, EPUB sau XML. Deoarece tehnologia evoluează rapid, este important de a transfera periodic documentele digitale într-un format mai modern și mai accesibil. Aceasta presupune actualizarea tehnologică a sistemului de arhivare digitală.

Asigurarea accesibilității și interoperabilității

Accesul publicului la resursele digitale este un obiectiv central al digitalizării [3]. Documentele digitalizate pot fi stocate într-o platformă digitală, precum o bibliotecă online, unde sunt accesibile publicului larg sau unor cercetători din diferite domenii, în funcție de politica de acces a bibliotecii (de exemplu, Biblioteca Digitală „Moldavica” <http://www.moldavica.bnrm.md/index.html> și biblioteca digitală a modulului TINREAD <http://www.catalog.bnrm.md/opac/searchnew>).

Platformele pot include funcționalități avansate, cum ar fi căutarea textului, zoom-ul pe imagini sau opțiuni pentru descărcarea fișierelor, asigurând accesul rapid și eficient al utilizatorilor. Asigurarea interoperabilității resurselor digitale poate fi realizată prin utilizarea unor standarde comune și integrarea cu sisteme

de biblioteci naționale și internaționale, cum ar fi portaluri europene de digitalizare (de exemplu, Europeana).

În cazul bibliotecilor care nu au acces la internet, colecțiile digitizate pot fi stocate pe un server local sau dispozitive de stocare externă, cum ar fi hard discuri sau SSD-uri. Astfel, utilizatorii bibliotecii pot accesa colecțiile digitizate direct prin rețeaua internă, fără a fi nevoie de internet.

Protecția dreptului de autor

Este important ca bibliotecile să țină cont de prevederile legislației în vigoare privind protecția drepturilor de autor (Dreptul de autor este valabil pe tot parcursul vieții autorului plus 70 de ani de la decesul lui), realizând corect digitalizarea resurselor [5]. Înainte de a începe procesul, este recomandat să fie verificate drepturile de autor asupra fiecărui document. În cazul materialelor aflate sub protecția drepturilor de autor, se recomandă obținerea permisiunii de la titularii acestora. În cazul documentelor protejate prin drepturi de autor, digitalizarea acestora trebuie se efectueze conform legislației în vigoare, iar accesul la ele ar putea fi restricționat.

Procesul de digitalizare poate fi costisitor, având în vedere necesitatea echipamentelor performante și a personalului specializat. De asemenea, întreținerea platformelor și a bazelor de date necesită resurse financiare continue, ceea ce prezintă o provocare majoră pentru bibliotecile publice din țară, ținând cont de bugetul redus al acestora.

În acest context, Centrul Național de Digitalizare al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova propune o metodă accesibilă de digitizare a documentelor de bibliotecă. De exemplu, aplicația mobilă *Tap Scanner* poate fi descărcată pe orice gadget (Android sau IOS) și este utilizată pentru scanarea documentelor, cărților, revistelor și altor tipuri de materiale tipărite. Cu ajutorul acestei

aplicații, pot fi create fișiere PDF de înaltă calitate, care pot fi partajate prin e-mail sau prin intermediul altor instrumente. În acest sens este reprezentativă experiența Bibliotecii Publice Rationale „Ion Ungureanu” din orașul Căușeni.

Pentru asigurarea accesului online la documentele digitizate este nevoie de software. Iată câteva exemple de software, ce pot fi utilizate de către biblioteci: *Dspace*, *Greenstone*, *Eprints* (în mediul academic), *Digital Commons* (utilizat în universități și instituții academice).

Având în vedere că anul 2025 a fost declarat de către Parlament Anul Mihai Eminescu, Centrul Național de Digitalizare a identificat câteva ediții bibliofile din colecția Secției Carte veche și rară a BNRM, ale căror conținuturi reflectă activitatea Marelui Poet și au fișiere digitale. Acestea pot fi accesate și consultate online în Biblioteca Digitală „Moldavica” <http://www.moldavica.bnm.md/>. Evidențiem câteva dintre acestea:

- Ștefanelli, Teodor V. Amintiri despre Eminescu : Între două vremuri : piesă în trei acte / Teodor V. Ștefanelli. – București : Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, 1914. – 176 p.
- Minar, Octav. Veronica Micle : Dragoste și poezie : ale lui pentru mine, ale mele pentru dânsul : viața poetei tălmăcită după scrisori și documente inedite / Octav Minar. – București : Editura Socec & Co, [1923]. – 215 p.
- Șuluțiu, Octav. Pe margini de cărți : M. Eminescu. – Regina Maria. – N. Iorga, – T. Arghezi. – Lucian Blaga. – Gib. I. Mihăescu [Text tipărit] / Octav Șuluțiu. – Sighișoara : Editura Miron Neagu, [1938]. – 316 p.
- Dunăreanu, N. Prozatorii noștri : crestomație. Vol. 1, Sec. XIX: C. Negruzzi, N. Filimon, A. Odobescu, B.P. Hâjdău, N. Gane, I. Creangă, I. Slavici, Victor Crășescu, M. Eminescu, I.L. Caragiale, I. Pop-Reteganul, B. Șt. Delavran-

cea, Al. Vlahuță, Duiliu Zamfirescu, Em. Grigorovitză, D.C. Moruzi, Ion Gorun, Constanța Hodoș, I.A. Brătescu-Voinești, I. Popovici-Bănățeanul, I.A. Bassarabescu, Jean Bart, Ion Adam, M. Teliman / N. Dunăreanu, Liviu Marian. – Chișinău : [Glasul Țării], [1921]. – 174 p.

Având în vedere că digitalizarea este un proces complex, bibliotecarii implicați ar trebui să posede competențe privind utilizarea programelor de calculator, sistemelor de operare, software pentru managementul documentelor, dar și pentru digitalizarea conținutului (de exemplu, Adobe Acrobat pentru OCR, software, pentru scanare și editare de imagini). Sunt importante abilitățile de a lucra cu echipamente de scanare, camere foto sau echipamente de digitalizare a materialelor fizice (de exemplu, scanere de carte sau dispozitive pentru conversia microfilmului în format digital). Bibliotecarii trebuie să înțeleagă formatele de fișiere (PDF, TIFF, JPG, XML etc.) și să poată alege cel mai bun format pentru fiecare tip de material [6].

Este foarte important ca bibliotecarii să aibă acces constant la oportunități de formare continuă pentru a rămâne la curent cu noile tendințe și tehnologii din domeniu. Cursurile oferite de Centrul Național de Formare Continuă din cadrul Bibliotecii Naționale reprezintă o resursă valoroasă pentru dezvoltarea profesională, contribuind la îmbunătățirea abilităților lor în gestionarea și promovarea resurselor de informare.

Centrul Național de Digitalizare din cadrul BNRN joacă un rol esențial în sprijinirea digitalizării resurselor informaționale ale bibliotecilor, fiind deschis colaborărilor și oferind suport metodologic. Acest sprijin este crucial pentru a asigura implementarea corectă și eficientă a procesului de digitalizare, care vizează atât provocările tehnice, cât și necesitățile de formare a personalului implicat în digitalizare, care trebuie să aibă un mix

de abilități tehnice, de management, dar și de comunicare și colaborare. Educația continuă în domeniul tehnologiilor emergente este esențială pentru a face față provocărilor acestui proces.

Referințe bibliografice

1. *Biblioteca Națională a Republicii Moldova – dimensiune identitară a țării*: 190 de ani de la fondare și trei decenii de la atribuirea statutului de bibliotecă. Chișinău : BNRM, 2022. 196 p. ISBN 978-9975-119-53-5. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Biblioteca-dimensiune.pdf> [accesat 2025-02-28].
2. *ePortofoliu educațional al trainingului profesional „Digitizarea documentelor de bibliotecă”*. 11, decembrie 2024. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Manuscris.
3. *IFLA Guidelines on Public Internet Access in Libraries*. Edition 2019. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/faife/statements/guidelines-on-public-internet-access.pdf> [accesat 2025-02-22].
4. *Lege cu privire la biblioteci*: nr. 160 din 20.07.2017. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro [accesat 2025-02-28].
5. *Lege privind dreptul de autor și drepturile conexe*: nr. 230 din 28.07.2022. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140342&lang=ro# [accesat 2025-02-23].
6. *Metodologia de prezentare a documentelor patrimoniale în Registrul „Memoria Moldovei”*. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2010. 3 p. Manuscris.

BIBLIOTECA ÎN ERA DIGITALĂ: TRANSFORMARE, COMUNICARE ȘI INTELIGENȚĂ DIGITALĂ

Victoria VASILICA

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Transformarea digitală a bibliotecilor reprezintă un proces esențial pentru adaptarea colecțiilor, serviciilor, produselor la solicitările noii generații de utilizatori. Prin integrarea tehnologiilor de informare și comunicare, bibliotecile pot oferi acces rapid și facil la resurse, optimizând totodată atât procesele interne, cât și imaginea instituțională. Importantă în această situație devine infrastructura tehnologică, care are un rol fundamental în modernizarea, eficientizarea și extinderea serviciilor oferite de biblioteci.

Unul din obiectivele-cheie ale Strategiei de transformare digitală 2023-2030 ține de dezvoltarea unei societăți digitale, în care serviciile electronice să fie accesibile tuturor cetățenilor [1]. În acest context, rolul bibliotecii publice în formarea de competențe digitale în rândurile cetățenilor și promovarea serviciilor publice digitale este esențial.

Frecvent termenii „digitizare” și „digitalizare” sunt utilizați ca sinonime, dar, de fapt, au semnificații distincte [2]. Digitizarea se referă strict la conversia documentelor în format digital, fără a implica neapărat schimbarea modului de utilizare a acestora. În schimb, digitalizarea presupune integrarea tehnologiei pentru optimizarea și automatizarea proceselor de muncă, astfel încât utilizatorii să poată beneficia de un acces mai facil și rapid la informații, oferindu-li-se autonomie în utilizare. Această distincție este fundamentală în dezvoltarea serviciilor digitale oferite de biblioteci, unde nu doar conținutul, ci și modul de

interacțiune cu utilizatorii trebuie să fie adaptat la noile realități tehnologice.

Bibliotecile moderne n-ar trebui să se limiteze la activități dedicate lecturii și cercetării, ci și să pună la dispoziția utilizatorilor multiple resurse și servicii digitale care să permită accesul la informație indiferent de locul și ora la care sunt accesate. Printre cele mai relevante servicii digitale ar fi: consultarea arhivelor/bibliotecilor digitale cu oportunitatea de împrumut; platforme de resurse educaționale deschise (tutoriale, webinarii și baze de date) și instrumente interactive cum ar fi chatbotii pentru asistență sincronă și instantanee.

Adaptarea tehnologiilor digitale în biblioteci are numeroase beneficii atât pentru utilizatori, cât și pentru instituții, printre care se numără extinderea accesibilității, diversificarea publicului, dar și conservarea patrimoniului digital. Regulamentul privind serviciile prestate de bibliotecile publice stabilește modul de prestare într-un cadru clar și bine definit și a serviciilor digitale, printre ele numărându-se posibilitatea înregistrării electronice online, accesul la catalogul electronic, accesul la colecțiile electronice ale bibliotecii, serviciile de referință electronice, împrumutul electronic, serviciile pentru dispozitive mobile etc. [3].

Odată cu asimilarea tehnologiilor moderne și pentru a menține o legătură strânsă cu publicul, s-a intensificat nevoia de comunicare instituțională eficientă în mediul online. Aceasta presupune utilizarea mediului online pentru promovarea serviciilor și creșterea vizibilității instituției.

Importanța comunicării într-o bibliotecă este esențială pentru relația cu utilizatorii, promovarea serviciilor și colecțiilor, buna colaborare a personalului de specialitate, soluționarea rapidă a conflictelor și chiar dezvoltarea parteneriatelor. Putem observa că acest aspect vizează tot procesul sistematic de planificare, organizare, coordonare și control al activităților bibliotecii pentru

a atinge obiectivele stabilite [4]. Activitatea de informare despre evenimentele, produsele și serviciile unei biblioteci, realizată în mod organizat, profesional și permanent, se identifică drept parte a comunicării instituționale.

Comunicarea instituțională într-o bibliotecă trebuie orientată nu doar spre promovarea serviciilor bibliotecii, dar și spre educa-re, culturalizare, spre schimbarea în bine a comunității servite și chiar spre susținerea bunăstării sociale. În contextul diversificării tehnologiilor de informare și documentare, într-o lume suprasatu-rată de conținuturi, este dificil pentru o bibliotecă să se evidențieze prin comunicarea sa în mediul online, mai ales că nu are în echipă, de obicei, un specialist în acest domeniu. Necesitatea de a stabili o direcție de comunicare virtuală la nivel instituțional devine un obiectiv strategic, iar setarea priorităților, formelor și instrumen-telor pentru acest proces dezvoltă biblioteca.

Astfel, considerăm important ca bibliotecile să elaboreze și să pună în practică documente instituționale de tipul Politica de comunicare sau Strategia de comunicare instituțională, care ar insera formele, instrumentele, direcțiile de comunicare între grupurile de beneficiari, parteneri și alți actori interesați de ac-tivitatea instituției noastre, atât în mediul online, cât și cel offli-ne [5, 6]. Se recomandă ca biblioteca să dețină în portofoliul instituțional astfel de documente care să canalizeze eforturile de comunicare organizațională în anumiți parametri, să fie efici-entă și creativă, comunicând consecvent și la timp, dar cel mai important într-un cadru clar și bine stabilit. Indiferent de forma de comunicare instituțională, offline sau în mediul online, bi-blioteca se adresează diferitor grupuri-țintă. Comunicarea offli-ne este internă, de obicei cu utilizatorii și toți cei care vizitează instituția, cum ar fi partenerii, donatorii, fondatorii.

În format online, biblioteca se adresează nu doar grupurilor-țintă prestabilite, dar și potențialilor beneficiari, cei care încă nu

utilizează serviciile și produsele instituționale, dar care, probabil, le vor utiliza. Avantajele comunicării instituționale online, prin intermediul gamei largi de tehnologii și instrumente, permite bibliotecii să diversifice auditoriul, să atragă noi beneficiari și parteneriate. Rețelele sociale, site-ul web, e-mailul permit o interacțiune instantanee cu un public variat, indiferent de locul unde se află.

Într-o perioadă în care bugetele bibliotecilor sunt foarte mici în comparație cu necesitățile, menținerea echilibrului în gestionarea bugetului instituțional este o provocare și, totodată, o prioritate pentru fiecare manager. Unul dintre avantajele comunicării instituționale online este reducerea costurilor financiare. Crearea și distribuirea mesajelor prin canale digitale (site-uri web, rețele sociale, newsletter) nu implică cheltuieli mari pentru logistică. De asemenea, campaniile online pot fi măsurate prin intermediul statisticilor, ajustate în timp real, ceea ce permite optimizarea costurilor în funcție de reacțiile publicului.

Un alt avantaj al comunicării online este posibilitatea interacțiunii directe cu auditoriul. Potențialii beneficiari pot lăsa comentarii, întrebări sau pot participa activ la discuții. Acest feedback poate fi utilizat imediat pentru a ajusta mesajele, produsele sau serviciile bibliotecii în funcție de nevoile și interesele auditoriului, dar nu în detrimentul identității instituționale. Astfel, comunicarea în mediul online permite un dialog continuu, rapid și dinamic.

Analiza impactului și crearea unui mecanism de feedback reprezintă un obiectiv pentru orice demers. În mediul online, impactul mesajului poate fi măsurat ușor prin instrumente de analiză, cum ar fi google analytics, panoul de control profesional al Facebook, care oferă informații concrete privind componența auditoriului (țara de origine, sex, vârstă etc.).

Un alt beneficiu al comunicării instituționale în mediul online

este posibilitatea de a răspândi rapid informațiile. De exemplu, familiarizarea cu serviciile, produsele și colecția unei biblioteci dintr-o localitate îndepărtată devine o oportunitate pentru fiecare utilizator prezent în spațiul online, dar și pentru instituție, care poate atrage un public mult mai larg decât prin intermediul comunicării tradiționale.

Toate aceste avantaje transformă mediul online într-un mijloc indispensabil de comunicare instituțională, mai ales în era digitală.

Comunicarea în biblioteci este esențială pentru un schimb eficient de informații între personal și cu utilizatorii, integrând canale interne și externe. Canalele interne, precum întâlnirile de echipă, e-mailurile, platformele colaborative și tablourile informative, asigură coordonarea activităților și gestionarea eficientă a proiectelor. Pe de altă parte, comunicarea externă, realizată prin dialog direct, telefon, e-mail, website și rețele sociale, promovează serviciile și evenimentele bibliotecii și oferă suport utilizatorilor. În plus, utilizarea combinată a comunicării formale și informale, a celor verbale și nonverbale, precum și a platformelor digitale, contribuie la o interacțiune dinamică și adaptată nevoilor comunității.

Diversitatea platformelor și aplicațiilor de comunicare constrâng bibliotecile de a alege cele mai eficiente canale pentru a interacționa cu publicul. Această multitudine de opțiuni poate genera incertitudine și dificultăți în luarea deciziilor, iar alegerea unui singur instrument de comunicare poate implica renunțarea la altul, posibil mai potrivit. Cum poate biblioteca identifica și adopta cele mai eficiente mijloace de comunicare pentru a răspunde în cel mai bun mod nevoilor utilizatorilor săi?

În scopul identificării celor mai eficiente mijloace de comunicare biblioteca are nevoie de a evalua constant preferințele utilizatorilor. Acest proces include sondaje realizate periodic,

analiza feedbackului recepționat și monitorizarea inovațiilor (aplicații, software, instrumente digitale). În plus, bibliotecile pot analiza date despre interacțiunile utilizatorilor pe diverse platforme, precum site-ul web, rețelele sociale și serviciile de referințe online, pentru a înțelege ce canale sunt cele mai utilizate și eficiente.

Platformele web, cum ar fi website-urile, blogurile și platformele de e-learning, oferă informații detaliate și materiale educaționale. Rețelele sociale permit promovarea evenimentelor și interacțiunea directă cu utilizatorii prin campanii și grupuri tematice. E-mailurile, sub forma buletinelor informative și a mesajelor personalizate, asigură o comunicare directă și eficientă. Software-urile colaborative, precum Google Drive și Microsoft Teams, sprijină conexiunea și interacțiunea sincronă între bibliotecari. Aplicațiile mobile și serviciile de mesagerie instant, precum WhatsApp sau Telegram, facilitează accesul rapid la informații și suportul utilizatorilor.

Evenimentele online și resursele multimedia, inclusiv tururile virtuale și podcasturile, contribuie la îmbogățirea experienței culturale în biblioteci.

Comunicarea instituțională, îmbinând componentele menționate mai sus, contribuie la o prezență mai bună a bibliotecii în mediul exterior, la o cunoaștere a serviciilor, produselor și activităților realizate. Comunicarea în mediul online, ca și implementarea serviciilor digitale, nu este lipsită de provocări, iar bibliotecile au nevoie de soluții eficiente pentru a le depăși. Este vorba despre ajustarea permanentă a infrastructurii tehnologice, a echipamentelor și softurilor care necesită sistematic investiții, bugete precare, necesitatea formării continue a competențelor digitale a personalului de specialitate din biblioteci. La fel, interfețele website-urilor au nevoie de a fi modernizate pentru a asigura o experiență intuitivă utilizatorilor. Sunt doar câteva

dintre aspectele ce necesită a fi îmbunătățite pentru a asigura transformarea digitală a bibliotecilor.

Realizarea acestor obiective va contribui la creșterea vizibilității și accesibilității bibliotecilor, va fortifica comunicarea instituțională în mediul online, îmbunătățind experiența utilizatorilor, iar, pe termen lung, aceste inițiative vor sta la baza dezvoltării comunităților online active, dedicate promovării lecturii și educației. Investițiile în procesul de transformare digitală nu doar că vor asigura relevanța bibliotecilor în societatea modernă, dar și vor consolida și rolul acestora ca piloni ai cunoașterii și inovației.

În contextul transformării digitale a bibliotecii, un concept important este cel de inteligență digitală [7]. Inteligența digitală reprezintă un set de competențe sociale, emoționale și cognitive ce facilitează navigarea eficientă și responsabilă în mediul online. Aceste competențe sunt esențiale pentru a folosi tehnologiile digitale în mod sigur, productiv și etic, a gestiona timpul petrecut online și pentru protejarea datelor personale. Componentele inteligenței digitale includ managementul timpului digital, securitatea digitală, alfabetizarea digitală, empatia digitală, comunicarea digitală, drepturile digitale și gândirea critică. Promovarea inteligenței digitale contribuie la crearea unui mediu online sigur și pozitiv, esențial pentru succesul profesional și dezvoltarea personală.

Transformarea digitală a bibliotecilor nu este doar o tendință, ci o necesitate imperativă pentru a rămâne relevante în era contemporană. Adaptarea tehnologiilor digitale și integrarea unor direcții eficiente de comunicare instituțională permit extinderea accesibilității, diversificarea serviciilor și consolidarea relației dintre bibliotecă și utilizatorii săi. În acest proces, dezvoltarea competențelor digitale atât în rândul personalului, cât și al membrilor comunității devine esențială pentru a asigura o navigare sigură și eficientă în mediul online.

Chiar dacă transformarea digitală are multiple provocări, beneficiile pe termen lung sunt incontestabile: o mai mare vizibilitate, o interacțiune mai dinamică cu utilizatorii și un rol consolidat al bibliotecilor în educația și dezvoltarea comunitară pentru formarea unei societăți digitale sustenabile și inovatoare.

Referințe bibliografice

1. Republica Moldova. *Strategia de transformare digitală 2023-2030*. Disponibil: https://mded.gov.md/wp-content/uploads/2023/11/STD_RO.pdf [accesat 2025-04-01].
2. *Digitizare vs digitalizare: Diferențe esențiale și impactul lor în transformarea afacerilor*. Disponibil: <https://www.charisma.ro/noutati/digitizare-vs-digitalizare-diferente-esentiale-si-impactul-lor-in-transformarea-afacerilor> [accesat 2025-04-01].
3. *Regulamentul privind serviciile prestate de bibliotecile publice*. Aprobat prin Hotărârea nr. 24 din 22.01.2020 a Guvernului Republicii Moldova. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120175&lang=ro [accesat 2025-04-01].
4. MIHALUȚA, Lina. *Managementul de bibliotecă: stiluri eficiente de gestionare*. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/6579/1/mihaluta_managementul.pdf [accesat 2025-04-01].
5. *Politica de comunicare a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova*. Disponibil: <https://abrm.md/wp-content/uploads/2024/09/POLITICA-DE-COMUNICARE.pdf> [accesat 2025-04-01].
6. *Strategia de comunicare instituțională a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*. Disponibil: https://hapes.hasdeu.md/bitstream/handle/123456789/558/Strategie_CI_2024.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat 2025-04-01].
7. SOLOMON, Elena. Inteligența digitală – 2017. In: *Smart cities/oraș inteligent : Crearea unui mediu propice dezvoltării orașelor inteligente*: [conferință, ediția a 5-a]. S.n, 2017, pp. 232-234. Disponibil: https://www.administratiepublica.eu/smartcitiesconference/publicatii/Smart%20cities_Orasul%20inteligent%20%20_Proceedings%202017.pdf [accesat 2025-04-01].

e-SERVICII OFERITE DE BIBLIOTECI: ASPECTE DE DIVERSIFICARE ȘI PERSONALIZARE

Ecaterina DMITRIC

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

În contextul progresului tehnologic, bibliotecile se află într-un proces continuu de adaptare și inovare pentru a răspunde necesităților diverse ale utilizatorilor. Digitalizarea și noile tehnologii au extins considerabil spectrul serviciilor oferite de biblioteci, determinând o tranziție de la modelele tradiționale la soluții digitale interactive și personalizate.

Standardul SM ISO 2789:2024 Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă (Information and documentation – International Library Statistics), aprobat la 14 martie 2024, compartimentul 3.2 *Serviciile și utilizarea bibliotecii (Library services and use)* [7, p. 4] specifică terminologia curentă a serviciilor/e-serviciilor de bibliotecă. Deși standardul nu detaliază pașii pentru implementarea serviciilor electronice, acesta subliniază importanța integrării tehnologiilor în serviciile bibliotecilor, astfel încât acestea să răspundă cerințelor actuale ale utilizatorilor. Spre exemplu, termenul „acces”, reflectat în punctul 3.2.1, abordat din perspectivă virtuală, ține de serviciile online oferite de bibliotecă. Tot acest termen este menționat și în punctul 3.2.2, specificând accesul fizic, adică utilizarea unui serviciu în spațiile bibliotecii. În standardul menționat au fost incluși termeni noi, în comparație cu SM ISO 2789:2015, care se referă la diversificarea, personalizarea serviciilor electronice.

Este important să specificăm definiția termenului *serviciu electronic* (punctul 3.2.10 – *digital service*), care precizează că acesta este un „serviciu electronic de bibliotecă furnizat prin in-

termeniul mijloacelor electronice, fie prin serverele locale sau prin rețea” (Nota 1: Serviciile electronice de bibliotecă includ catalogul online, site-ul bibliotecii, colecția electronică, împrumutul electronic, furnizarea documentelor electronice (indirect), serviciile de referințe electronice, instruirea utilizatorilor cu ajutorul mijloacelor electronice, serviciile pentru dispozitive mobile, serviciile pentru utilitate interactivă (inclusiv serviciile pe rețelele sociale), precum și accesul la internet prin intermediul bibliotecii; Nota 2: Nu se include rezervarea serviciilor fizice (de exemplu, turul sălii sau al bibliotecii) prin intermediul mijloacelor electronice) [7, p. 5]. Termenul menționat subliniază diversitatea și complexitatea serviciilor electronice moderne, care nu se mai limitează doar la accesul la informație, ci includ o gamă largă de funcționalități pentru utilizatorul contemporan. Relevanța acestor servicii în biblioteci este majoră, deoarece contribuie direct la creșterea accesibilității, incluziunii digitale și adaptabilității bibliotecii la necesitățile societății contemporane. Prin urmare, implementarea serviciilor electronice se poate face printr-o abordare graduală și flexibilă, adaptată la nevoile specifice ale fiecărei biblioteci și la resursele disponibile.

Termenii noi, incluși în SM ISO 2789:2024, reflectă o viziune modernizată asupra activității bibliotecilor și deschid perspective pentru diversificarea și personalizarea serviciilor oferite utilizatorilor. În acest sens, specificăm câteva aspecte importante ale unor termeni actuali.

3.2.6 navigator web (browser) și 3.2.9 detectare dispozitiv (device detection)

Navigator web reprezintă o aplicație software, care permite utilizatorilor să acceseze și să interacționeze cu conținutul de pe internet, cum ar fi paginile web, cataloagele online ale bibliotecilor, bazele de date sau alte resurse electronice. Detectarea dis-

pozitivului reprezintă procesul automatizat prin care un sistem informatic identifică tipul de dispozitiv utilizat pentru acces (de exemplu, computer, tabletă, smartphone), în scopul optimizării afișării conținutului și colectării de statistici privind utilizarea serviciilor digitale ale bibliotecii. Aceste concepte permit adaptarea interfeței și a conținutului digital al bibliotecii în funcție de dispozitivul folosit de utilizator (smartphone, tabletă, desktop), îmbunătățind astfel experiența de utilizare personalizată. Biblioteca poate oferi un conținut relevant, optimizat pentru fiecare platformă, sporind accesibilitatea.

3.2.11 diversitate (diversity) și 3.2.15 echitate (equity)

Prin recunoașterea diversității și echității, bibliotecile sunt încurajate să dezvolte servicii incluzive, adresându-le diferitelor grupuri sociale, culturale și lingvistice. Acest lucru contribuie la crearea unui mediu favorabil pentru utilizatori indiferent de vârstă, rasă, gen, religie, nivel de educație sau statut social, în deplin acord cu principiile enunțate în Manifestul bibliotecii publice IFLA/UNESCO 2022. Astfel, prin implementarea unor termeni care reflectă diversitatea, echitatea și incluziunea, bibliotecile își consolidează misiunea democratică de a oferi acces liber și egal la informație, participând activ la reducerea inegalităților și la promovarea unei societăți bazate pe respect și coeziune.

3.2.13 servicii educaționale (educational services)

Acest termen susține dezvoltarea unor servicii educaționale, cum ar fi ateliere, cursuri online sau tutoriale, adaptate diferitelor niveluri de competențe și domenii de interes. Biblioteca este un catalizator în procesul de învățare pe tot parcursul vieții, satisfăcând necesitățile diverse ale utilizatorilor: alfabetizare de bază, formare digitală, educație civică, orientare profesională sau sprijin în cercetare. Serviciile educaționale sunt aliniate și la prevede-

rile Manifestului bibliotecii publice IFLA/UNESCO 2022, care subliniază că biblioteca publică trebuie să ofere acces egal și gratuit la educație informală și nonformală, sprijinind dezvoltarea personală și participarea activă la viața societății [10]. În acest sens, serviciile educaționale nu doar extind funcția tradițională a bibliotecii, ci și o transformă într-un centru de învățare comunitar, incluziv și adaptabil, în care fiecare individ este încurajat să-și dezvolte potențialul indiferent de contextul socioeconomic, nivelul de educație sau vârstă. Această abordare reflectă valorile fundamentale ale bibliotecii care promovează libertatea intelectuală, accesul deschis la cunoaștere și echitatea în educație.

3.2.18 furnizarea externă de documente (external document supply) și 3.2.19 utilizator extern (external user)

Acești termeni extind conceptul de serviciu *furnizare de documente electronice cu acces indirect*, termen actual atât în standardul SM ISO 2789:2024. Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă, cât și în cel din 2015, SM ISO 2789:2015. Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă, care subliniază că „transmiterea electronică către utilizator a unui document sau a unei părți de document din colecția unei biblioteci prin intermediul personalului bibliotecii nu este neapărat efectuată prin intermediul unei alte biblioteci”. *Furnizarea externă de documente* permite bibliotecilor să ofere documente digitale în afara colecției bibliotecii. Nu se are în vedere împrumutul interbibliotecar, ci furnizarea unui document din alte colecții, cum ar fi bazele de date în acces deschis sau alte resurse informaționale.

3.2.22 utilizator indirect (indirect user)

Persoană care beneficiază de serviciile și resursele bibliotecii fără a interacționa direct cu personalul bibliotecii sau cu sistemele

acesteia. Recunoașterea utilizatorilor indirecti permite o mai bună înțelegere a impactului real al serviciilor, favorizând strategii de diversificare axate pe rețele de influență și beneficiari multipli.

3.2.28 aprecieri (like) și 3.2.53 rețea socială (social network)

Aceste concepte facilitează interacțiunea digitală dintre utilizatori și bibliotecă prin feedback instant, aprecieri și distribuiri pe rețelele sociale, oferind bibliotecii date relevante despre preferințele utilizatorilor, care pot fi folosite pentru ajustarea ofertei de servicii.

3.2.30 fișier jurnal (log file) și 3.2.31 analiza fișierelor jurnal (log file analysis)

Analiza fișierelor de jurnal, care sunt generate automat de un server, permit monitorizarea comportamentului utilizatorilor în mediul digital, ceea ce ajută la optimizarea interfeței și la personalizarea recomandărilor. De exemplu, se pot sugera lecturi sau resurse pe baza istoricului de căutare.

3.2.49 sprijin pentru cercetare (research support)

Servicii oferite de bibliotecă pentru a sprijini activitatea de cercetare, inclusiv asistență în găsirea și gestionarea informațiilor, accesul la resurse științifice, instruirea în utilizarea bazelor de date, suport pentru publicare, gestionarea datelor de cercetare și alte activități legate de procesul de cercetare academică și științifică.

3.2.54 servicii de difuzare în flux (streaming service)

Serviciu care permite utilizatorilor să acceseze conținut audio sau video de pe internet, fără a fi necesară descărcarea completă a fișierului. Conținutul este redat în timp real, pe măsură ce este transmis. În contextul bibliotecilor, acest termen se referă la accesul oferit utilizatorilor la materiale educaționale, culturale

sau de divertisment prin platforme de tip streaming (documentare, filme, înregistrări audio/video). Serviciile de difuzare în flux adaugă o dimensiune multimedia accesului la informație, oferind modalități alternative și personalizate de consum al conținutului.

Termenii reliefați mai sus ilustrează o tranziție importantă către serviciile electronice dinamice și centrate pe utilizator, permițând bibliotecilor să-și redefinească rolul în societatea digitală prin diversificare, flexibilitate și incluziune. Acest aspect ține nemijlocit de managementul instituțiilor infodocumentare, care este strâns legat de capacitatea personalului de a planifica, organiza și implementa servicii conform documentelor de reglementare, priorităților profesionale, contextului local, necesităților utilizatorilor și resurselor disponibile. Eficiența acestor activități depinde de modul în care sunt integrate în activitatea curentă a bibliotecii și în serviciile pe care le prestează. Astfel, am dori să remarcăm câteva servicii care sunt și pot fi adaptate conform termenilor menționați:

- *Interfețe și conținut digital personalizat* (cu referire la termenii din punctul 3.2.6 *navigator web (browser)* și 3.2.9 *detectare dispozitiv (device detection)*):
 - ✓ versiuni ale website-ului bibliotecii adaptat pentru telefon mobil, tabletă și desktop;
 - ✓ aplicații mobile adaptate conform funcțiilor de căutare, rezervare și consultare a colecțiilor;
 - ✓ recomandări automate de conținut (cărți, articole, resurse digitale) în funcție de dispozitivul utilizat și istoricul de navigare.
- *Servicii privind promovarea incluziunii, diversității și accesului echitabil* (cu referire la termenii din punctul 3.2.11 *diversitate (diversity)* & 3.2.15 *echitate (equity)*)

Implementarea acestor servicii ține nemijlocit de respectarea cerințelor prevăzute de Manifestul bibliotecii publice IFLA/

UNESCO 2022 [10]. De asemenea, Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20 iulie 2017) stipulează că „la baza activității bibliotecilor stă principiul accesibilității, al transparenței, al libertății de expresie, al nediscriminării, al neangajării politice, al autonomiei profesionale și al durabilității” [9]. În acest context, bibliotecile pot iniția:

- ✓ programe și cluburi de lectură pentru categorii diverse (seniori, copii, persoane cu dizabilități, refugiați etc.);
 - ✓ tururi virtuale ghidate cu accesibilitate sporită (de exemplu: descriere audio, limbaj mimico-gestual);
 - ✓ zone de lectură incluzivă cu resurse braille, audiobookuri și software de citire vocală.
- *Servicii educaționale integrate și sprijin pentru cercetare* (cu referire la termenul din punctul 3.2.13 *servicii educaționale (educational services)* și 3.2.49 *sprijin pentru cercetare (research support)*).

La etapa actuală, serviciile de bibliotecă care se referă la acest compartiment sunt în concordanță și funcționează în conformitate cu Articolul 1, punctul (1), al Legii cu privire la biblioteci, care stipulează că biblioteca reprezintă „un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale” [9]. Serviciile bibliotecilor ca suport pentru cercetare se referă în mod deosebit la bibliotecile științifice, oferind suport informațional și documentar comunităților academice. În acest context, se înscriu și serviciile altor tipuri de biblioteci, care promovează resursele informaționale deschise, știința cetățenilor.

Implicarea bibliotecilor în implementarea Agendei ONU 2030, o prioritate națională, și alinierea bibliotecilor acestei agende din anul 2017, care însumează cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă, clasificate conform domeniilor din toate sferile de activitate umană, reprezintă experiențe reale privind

prestarea serviciilor de bibliotecă. În acest sens, Obiectivul 4 – *Educație de calitate* a generat cele mai multe servicii prestate conform sistemului online de raportare 6c. Astfel, în anul 2024 au fost implementate 5 086 de servicii în cadrul SNB, cu participarea a 204 754 de persoane. În *Tabelul nr. 1. Servicii prestate în anul 2024, bazate pe ODD 2030*, este prezentat numărul de servicii care au fost realizate în baza ODD 2030 și numărul de utilizatori ai acestor servicii.

Serviciile educaționale promovează accesul echitabil la educație, învățarea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea competențelor cetățenilor pentru cetățenia activă. Bibliotecile, prin diversitatea serviciilor oferite, de la programe de alfabetizare digitală, sprijin în educația nonformală, formarea competențelor media și informaționale până la activități de sprijin pentru elevi, studenți, profesori și alte categorii sociale, devin actori în atingerea Obiectivului 4. Aceasta contribuie la reducerea inegalităților educaționale, la sprijinirea incluziunii și la facilitarea accesului la resurse educaționale de calitate pentru toate vârstele și categoriile sociale.

În acest sens, experiențele din Republica Moldova ce țin de ajustarea și dezvoltarea serviciilor bazate pe Obiectivul 4 pot fi considerate modele de bune practici în domeniul educației informale și nonformale pentru dezvoltare durabilă.

*Tabelul nr. 1. Servicii prestate în anul 2024,
bazate pe ODD-2030*

Nr. d/r	Obiective de Dezvoltare Durabilă 2030	Nr. servicii	Nr. utilizatori
1.	Fără sărăcie	1 009	20 519
2.	Zero foame	281	3 731
3.	Sănătate și stare de bine	1 224	30 518
4.	Educație de calitate	5 086	204 754
5.	Egalitate de gen	334	5 741
6.	Apă curată și igienă	360	5 719
7.	Energie accesibilă și curată	127	2 900
8.	Muncă decentă și creștere economică	198	3 525
9.	Industrie, inovație și infrastructură	155	7 266
10.	Inegalități reduse	335	5 079
11.	Orașe și comunități durabile	293	5 344
12.	Consum și producție responsabile	105	1 780
13.	Acțiunea asupra climei	269	3 990
14.	Viața sub apă	88	854
15.	Viața pe pământ	428	7 015
16.	Pace, justiție și instituții puternice	376	8 744
17.	Parteneriate pentru obiective	370	6 642
	Total	11 038	324 121

Sursa: elaborat de autor în baza sistemului online de raportare 6-c, 2024

- *Servicii pentru utilizatori indirecti* (cu referire la termenii din punctul 3.2.22 *utilizator indirect (indirect user)*):
 - ✓ beneficiari ai informațiilor transmise prin intermediul altor utilizatori (de exemplu: profesori, asistenți sociali, ONG-uri, influenceri);

- ✓ platforme educaționale prin care utilizatorii indirecti pot recomanda resurse infodocumentare;
- ✓ pachete de resurse educaționale pentru comunități defavorizate, prin parteneriate locale;
- ✓ publicul unui eveniment organizat de bibliotecă în parteneriat.
- *Interacțiune prin rețele sociale* (cu referire la termenii din punctul 3.2.28 *aprecieri (like)* și 3.2.53 *rețele sociale (social network)*). Prezența activă a bibliotecilor pe rețelele sociale stimulează serviciile interactive, care contribuie la consolidarea relației cu publicul. În acest context, se remarcă următoarele inițiative:
 - ✓ administrarea paginilor instituționale pe rețelele sociale prin intermediul cărora se realizează postări despre evenimente, recomandări de lectură, achiziții de carte, evenimente sociale actuale etc.;
 - ✓ posibilități de feedback instantaneu prin reacții, comentarii și distribuiri ale conținutului;
 - ✓ organizarea campaniilor de promovare a lecturii, concursuri prin intermediul platformelor sociale;
 - ✓ realizarea transmisiunilor live cu participarea scriitorilor, altor personalități din diverse domenii, oferind posibilitatea creării unui dialog cu utilizatorii.
- *Analiza comportamentală digitală* (cu referire la termenii din punctul 3.2.30 *fișier jurnal (log file)* și 3.2.31 *analiza fișierelor jurnal (log file analysis)*)
 - ✓ sisteme de sugestii de lectură personalizate, pe baza comportamentului utilizatorilor în procesul de căutare a informațiilor;
 - ✓ adaptarea interfeței și a fluxurilor de navigare pe baza datelor din profiluri;
 - ✓ evaluarea impactului serviciilor prin analiza traficului, timpului petrecut pe site și resurselor accesate.

- *Servicii multimedia difuzate în flux* (cu referire la termenii din punctul 3.2.54 *servicii de difuzare în flux – streaming service*)
 - ✓ conținut educațional digital, filme documentare, înregistrări de evenimente;
 - ✓ podcasturi tematice produse de bibliotecă (de exemplu, interviuri cu autori, recomandări de carte);
 - ✓ transmisiuni live ale atelierelor sau cluburilor de lectură;
 - ✓ colaborări cu personalități locale, promovând conținutul cultural original și autentic.

Diversificarea serviciilor electronice este realizată prin integrarea acestora cu alte platforme digitale, cum ar fi aplicațiile mobile sau serviciile de streaming, pentru a crea o experiență interactivă pentru utilizatori. Aceste soluții nu doar că îmbunătățesc accesibilitatea resurselor, dar și sporesc gradul de implicare a publicului în activitatea bibliotecii.

Standardul SM ISO 2789:2024. *Information and documentation – International Library Statistics* introduce o serie de termeni noi care reflectă limbajul utilizatorului contemporan, conțurat de realitățile societății digitale. Deși bibliotecile reușesc, treptat, să țină pasul cu cerințele tehnologice, serviciile oferite nu constituie întotdeauna o inovație în sine, ci mai degrabă o adaptare continuă la nevoile în schimbare ale publicului. Această dinamică reflectă un proces de recunoaștere a importanței diversificării și personalizării serviciilor de bibliotecă, în scopul menținerii relevanței instituțiilor de informare într-un ecosistem digital aflat în permanentă transformare. În acest sens, este foarte importantă ajustarea serviciilor în conformitate cu prioritățile naționale și strategiile de țară.

Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND) reprezintă o viziune pe termen lung, orientată spre realizarea priorităților naționale de aderare la Uniunea Europeană. Într-un context internațional marcat de crize economice,

de securitate și climatice, strategia contribuie la consolidarea rezilienței Republicii Moldova, care asigură o dezvoltare durabilă și incluzivă.

Rolul bibliotecilor în implementarea strategiei este semnificativ datorită funcțiilor educaționale, culturale și sociale ale bibliotecii. Programele de lectură, alfabetizare și acces la resurse digitale, oferite de biblioteci, contribuie la creșterea nivelului de educație și cultură al populației. Diversificarea serviciilor în bază de tehnologii și necesități actuale ale membrilor comunității sprijină și dezvoltă competențe din diverse domenii.

Proiectul național „Implicarea bibliotecilor în susținerea și realizarea Strategiei naționale de dezvoltare «Moldova Europeană 2030»”, elaborat în anul 2024, reprezintă o inițiativă a bibliotecilor ce va dura până în anul 2030, în care ele sunt antrenate în:

- promovarea valorilor europene: activități educaționale, integrarea acestora în conținuturile serviciilor de bibliotecă;
- încorporarea obiectivelor SND în strategiile sau programele pe termen scurt și mediu de activitate ale bibliotecilor;
- ajustarea serviciilor oferite de biblioteci obiectivelor de dezvoltare durabilă;
- promovarea valorilor europene prin lectură;
- asigurarea informațională a procesului de integrare europeană;
- promovarea activității Centrului pentru Comunicare Strategică și Combateră a Dezinformării;
- promovarea modelului de comportament european [11].

În contextul promovării valorilor europene, bibliotecile își asumă angajamentul de a presta servicii de calitate și a oferi acces la informație veridică. Bibliotecile sunt surse de încredere, selectând și oferind documente verificate și validate. În această ordine de idei, conceptualizarea serviciilor de dezvoltare a competențelor presupune parcurgerea următoarelor etape:

- studiul necesităților comunității adaptate la cerințele actuale;
- realizarea obiectivelor stabilite prin cadrul european de competențe-cheie;
- centrare pe prevederile strategiilor și politicilor naționale, cadrulului legislativ și de reglementare;
- elaborarea planului de dezvoltare a serviciului;
- stabilirea resurselor necesare (umane, materiale, financiare);
- identificarea partenerilor și voluntarilor;
- promovarea serviciilor de bibliotecă;
- monitorizare, evaluare, impact.

Dezvoltarea unui serviciu bazat pe dezideratul promovării valorilor europene este orientat spre consolidarea competențelor utilizatorilor, care contribuie la formarea unei societăți coezive, incluzive și reziliente. Ne referim la competențele sociale, civice, de învățare, sensibilizare și expresie culturală [3, pp. 45-47]. Serviciul de promovare a valorilor europene are ca scop cultivarea competențelor sociale și civice, a capacității de exprimare și înțelegere culturală, prin activități educaționale, participative și interculturale.

În mod particular, serviciul la care ne referim, vizează dezvoltarea competențelor personale și sociale, a celor de învățare pe tot parcursul vieții, dar și a conștiinței civice și a sensibilității culturale. Acestea contribuie la integrarea armonioasă a indivizilor în comunitate și la participarea activă și responsabilă în societatea democratică. Promovarea dialogului intercultural, a toleranței, solidarității și respectului pentru diversitate sprijină astfel funcționalitatea și durabilitatea comunității locale și, în același timp, alinierea la valorile fundamentale ale Uniunii Europene.

În publicațiile de specialitate se afirmă că „într-o criză sistemică ce afectează toate domeniile vieții economice, sociale și culturale, bibliotecile se confruntă cu provocări majore în realizarea misiunii umanistice” [16]. Implementarea serviciilor orientate spre promovarea valorilor europene presupune integrarea

activă a principiilor umanistice, precum demnitatea umană, libertatea, solidaritatea, egalitatea și respectul pentru diversitate, în activitățile și inițiativele culturale și educaționale ale bibliotecilor. Acest demers contribuie la dezvoltarea integrală a individului, cultivând gândirea critică, empatia și responsabilitatea civică, dar și la consolidarea unei societăți coezive și democratice. Aceste valori universale nu sunt promovate în izolare, ci în strânsă legătură cu patrimoniul local și național, care reprezintă fundamentul identității culturale. Prin urmare, serviciile de promovare a valorilor europene devin un cadru de dialog între tradiție și modernitate, între specificul local și idealurile comune ale Europei, încurajând o conștiință culturală deschisă, pluralistă și profund ancorată în rădăcinile moștenite.

Promovarea valorilor europene presupune dezvoltarea culturii umanistice. Cultura umanistică reprezintă un ansamblu de cunoștințe, valori și tradiții care vizează dezvoltarea armonioasă a individului și a comunității. Ea este bazată pe dimensiunile morale, etice, filosofice și artistice ale existenței umane, promovând educația, rațiunea, creativitatea și respectul față de demnitatea umană. Prin studierea literaturii, istoriei, filosofiei, artei și științelor sociale, cultura umanistică contribuie la o mai bună înțelegere de sine și a lumii, cultivând empatia, gândirea critică și aprecierea diversității culturale. În acest sens, promovarea valorilor umanistice, precum drepturile omului, libertatea, justiția, egalitatea și respectul pentru demnitatea ființei umane sunt fundamentale în dezvoltarea capacităților umane și în construirea unui mediu în care fiecare persoană are dreptul la o viață demnă și împlinită.

Astfel, bibliotecile devin veritabile spații de formare culturală, educație și autoeducație atât în mediul fizic, cât și în cel virtual. În era digitalizării, menținerea unui echilibru între formatul tradițional și cel digital este fundamentală pentru conservarea

patrimoniului cultural scris și pentru menținerea misiunii umanistice a bibliotecilor într-o societate în continuă transformare.

În contextul transformărilor digitale, bibliotecile reprezintă surse de încredere care promovează valorile umanistice, contribuind la dezvoltarea integrală a individului și societății. Păstrându-și autenticitatea, bibliotecile sunt originale prin colecțiile patrimoniale, serviciile comunitare și diversitatea vieții culturale, păstrând astfel integritatea și relevanța în comunitate. Prin urmare, personalizarea serviciilor bibliotecii devine un catalizator al creativității și inovației, favorizând abandonarea metodelor tradiționale rigide în favoarea unor abordări flexibile, centrate pe necesitățile reale ale utilizatorilor. Prin integrarea tehnologiilor digitale, bibliotecile își extind rolul informațional și educațional. Acestea devin spații dinamice de învățare, facilitând accesul la cunoaștere autentică, relevantă și veridică, aspect important pentru cultivarea unei societăți reflexive și capabile să evalueze informația într-un mediu tot mai complex și digitalizat.

Referințe bibliografice

1. BERNDTSON, Maija; DAS, Henk și HAPPEL, Rolf. *Impactul virtual asupra bibliotecii fizice. Viziuni pentru o schimbare „inteligentă”*. Disponibil: https://new.bjc.ro/wp-content/uploads/2023/02/2-impact_virtual.pdf?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-04-01].
2. CORGHENCI, Ludmila și Natalia GHIMPU. *Componentele Portofoliului serviciului nou de bibliotecă*. Chișinău, 2019. 12 p. Manuscris. Disponibil: <http://moldis.bnrm.md/handle/123456789/1172> [accesat 2025-04-15].
3. DMITRIC, Ecaterina și Margareta CEBOTARI. Dezvoltarea competențelor utilizatorilor privind valorile Uniunii Europene. In: *Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene*. Suport metodologic. Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com), pp. 38-49. ISBN 978-9975-119-68-9.
4. DMITRIC, Ecaterina. Diversificarea și personalizarea serviciilor de bibliotecă în sprijinul comunității. In: *Consolidarea relațiilor între bibliotecă și comunitate : Ghid metodologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova*. Chișinău : BNRM, 2022. P. 26-32. ISBN 978-9975-119-54-2.
5. DMITRIC, Ecaterina. ODD-urile ca bază pentru noi proiecte comunitare. In: *O bibliotecă pentru oraș. O bibliotecă pentru fiecare*. Materialele Conferinței

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

- Aniversare a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” 145 de ani de la fondare (19-21 octombrie 2022). Chișinău: BM „B. P. Hasdeu”, 2023, pp. 94-104. ISBN 978-9975-3646-7-6.
6. DMITRIC, Ecaterina. Serviciile de bibliotecă – acces și dezvoltare. In: *Sistemul național de biblioteci din Republica Moldova. Studiu statistic 2020-2021*. Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com), pp. 32-45. ISBN 978-9975-119-60-3.
 7. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STANDARDIZARE ȘI METROLOGIE. *SM ISO 2789:2024. Information and documentation – International Library Statistics*, Adoptat: 2024-03-14. Nepubl. Chișinău: INSM, 2024. 93 p.
 8. *Library Personalization: Using Technology To Enhance Patron Experience*. Jun 16, 2022. Disponibil: <https://www.scannx.com/latest-news/library-personalization-using-technology-to-enhance-patron-experience> [accesat 2025-04-01].
 9. *Lege cu privire la biblioteci*: nr. 160 din 20.07.2017. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-04-14].
 10. *Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2022*. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> [accesat 2025-04-14].
 11. *Priorități profesionale ale anului 2024*. Disponibil <http://bnrm.md/files/accesDedicat/Prioritati%20profesionale%202024.pdf> [accesat 2025-04-15].
 12. *Regulament privind serviciile prestate de bibliotecile publice*. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/Regulamentul%20serviciilor%20prestate%20de%20bibliotecile%20publice.pdf> [accesat 2025-04-14].
 13. *Sistemul online de raportare 6c*. Disponibil: <http://6c.bnrm.md/ro/login> [accesat 2025-04-12].
 14. *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*. Aprobată prin Legea nr. 315 din 17.11.2022. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro [accesat : 2025-04-15].
 15. МАЗУРИЦКИЙ, Александр. Зигзаги библиотечной трансформации. Общественное благо или библиотечная услуга? *Библиотечное дело*. 2020, nr. 20 (374), pp. 13-17. ISSN 1727-4893.
 16. СВЕРГУНОВА, Наталья М. și БАРМА, ОЛЕГ А. Подкастинг как инструмент реализации гуманистической миссии библиотеки. *Научные и технические библиотеки*. 2022, nr. 11, pp. 97-119. ISSN 1027-3689 (Print), ISSN 2686-8601 (online). Disponibil: <https://ntb.gpntb.ru/jour/article/view/1039/825> [accesat 2025-03-24].

CONTRIBUȚII ALE BIBLIOTECILOR LA REALIZAREA OBIECTIVELOR CONVENȚIEI UNESCO PRIVIND PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DIVERSITĂȚII EXPRESIILOR CULTURALE

Natalia GHIMPU

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Conferința Generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), întrunită la Paris în cea de-a 33-a sesiune ce a avut loc în anul 2005, a aprobat Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (în continuare – Convenția). În cadrul conferinței s-a afirmat că diversitatea culturală este o caracteristică definitorie a umanității și constituie un patrimoniu comun al ei care trebuie ocrotit și păstrat în beneficiul tuturor. De asemenea, s-a conștientizat faptul că diversitatea culturală creează o lume variată și diversă care mărește numărul opțiunilor și îmbogățește capacitățile și valorile umane, fiind principalul resort al dezvoltării durabile a comunităților, popoarelor și națiunilor. Iar în cadrul democrației, toleranței, justiției sociale și respectului reciproc dintre popoare și culturi, ea este indispensabilă pentru pace și securitate la nivel local, național și internațional.

Obiectivele Convenției sunt actuale și astăzi:

- a) protejarea și promovarea diversității expresiilor culturale;
- b) crearea condițiilor pentru îmbogățirea culturilor și interacțiunea liberă a acestora într-o manieră reciproc benefică;
- c) încurajarea dialogului dintre culturi pentru a asigura în lume schimburi culturale mai largi și echilibrate, în favoarea respectului intercultural și a unei culturi a păcii;
- d) cultivarea interculturalității pentru a dezvolta interacțiunea

culturală în spiritul construirii de punți între popoare;

e) promovarea respectului pentru diversitatea expresiilor culturale și cultivarea înțelegerii valorilor la nivel local, național și internațional;

f) reafirmarea importanței legăturilor dintre cultură și dezvoltare pentru toate țările, în special pentru țările în curs de dezvoltare, și sprijinirea acțiunilor întreprinse la nivel național și internațional pentru a asigura recunoașterea adevăratei valori a acestei legături;

g) acordarea recunoașterii naturii distincte a activităților, bunurilor și serviciilor culturale ca vehicule ale identității, valorilor și semnificațiilor;

h) reafirmarea drepturilor suverane ale statelor în ceea ce privește păstrarea, adoptarea și implementarea politicilor și măsurilor pe care le consideră potrivite pentru a proteja și a promova diversitatea expresiilor culturale pe teritoriile proprii;

i) întărirea cooperării și solidarității internaționale în spiritul parteneriatului, în special în vederea întăririi capacității statelor în curs de dezvoltare pentru a proteja și a promova diversitatea expresiilor culturale [1].

Bibliotecile joacă un rol esențial în promovarea diversității culturale și lingvistice, contribuind la aplicarea Convenției. Bibliotecile au recunoscut, recunosc și vor recunoaște dreptul tuturor popoarelor de a-și exprima, proteja și transmite cultura și limba.

Globalizarea, migrația în creștere, comunicarea mai rapidă, transportul mai rapid și alți factori ai secolului XXI au sporit diversitatea culturală în rândul multor națiuni unde, înainte, poate n-ar fi existat sau a crescut multiculturalitatea existentă deja.

„Diversitatea culturală” sau „multiculturalismul” se referă la coexistența armonioasă și interacțiunea diferitelor culturi, unde „cultura ar trebui privită ca set distinctiv de caracteristici spiritu-

ale, materiale, intelectuale și emoționale ale unei societăți” [5].

Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice subliniază că „...serviciile bibliotecii publice sunt asigurate, în mod egal, pentru toți, indiferent de vârstă, sex, rasă, religie, naționalitate, limbă sau statut social...” și unul din obiectivele fundamentale este „...promovarea dialogului intercultural și favorizarea diversității culturale...” [5].

Diversitatea culturală și lingvistică este promovată de biblioteci prin dialogul intercultural și cetățenia activă. Atât timp cât bibliotecile servesc diverselor interese și comunități, ele funcționează ca centre eficiente de învățare, culturalizare și de informare.

Serviciile de bibliotecă trebuie să țină cont de principiile fundamentale de libertate și echitate în ceea ce privește accesul la informație și cunoaștere exhaustivă, respectând identitatea și valorile culturale. Fiecare persoană are dreptul la o serie de servicii de bibliotecă și de informare. Pentru a veni în întâmpinarea diversității culturale și lingvistice, bibliotecile s-au conformat următoarelor cerințe:

- să servească toți membrii comunității, fără discriminare, ținând cont de moștenirea lor culturală și lingvistică;
- să furnizeze informații în diverse limbi și tipuri de scriere;
- să ofere acces la o gamă largă de materiale și servicii, reflectând toate comunitățile și cerințele [7];
- să angajeze personal pentru a reflecta varietatea prezenței culturale în comunități, care să fie pregătit să lucreze și să servească diverse necesități informaționale [5].

Bibliotecile ar trebui să dețină o politică și un plan strategic, care să definească misiunea, obiectivele, prioritățile și serviciile care sunt legate de diversitatea culturală. În acest sens, acțiunile bibliotecilor multiculturale ar trebui să se axeze pe:

- dezvoltarea colecțiilor și serviciilor diferite din punct de vedere cultural și lingvistic, incluzând resurse digitale și multi-media;
- conservarea exprimării și moștenirii culturale, acordând atenție sporită moștenirii culturale orale, indigene și intangibile;
- educația nonformală a utilizatorului privind accesul la informație, resursele noi apărute, moștenirea culturală și dialogul între culturi, popoare, ca părți integrante ale serviciilor (personalul unei biblioteci multiculturale ar trebui să reflecte caracteristicile culturale și lingvistice ale comunității pentru a garanta conștientizarea culturală, să ofere comunității servicii de bibliotecă și să încurajeze comunicarea);
- furnizarea accesului la resursele electronice ale bibliotecii în limbile solicitate prin intermediul organizării informației și a sistemelor de acces;
- elaborarea materialelor promoționale pentru a depăși barierele media și lingvistice cu scopul de a atrage diferite grupuri către bibliotecă [5].

Bibliotecile, în calitate de instituții integratoare, reușesc să substituie modelul lor tradițional prin intermediul includerii resurselor pe care le posedă și al potențialului acestora cu servicii de bibliotecă comune tuturor tipurilor de utilizatori. Este vorba și despre elementele necesare implementării unui proces de re-inginerizare a serviciilor de bibliotecă existente cu scopul de a le adapta necesităților unui utilizator de altă etnie. Acest punct de vedere se sprijină pe Manifestul UNESCO în favoarea bibliotecilor publice, precum și pe Manifestul UNESCO/IFLA cu privire la bibliotecile școlare [5, 6]. Bibliotecile trebuie să ofere servicii în baza accesului egal pentru toate persoanele, indiferent de vârstă, rasă, sex, religie, naționalitate, limbă sau condiție socială [6]. În plus, orice bibliotecă ar trebui să dispună de servicii

specifice pentru acei utilizatori care, dintr-un motiv sau altul, nu pot beneficia de serviciile și materialele ordinare, cum sunt, de exemplu, minoritățile lingvistice, persoanele cu deficiențe fizice sau mintale, persoanele aflate în spitale sau în închisori.

Funcția integratoare trebuie să fie coloana vertebrală a sistemului bibliotecar și bibliotecile apar dintr-o perspectivă mai umanistă, în care se reflectă ființa umană ca ființă liberă și integrată în societate [3]. Biblioteca este un loc de întâlnire, de recunoaștere, cu un spațiu prietenos, ca un refugiu; un loc în care apare sentimentul de încredere nu numai față de cărți, dar și față de cititori, un loc care favorizează formarea intelectuală a tuturor persoanelor, un spațiu în care să fie posibilă regândirea și revitalizarea ideilor marilor personalități ale omenirii, care ne permit să înțelegem lumea în care trăim. Cercetătoarea L. Kulikovski afirmă: „Performanțe valoroase înregistrează servirea persoanelor aparținând grupurilor culturale și lingvistice minoritare, constatăndu-se o tendință de transformare a bibliotecilor publice în centre informaționale, culturale ale comunităților naționale [3].

Bibliotecarul, care este intermediarul activ dintre utilizatori și resurse, oferă servicii de bibliotecă gratuite diferitelor comunități culturale. În acest sens, Convenția specifică importanța educației nonformale pentru bibliotecari, fiind esențială pentru îmbunătățirea abilităților profesionale și pentru dezvoltarea personală continuă a acestora, iar bibliotecile care investesc în formarea personalului lor își pot îmbunătăți serviciile multiculturale și impactul în comunitate [4]. Documentul orientează bibliotecile spre organizarea proiectelor de educație nonformală pentru bibliotecari, contribuind la dezvoltarea acestora și la integrarea eficientă a principiilor interculturale și ale diversității culturale în activitățile bibliotecii [5].

Bibliotecile din Republica Moldova promovează diversitatea culturală și lingvistică aliniindu-se la cerințele naționale

și internaționale prin crearea de condiții favorabile utilizatorilor din diferite culturi, prin accesul la resurse multiculturale și multilingve, oferirea spațiilor pentru incluziune și dialog intercultural, sprijinirea educației nonformale culturale și artistice și învățării limbilor; conservarea și promovarea patrimoniului cultural, întărirea cooperării internaționale pentru diversitate culturală, promovarea culturii digitale și a accesului liber la resurse și cunoașterea expresiilor culturale diverse [7]. Legea cu privire la biblioteci, nr. 160 din 2017, specifică importanța colecțiilor de bibliotecă care ar trebui să se dezvolte în corespundere cu tipul bibliotecii, identitatea culturală și lingvistică a comunității, interesele și cerințele utilizatorilor de bibliotecă [2].

În continuare, propunem conceptul serviciului de bibliotecă, ce va contribui la valorificarea activității privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale. La fel, acest serviciu va susține promovarea unui stil de viață echilibrat, va contribui la protecția mediului personal/individual și a sănătății fizice și mintale a oamenilor.

Denumirea serviciului	<i>Serviciul „Lectura plastică”, elaborat de Natalia Ghimpu</i>
Scopul	A dezvolta gândirea simbolică și cunoașterea simbolică a utilizatorilor, a încuraja lectura și a crea o atmosferă culturală plăcută în spațiile bibliotecilor indiferent de diversitățile expresiilor culturale din Republica Moldova; <i>Ce este gândirea simbolică?</i> Gândirea simbolică – capacitatea minții umane de a folosi simboluri, semne sau obiecte pentru a reprezenta concepte, idei sau lucruri care nu sunt prezente fizic. Aceasta stă la baza limbajului, artei, matematicii și religiei. Ca exemple apar: <i>Limbajul</i> (cuvintele sunt simboluri care reprezintă obiecte sau idei (cuvântul „masă” nu este obiectul în sine, ci doar un simbol pentru el); <i>Jocul imaginar</i> (când un copil care folosește un băț pe post de sabie demonstrează gândire simbolică); <i>Matematica</i> (numerele și semnele matematice

	sunt simboluri abstracte care reprezintă cantități și relații); <i>Arta și religia</i> (picturile pot simboliza o emoție); <i>Ce este cunoașterea simbolică?</i> Cunoașterea simbolică – cunoașterea care se bazează pe utilizarea simbolurilor pentru a reprezenta și înțelege realitatea. Aceasta implică interpretarea și utilizarea semnelor, cuvintelor, imaginilor, sunetelor care au un înțeles convențional. Cunoașterea simbolică se caracterizează prin: <i>Abstractizare</i> – Permite oamenilor să înțeleagă concepte care nu sunt direct accesibile simțurilor; <i>Mediere prin simboluri</i> – Informația este transmisă și procesată prin semne și simboluri, cum ar fi limbajul, cifrele sau imaginile. Exemple de cunoaștere simbolică: <i>Limbajul scris și vorbit</i> – cuvintele și propozițiile sunt simboluri care transmit idei și informații; <i>Matematica</i> – folosirea numerelor și a formulelor pentru a reprezenta relații și cantități; <i>Hărțile</i> – o hartă nu este locul real, dar simbolizează structura sa; <i>Arta și muzica</i> – culorile, formele sau notele muzicale au semnificații care redau realitatea imediată; Cunoașterea simbolică dezvoltă gândirea abstractă, iar pentru dezvoltarea culturii și a științei face posibil progresul tehnologic și cultural.
Grup-țintă	▪ după criteriul vârstei (în dependență de interese): ○ până la 16 ani (5 + ani etc.) ○ 17-35 ani ○ 35-64 ani ▪ după apartenența profesională: profesori din instituții de învățământ liceal, de gimnaziu și școli, specialiști din domenii practice, bibliotecari, elevi, liceeni etc.; ▪ după apartenența de gen; ▪ după limba în care se oferă serviciul (română, rusă etc.)
Descrierea succintă a serviciului	Expresia „Lectura plastică” este o expresie și un tip de lectură mai rar folosită și poate fi regăsită în: ▪ <i>Lectura plastică în artă</i>, se referă la interpretarea și analiza unei opere de artă vizuală (pictură, sculptură, desen etc.) printr-o „lectură” a formelor, culorilor, compoziției și mesajului transmis de artist. Este un termen utilizat în educația artistică pentru a descrie modul în care privitorul „citește” o lucrare vizuală; ▪ <i>Lectura plastică în literatură</i> poate desemna o lectură expresivă a unui text, în care cititorul vizualizează imaginile create de cuvinte, aproape ca și cum ar „vedea” povestea sau descrierile în mod plastic, viu, concret; ▪ <i>Lectura plastică în educație</i> este aplicată în pedagogie pentru a descrie metode de lectură însoțite de elemente vizuale, dramatizări sau ilustrații care ajută la înțelegerea mai profundă a unui text; <i>Lectura plastică</i>, fiind un proces complex de interpretare și analiză a operelor de artă vizuală, implică diverse forme și metode: <i>Lectura descriptivă</i> (culorile, formele,

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

	texturile, liniile și compoziția); <i>Lectura simbolică</i> (interpretarea simbolurilor ascunse, mesajelor simbolice și a semnelor vizuale din cadrul unei lucrări de artă); <i>Lectura contextuală</i> (contextul istoric, cultural și social); <i>Lectura stilistică</i> (analizarea stilului artistic al lucrării – de exemplu, stilul baroc, renescentist, impresionist în pictură).
Avantaje /Beneficii	Serviciul „Lectura plastică” este accesibil pentru toți membrii comunității, indiferent de mediul cultural și lingvistic, care beneficiază de: ▪ un spațiu sănătos pentru educație, conștientizare și bunăstare emoțională; ▪ dezvoltare a competențelor de <i>conștientizare și educație ecologică</i> (se înțeleg și se vizualizează mai bine problemele de mediu și soluțiile pentru un mediu sănătos – prin interpretarea artistică a textelor despre ecologie (pictură, grafică, ilustrație)). Mesaje despre protecția naturii pot avea un impact mai puternic prin cărțile ilustrate pentru copii despre natură și poluare, pot stimula empatia și dorința de a proteja mediul; ▪ stare de bine – sănătatea mintală (se reduce stresul prin vizualizarea unor imagini vii și armonioase, se dezvoltă creativitatea, care este esențială pentru bunăstarea emoțională și conectează oamenii cu natura prin artă și literatură, creând un echilibru mintal); ▪ promovarea sustenabilității prin artă și literatură – este aplicată pentru a interpreta texte despre schimbările climatice, biodiversitate și ecologie, expoziții de artă reciclată sau povești interactive despre protecția mediului, făcându-le mai accesibile publicului larg. În cadrul serviciului ar putea fi organizate diverse activități pentru a implica și a atrage comunitatea: ▪ <i>club/atelier de pictură</i>: Conținutul cărții altfel – picturile/desenele redau conținutul unei cărți cu elemente de creativitate/diversitate, care, ulterior, pot fi expuse în spațiile bibliotecii, liceelor, caselor de cultură, în expoziții stradale etc.; ▪ <i>elaborarea benzilor desenate</i> – membrii comunității vor elabora și vor prezenta benzi desenate, creând astfel o conexiune între text și public; ▪ <i>cartea/imaginea/picturile/desenele în 3D</i> – promovarea poeziilor scriitorilor remarcabili moderni și clasici prin imagini/picturi/desene în 3D; ▪ <i>expoziții</i> (de exemplu, a picturilor elevilor) – diversitatea percepției unei cărți și explicarea desenelor/picturilor expuse pentru a aduce un element de noutate, diversitate.
Resurse utilizate	▪ resurse umane: echipa de implementare a serviciului nou sau a activității (coordonatori), profesori de desen, matematică etc., pentru a crea soluții integrate și bine gândite; reprezentanți locali ai diversității culturale și lingvistice;

	▪ resurse informaționale (documente din colecțiile bibliotecilor publice locale/raionale/municipale/naționale, colecțiilor de carte din instituții de învățământ primar și superior (prin împrumutul interbibliotecar) în diferite formate, picturi, tablouri ale membrilor comunității, hărți, resurse web etc.); ▪ resurse materiale, fizice: (spațiu, echipament tehnic, computere conectate la internet, proiector, aparat foto, imprimantă, videoproiector, hârtie, fișe color etc.); ▪ resurse financiare prevăzute pentru birotică, internet etc.;
Parteneriate cu	membrii comunității (indiferent de etnie), instituțiile publice – licee, grădinițe; membrii Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova etc.

Conform prevederilor Convenției, statele au dreptul suveran de a adopta măsuri și politici pentru protejarea și promovarea diversității de expresii culturale pe teritoriul lor. În acest context, bibliotecile din Republica Moldova joacă un rol esențial, adaptând prioritățile naționale la recomandările internaționale privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale.

Referințe bibliografice

1. *Convenția privind protecția și promovarea diversității de expresii culturale*. Adoptată la Paris, 20 octombrie 2005. Traducere autorizată a Ministerului Culturii și Turismului din Republica Moldova. Chișinău, 2014. pp. 321-329. Disponibil: <https://www.patrimoniuimaterial.md/sites/default/files/Conven%C8%9Bia%20UNESCO%20privind%20diversitatea%20%20expresiilor%20culturale%20%28Paris.%202005%29.pdf> [accesat 2025-03-04].
2. *Lege cu privire la biblioteci*: nr. 160 din 20.07.2017. Disponibil : https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-03-04].
3. KULIKOVSKI, Lidia. *Evoluția serviciilor de biblioteci pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării sociale*. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău, 2003. 22 p. Disponibil: <https://hapes.hasdeu.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/36/L.%20Kulikovski%20Teza%20de%20doctor.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [accesat 2025-03-04].

4. *Manifestul Bibliotecilor Multiculturale IFLA. Biblioteca multiculturală – o poartă spre o societate culturală diversificată în dialog.* Disponibil: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-ro.pdf [accesat 2025-03-04].
5. *Manifestul bibliotecii publice IFLA-UNESCO 2022.* Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> [accesat 2025-03-04].
6. *Manifestul cu privire la bibliotecile școlare UNESCO/IFLA.* http://bnrm.md/files/accesDedicat/Manifestul_UNESCO_pentru_biblioteci_scolare.pdf [accesat 2025-03-04].
7. *MANIFESTUL IFLA pentru Internet.* Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Manifestul_IFLA_pentru_Internet.pdf [accesat 2025-03-04].

COMPETENȚELE DIGITALE ALE BIBLIOTECARILOR: MODEL CONCEPTUAL AL PROGRAMULUI EDUCAȚIONAL DigCompBib

Ludmila CORGHENCI

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Studiile anuale ale necesităților de formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci, realizate de Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării, prezintă competențele digitale ca unele din cele mai importante competențe generice [6].

Pe măsură ce tehnologiile digitale devin indispensabile în toate sferile, competențele de a le utiliza inovativ și creativ, de a ține pasul cu evoluția lor rapidă, au devenit necesare personalului de specialitate din biblioteci, constituind o parte integrantă a competențelor profesionale, precum și o premisă pentru dezvoltarea competențelor membrilor comunităților, utilizatorilor bibliotecilor.

Articolul prezent are scopul de a prezenta un model conceptual de competențe digitale ale bibliotecarilor DigCompBib, stimulând evaluarea și dezvoltarea acestora.

Modelul conceptual de competențe digitale ale bibliotecarilor – DigCompBib – este fundamentat pe prevederile documentelor europene, care identifică competențele-cheie digitale pentru învățarea pe tot parcursul vieții:

- *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (din 22 mai 2018) [5]; Recomandarea menționează interacțiunea dezvoltării personale și profesionale, critică și responsabilă, cu tehnologiile digitale și utilizarea acestora pentru învățare, la locul de muncă și pentru participarea în

societate drept una dintre cele opt competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

- *ALA's Core Competences of Librarianship* (2023) [1]; Acceptând situația că implementarea tehnologiei variază între biblioteci, Asociația Bibliotecilor Americane (ALA) precizează că bibliotecarii profesioniști, indiferent de titlul și/sau rolul lor specific, trebuie să dezvolte competențe digitale. Este vorba despre identificarea tehnologiilor adecvate care sprijină accesul la și livrarea serviciilor și resurselor, navigarea și căutarea informației; ALA menționează și importanța efectuării de bibliotecari a evaluării regulate a tehnologiilor existente și a impactului acestora asupra serviciilor și resurselor bibliotecii în termeni de accesibilitate, caracter practic, durabilitate și eficacitate;
- *Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni DigComp 2.2* (2022) [3]; Dezvoltat de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene (22 martie 2022) Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni (DigComp) stabilește elementele-cheie ale competențelor digitale în cinci domenii interconectate, cu diferite niveluri de competență; Cadrul este recomandat pentru furnizorii de programe educaționale, formare și certificare ca referință pentru dezvoltarea și evaluarea competențelor digitale.

Deci menționăm încă o dată necesitatea de a conceptualiza și a fundamenta de centrele biblioteconomice curriculumul Programului educațional „Competențe digitale pentru bibliotecari” (modelul conceptual DigCompBib) pe prevederile documentelor prezentate mai sus.

Astfel, la elaborarea curriculumului trebuie să se țină cont de faptul că competența digitală prevede utilizarea încrezătoare, critică și responsabilă a tehnologiilor digitale și implicarea acestora pentru învățare, la locul de muncă și pentru participa-

rea în viața comunitară. Competența digitală, ca o competență-cheie, este definită drept o combinație de cunoștințe, abilități și atitudini, valori [5].

Pornind de la această definiție, cel mai recent cadru european al competențelor digitale DigComp 2.2 identifică 5 componente-cheie ale competenței digitale: competențe generale sau alfabetizarea în domeniul informației și al datelor; comunicare și colaborare; creare de conținuturi digitale; protejarea și siguranța în mediul digital; soluționarea problemelor în utilizarea rațională și creativă a instrumentelor digitale [3].

Alinierea la aceste componente sprijină centrele biblioteconomice în evaluarea nivelului de deținere a competențelor digitale al personalului de specialitate, în planificarea inițiativelor de educație și formare pentru a îmbunătăți competențele bibliotecarilor (organizarea activităților educaționale de bibliotecă, participarea la instruiți organizate de alți prestatori de instruiți, atragere de experți /formatori din exterior etc.), formularea de inițiative conexe pentru factorii de decizie, iar în final – dezvoltarea/creșterea competențelor digitale ale membrilor comunităților, utilizatorilor bibliotecilor.

În contextul celor menționate mai sus, Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării din cadrul BNRM își va baza Programul educațional „Competențe digitale pentru bibliotecari” pe următoarele subiecte:

- *competențe generale/alfabetizare digitală (cunoștințe, capacități și aptitudini de bază în domeniul digital):*
 - ✓ navigare, căutare, filtrare de informații și conținuturi digitale (a crea și a dezvolta strategii clare de a căuta, accesa și a stoca resursele digitale);
 - ✓ evaluarea resurselor electronice (criterii de evaluare a informației online; compararea și evaluarea critică a informațiilor/conținuturilor digitale);

- ✓ gestionarea informațiilor/conținuturilor digitale (stocarea, organizarea și recuperarea datelor; crearea unui mediu structurat prin tehnici de muncă intelectuală);
- *competențe de comunicare și colaborare prin tehnologii digitale:*
 - ✓ interacționare prin varietatea de tehnologii digitale pentru un anumit context (de exemplu, educațional);
 - ✓ implicare în schimbul de date, informații și conținut digital prin intermediul tehnologiilor digitale;
 - ✓ implicarea utilizatorilor, membrilor comunității în viața socială prin promovarea și utilizarea serviciilor digitale publice (eGuvernare, ale structurilor infodocumentare etc.), prin oferirea oportunităților de cetățenie participativă;
 - ✓ colaborarea prin intermediul tehnologiilor digitale (proces de colaborare, construirea și crearea în comun a resurselor și a cunoștințelor);
 - ✓ competențe de netiquette (cunoașterea și aplicarea normelor comportamentale în spațiul digital; know-how; comunicare în mediile digitale în funcție de publicul specific, diversitatea culturală și generațională);
 - ✓ gestionarea identității digitale și siguranța acesteia (gestionarea și asigurarea funcționalității identității digitale; crearea de conținuturi adecvate pe acestea; protejarea reputației personale și profesionale);
- *creare/utilizare de conținuturi digitale:*
 - ✓ crearea și asigurarea accesului la conținuturi digitale;
 - ✓ asigurarea funcționalității conținuturilor digitale create (a modifica, a îmbunătăți și a integra informațiile);
 - ✓ înțelegerea modului în care drepturile de autor și licențele se aplică datelor, informațiilor și conținutului digital; aplicarea și intermedierea practicilor de atribuire a licențelor Creative Commons;

- *securitatea/siguranța în mediul online:*
 - ✓ protejarea dispozitivelor (a înțelege riscurile și amenințările în mediile digitale, a cunoaște măsurile de siguranță și securitate);
 - ✓ protejarea datelor cu caracter profesional (modele de politici instituționale privind protecția datelor personale și a imaginii; a înțelege cum sunt utilizate informațiile de identificare personală; a studia modul în care sunt utilizate datele cu caracter personal în cazul serviciilor digitale);
 - ✓ protejarea sănătății și a bunăstării (a putea evita riscurile pentru sănătate și amenințările la adresa bunăstării fizice și psihologice în timpul utilizării tehnologiilor digitale; a se putea proteja pe sine și pe ceilalți împotriva posibilelor pericole din mediile digitale (de exemplu, hărțuirea cibernetică));
 - ✓ protecția mediului înconjurător (informarea și conștientizarea impactului utilizării tehnologiilor digitale asupra mediului);
- *soluționarea problemelor:*
 - ✓ identificarea problemelor tehnice la operarea dispozitivelor și utilizarea mediilor digitale; consultarea, rezolvarea acestora;
 - ✓ identificarea nevoilor tehnologice (identificarea, evaluarea, selectarea și utilizarea instrumentelor digitale în contextul nevoilor profesionale și personale);
 - ✓ utilizarea creativă a tehnologiilor digitale (a inova procese, servicii și produse; a înțelege și a rezolva problemele conceptuale și situațiile problematice în mediile digitale);
 - ✓ identificarea nevoilor de dezvoltare a competențelor digitale (a înțelege și a formula ce trebuie îmbunătățit sau actualizat; a accepta și a se implica pentru formarea profesională continuă).

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

Pentru a dezvolta și a evalua competențele digitale, recomandăm centrelor biblioteconomice de a utiliza criteriile descrise în tabelul de mai jos (adaptat după DigComp [3]):

Nr. d/o.	Competența digitală	Criterii de evaluare		
		Începător/elementar	Independent	Experimentat
1.	Competențe generale/alfabetizare digitală	▪ caută informații online folosind un motor de căutare; ▪ știe că nu toate informațiile online sunt veridice, reale; ▪ poate salva sau stoca fișiere și conținuturi (texte, imagini, muzică, video etc.) ▪ poate regăsi informația salvată sau stocată; ▪ altele;	▪ poate folosi diferite motoare de căutare pentru a găsi informații; ▪ aplică anumite filtre în căutarea informației (numai imagini, video, hărți); ▪ compară diverse surse pentru a verifica veridicitatea informațiilor; ▪ grupează informația într-o manieră metodică folosind fișiere și foldere pentru a le găsi mai ușor; ▪ posedă tehnici de muncă intelectuală; ▪ realizează copii de siguranță (backup) pentru informațiile stocate; ▪ altele;	▪ utilizează tehnici complexe de căutare pentru a găsi informații fiabile pe internet; ▪ poate evalua validitatea și credibilitatea informației folosind un set de criterii; ▪ este la curent cu noile progrese în ceea ce privește căutarea de informații, stocarea și regăsirea acestora; ▪ poate salva informația găsită pe internet în diferite formate; ▪ poate folosi servicii de tip cloud pentru depozitarea informației; ▪ altele;

2.	Competențe de comunicare și colaborare prin tehnologii digitale	▪ poate comunica cu ceilalți folosind telefonul mobil, programe de comunicare vocală pe internet (e-mail chat, mesagerie vocală, SMS etc.); ▪ poate trimite și primi e-mailuri, face schimb de text); ▪ poate partaja fișiere și conținuturi folosind instrumente simple; ▪ știe să utilizeze tehnologiile digitale pentru a interacționa cu diferite tipuri de servicii (publice, bănci, spitale); ▪ este conștient de existența rețelelor sociale și a instrumentelor de colaborare online; ▪ este conștient privind aplicarea regulilor de comunicare prin instrumente digitale; ▪ altele;	▪ poate utiliza funcții avansate ale anumitor instrumente de comunicare (programe de comunicare vocală, partajarea de fișiere); ▪ poate folosi instrumente de colaborare și poate contribui la documente/fișiere, pe care altcineva le-a creat; ▪ poate utiliza anumite funcții ale serviciilor online (publice, e-banking, cumpărături online etc.); ▪ poate transmite sau pot face schimb de cunoștințe cu alte persoane online (prin intermediul rețelelor sociale, în cadrul comunităților online); ▪ aplică regulile comunicării online (netiquette); ▪ altele;	▪ folosește în mod activ o gama largă de instrumente de comunicare (e-mail, chat, SMS, mesagerie în timp real, bloguri, micro-bloguri, rețele sociale) pentru comunicarea online; ▪ poate crea și gestiona conținutul prin instrumente de colaborare; ▪ participă în mod activ în spațiile online și folosește mai multe servicii online; ▪ poate folosi funcții avansate ale instrumentelor de comunicare (conferințe video, schimb de date, schimb de aplicații); ▪ altele;
----	--	---	---	---

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

3.	Creare de conținuturi digitale	- poate produce conținut digital simplu (de ex.: text, tabele, imagini, fișiere audio) folosind instrumente digitale în cel puțin un tip de format; - poate efectua editare de bază pentru conținut produs de alte persoane; - știe că partea de conținut poate fi protejată prin drepturi de autor; - poate aplica și modifica funcții simple și setările de software precum și ale aplicațiilor pe care le folosește; - alte;	- poate produce conținut digital complex, în diferite formate (de ex.: text, tabele, imagini, fișiere audio); - poate folosi instrumente / editori pentru crearea de pagini web sau de tip blog, folosind template-uri (de ex., WordPress); - poate aplica formatare de bază (de ex.: note de subsol, grafice, tabele); - știe cum se fac trimiteri și se reutilizează conținutul protejat de drepturile de autor; - Cunoaște elementele de bază ale unui limbaj de programare; - alte;	- poate produce sau modifica conținut multimedia complex, în diferite formate, folosind o varietate de platforme digitale; - poate crea un site web, folosind un limbaj de programare; - poate folosi funcții avansate de formatare ale diferitelor instrumente; - știe să aplice licențele și drepturile de autor; - poate folosi mai multe limbaje de programare; - știe cum să proiecteze, creeze, să modifice baze de date cu ajutorul calculatorului; - alte;
----	--------------------------------	---	--	--

4.	Securitatea/siguranța în mediul online	▪ poate lua măsuri simple pentru a proteja dispozitivele (antivirus, parole); ▪ știe că nu toate informațiile online sunt de încredere; ▪ este conștient de faptul că datele de identificare (nume de utilizator și parolă) pot fi furate; ▪ cunoaște că nu ar trebui să dezvăluie informații private în mediul online; ▪ cunoaște că folosirea tehnologiei digitale în mod intensiv poate afecta sănătatea; ▪ poate lua măsuri simple pentru a economisi energia; ▪ altele;	▪ poate instala programe de securitate pe dispozitivul pe care îl folosește pentru a accesa internetul (antivirus etc.); ▪ poate actualiza periodic programele de securitate; ▪ folosește parole pentru a accesa echipamente, dispozitive și servicii digitale și le modifică în mod periodic; ▪ poate identifica site-urile, mesajele din e-mail care prezintă un potențial risc; ▪ își poate forma propria identitate digitală online, amprenta digitală; ▪ înțelege riscurile pentru sănătate asociate cu utilizarea tehnologiei digitale; ▪ înțelege impactul pozitiv și negativ al tehnologiei asupra mediului; ▪ altele;	▪ verifică în mod frecvent configurația de securitate a dispozitivelor și sistemelor și/sau a aplicațiilor pe care le folosește; ▪ știe cum să reacționeze în cazul în care computerul este infectat cu un virus; ▪ poate configura sau modifica setările de securitate ale dispozitivelor digitale; ▪ poate aplica filtre pentru e-mailuri de tip spam; ▪ pentru a evita probleme de sănătate (fizică și psihică), utilizează rezonabil tehnologiile digitale; ▪ este informat cu privire la impactul pe care tehnologiile digitale îl au asupra vieții, asupra mediului; ▪ altele;
----	---	--	---	--

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

5.	Soluționarea problemelor	▪ caută sprijin și asistență atunci când apare o problemă în timpul folosirii unui nou dispozitiv, program sau aplicație; ▪ știe cum să rezolve unele probleme de rutină (închiderea unui program, restartarea computerului, reinstalarea programului / actualizarea, verificarea conexiunii la internet); ▪ știe că instrumentele digitale pot ajuta în rezolvarea problemelor; ▪ este conștient că instrumentele digitale au limitări; ▪ când se confruntă cu o problemă tehnologică sau non-tehnologică, poate folosi instrumentele digitale pe care le cunoaște; ▪ este conștient că trebuie să-și actualizeze competențele digitale, în mod regulat; ▪ altele;	▪ poate rezolva diverse probleme care apar în utilizarea tehnologiilor digitale; ▪ poate folosi tehnologiile digitale pentru a rezolva problemele (non-tehnice); ▪ poate selecta un instrument digital care se potrivește nevoilor profesionale și îi poate evalua eficacitatea; ▪ rezolvă probleme tehnologice prin explorarea setărilor și opțiunilor programelor sau instrumentelor; ▪ își actualizează competențele digitale în mod frecvent; ▪ este conștient de limitele sale și încearcă să acopere lacunele; ▪ altele;	▪ soluționează aproape toate problemele care apar în utilizarea tehnologiilor digitale; ▪ poate alege în mod corect instrumentul, dispozitivul, aplicația sau serviciile pentru a rezolva problemele; ▪ este conștient de noile evoluții tehnologice; ▪ înțelege cum funcționează noile instrumente; ▪ își actualizează frecvent competențele digitale; ▪ altele;
----	--------------------------	---	--	--

Cadrul european al competenței digitale DigComp, asociind competențele digitale cu eficiența, creativitatea, adaptarea la schimbările mediilor interne și externe, oferă un cadru de referință general, care urmează să sprijine dezvoltarea competențelor digitale specifice domeniului bibliotecar.

Procesul de dezvoltare a competențelor digitale ale bibliotecarilor se va realiza eficient în cazul în care aceștia vor fi motivați pentru dezvoltarea respectivului tip de competențe-cheie, vor fi oferite programe educaționale de alfabetizare digitală și informațională, vor fi accesibile și valorificate suporturi digitale în activitatea profesională. În acest context, sunt necesare investiții și sprijin pentru biblioteci atât din partea fondatorilor, cât și a centrelor biblioteconomice – prestatori de programe educaționale.

Referințe bibliografice

1. *ALA's Core Competences of Librarianship*. Final version. Approved and adopted as policy by the ALA Council, January 28, 2023. Disponibil: https://www.ala.org/sites/default/files/educationcareers/content/2022%20ALA%20Core%20Competences%20of%20Librarianship_FINAL.pdf [accesat 2025-02-12].
2. *Cadrul de competențe digitale al cadrelor didactice din educație*. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_competente_digcompedu_compressed_1.pdf [accesat 2025-02-12].
3. *Cadrul de Competențe Digitale pentru Cetățeni. DigComp*. Aprobă la 22 martie 2022 de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene. Disponibil: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/education-and-training/digital-transformation-education/digital-competence-framework-citizens-digcomp/digcomp-framework_en?prefLang=ro&ettrans=ro#the-digcomp-conceptual-reference-model [accesat 2025-02-12].
4. *Competency Index for the Library Field. Compiled by WebJunction*. Updated February 2014. Disponibil: [https://www.webjunction.org/content/dam/WebJunction/Documents/webJunction/2015-03/Competency%20Index%20for%20the%20Library%20Field%20\(2014\).pdf](https://www.webjunction.org/content/dam/WebJunction/Documents/webJunction/2015-03/Competency%20Index%20for%20the%20Library%20Field%20(2014).pdf) [accesat 2025-02-19].
5. CONSILIUL Uniunii Europene. *Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*.

Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=C ELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=C ELEX:32018H0604(01)&from=EN) [accesat 2025-02-12].

6. CORGHENCI, Ludmila. Studiul necesităților de dezvoltare a competențelor profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci: rezultate, analize, perspective. *Magazin bibliologic*. 2024, nr. 3-4, pp. 53-54. ISSN 1857-1476.
7. VUORIKARI, Rina; KLUZER, Stefano și PUNIE, Yves. *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes*. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. Luxemburg, 2022. Disponibil: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415> [accesat 2025-03-18].

**TRANSFORMAREA DIGITALĂ GLOBALĂ:
POLITICI, TENDINȚE, PROVOCĂRI
PENTRU TRANSFORMAREA ACTIVITĂȚII
BIBLIOTECILOR ȘI PROMOVAREA
DIVERSITĂȚII EXPRESIILOR CULTURALE:
LECTURI PROFESIONALE: BIBLIOGRAFIE**

Margareta CEBOTARI

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Documente directe, politici

1. Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale : Aprobata prin Hotărârea Consiliului Europei din 18 mai 2006. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2006/515/oj> (accesat : 12.02.2025).
2. Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale : [Sinteză. Aspecte-cheie. Principii directe etc.] – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4554118> (accesat : 12.02.2025).
3. Deceniul digital al Europei: obiective digitale pentru 2030. – URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_ro (accesat : 12.02.2025).
4. Drepturile și principiile digitale : Declarația europeană semnată de președinții Comisiei Europene a Drepturilor Omului, Parlamentului European și Consiliul European. – Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_22_7683 (accesat : 12.02.2025).
5. Programul Europa Digitală. – URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/activities/digital-programme> (accesat : 11.02.2025).

6. Strategia de transformare digitală 2023-2030 / Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Dezvoltării Economice și al Digitalizării al Republicii Moldova ; UNDP. – URL: https://www.egov.md/sites/default/files/document/attachments/strategia_de_transformare_digitala_2023-2030.pdf (accesat : 13.02.2025).
7. Transformarea digitală : Strategia UE explicată. – URL: <https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20210414STO02010/transformarea-digitala-importanta-avantaje-si-politici-ue> (accesat : 12.02.2025).

Monografii, culegeri

8. Ilașcu, Iurie. Educația digitală / Iurie Ilașcu. – Chișinău : Editura UPS „Ion Creangă”, 2016. – 217 p. – ISBN 978-9975-46-303-0.
9. Lectura în susținerea incluziunii digitale, sociale și culturale a membrilor comunității : Suport metodologic și practic în sprijinul realizării proiectului cultural Programul Național Lectura Central, ediția a 6-a, 2023 / Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Victoria Vasilica [et al.] ; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2023. – 72 p. – ISBN 978-9975-119-62-7.
10. Popovici, Ilona. Dezvoltarea competenței de comunicare digitală prin utilizarea tehnologiilor Cloud : Teză de doctor în științe ale educației (532.02) / Popovici Ilona ; Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. – Chișinău : [S. n.], 2024. – 307 p. – Bibliogr.: p. 133-157.
11. Serviciile moderne de bibliotecă și transformarea digitală : Masa rotundă în cadrul Conferinței științifice cu participare internațională „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a 10-a : Secțiunea Biblioteconomie și științele informării, 8 octombrie 2021 / coordonator: Lina Mihaluța ; cole-

- giul de redacție: Lina Mihaluța, Mihaela Staver ; Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Biblioteca științifică. – Bălți : [S. n.], 2022. – 88 p. – ISBN 978-9975-50-284-9.
12. Spînu, Stela. Unitate și diversitate culturală în spațiul unitar european : Suport de curs / Stela Spînu. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 160 p. – ISBN 978-9975-108-54-6.
 13. Tehnologii digitale pentru învățare interactivă : [culegere de articole]. – URL: <https://www.exdiworld.com/ebook/e-book-ro.pdf> (accesat : 10.02.2025).
 14. Tîrziman, Elena. Biblioteca în spațiul digital / Elena Tîrziman. – București : Editura Universității din București, 2021. – 187 p. – (Științe umanistice). – (Colecția Referințe.ro). – ISBN 978-606-16-1208-6.

Publicații în culegeri, seriale, resurse electronice

15. Ababii, Lilia. Asigurarea competitivității și relevanței bibliotecii prin transformarea digitală / Lilia Ababii, Tatiana Prian // Conferința științifică cu participare internațională „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a X-a, 8 octombrie 2021. Masă rotundă: „Serviciile moderne de bibliotecă și transformarea digitală” în cadrul Secțiunii Biblioteconomie și științele informării ; Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Biblioteca Științifică. – URL: <http://ojs.usarb.md/index.php/buniv/article/view/59> (accesat : 13.02.2025).
16. Biblioteca: „Resurse Educaționale Gratuite” : [linkuri]. – URL: <https://www.edumagic.eu/blog/post/resurse-educationale-gratuite> (accesat : 14.02.2025).
17. Borș, Veronica. Tehnologiile informaționale în activitatea bibliotecilor – imperativul supraviețuirii / Veronica Borș // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 1/2. – P. 44-47. – ISSN 1857-1476 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://>

- www.bnrm.md/files/publicatii/MB%201-2%202021.pdf (accesat : 12.02.2025).
18. Burcovschi, Maria. Competențele digitale – proiect inovativ între bibliotecă și școală / Maria Burcovschi // O bibliotecă pentru oraș. O bibliotecă pentru fiecare : Materialele Conferinței aniversare a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” : 145 de ani de la fondare (19-21 octombrie 2022) / [coordonator de ediție: Mariana Harjevschi ; coordonator: Lidia Kulikovski ; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”]. – Chișinău : [S. n], 2023. – P. 325-329. – ISBN 978-9975-3646-7-6 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/xmlui/handle/123456789/520> (accesat : 13.02.2025).
 19. Caduc, Aliona. Abordarea literară a competenței interculturale în cadrul inițiativei „Școala digitală” / Aliona Caduc // Învățătorul Modern. – 2022. – Nr 6 (82). – P. 11-15.
 20. Ce este transformarea digitală? – URL: <https://www.sap.com/romania/insights/what-is-digital-transformation.html> (accesat : 12.02.2025).
 21. Ce înseamnă Digital? Definiții, exemple, sfaturi practice. – URL: <https://digitalpedia.ro/definitie/digital/> (accesat : 13.02.2025).
 22. Cibotaru, Liuba. Strategii de realizare a educației pentru diversitate culturală în Republica Moldova / Liuba Ciubotaru // Conferința „Diversitatea lingvistică și dialogul intercultural în procesul de comunicare”, Chișinău, Moldova, 29 martie 2013. – Chișinău, 2013. – P. 277-280. – ISBN 978-99754442-9-3 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/139365 (accesat : 10.02.2025).
 23. Ciuraru, Corina. Biblioteca digitală a Brăilei – un vis împlinit / Corina Ciuraru // O bibliotecă pentru oraș. O bibliotecă

- pentru fiecare : Materialele Conferinței aniversare a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” : 145 de ani de la fondare (19-21 octombrie 2022) / [coordonator de ediție: Mariana Harjevschi ; coordonator: Lidia Kulikovski ; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”]. – Chișinău : [S. n], 2023. – P. 191-197. – ISBN 978-9975-3646-7-6 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/xmlui/handle/123456789/520> (accesat : 13.02.2025).
24. Coblean, Olesea. Afirmarea bibliotecii ca spațiu public în contextul extinderii accesului la informația de interes public / Olesea Coblean // Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” : Științe sociale. Chișinău, 10-11 noiembrie 2014. – Chișinău : Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2014. – Vol. 1. – P. 15-18 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/99766 (accesat : 10.02.2025).
 25. Coravu, Robert. Rolul bibliotecilor în evaluarea informațiilor / Robert Coravu // Evaluarea informațiilor din mediul online : Nu crede și cercetează. – București : Editura Universității din București, 2021. – P. 134-137. – ISBN 978-606-16-1273-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://www.academia.edu/57850621/Evaluarea_informa%C8%9Biilor_din_mediul_online_nu_crede_%C8%99i_cerceteaz%C4%83 (accesat : 11.02.2025).
 26. Corghenci, Ludmila. Incluziunea digitală a personalului de specialitate: competențe, învățare orientată / Ludmila Corghenci // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 1/2. – P. 50-54. – ISSN 1857-1476 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%201-2%202021.pdf> (accesat : 13.02.2025).
 27. Coroi, Marinela Diana. Accesul școlarului mic la educația

- digitală în învățarea online / Marinela Diana Coroi // Educația privind drepturile copilului: experiențe și perspective în învățământul preșcolar și primar. – Chișinău, 2022. – P. 308-312 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/308-312_11.pdf (accesat : 11.02.2025).
28. Costache, Letiția. Unitate și diversitate culturală în societatea modernă / Letiția Costache // Dimensiunea europeană a educației artistice și culturale. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 56-58.
29. Crucerescu, Cornelia. Transformarea digitală în spațiul comunității europene / Cornelia Crucerescu, Veaceslav Bârdan // Dezvoltarea industrială durabilă în contextul integrării europene. – Chișinău : Tehnica-UTM, 2022. – P. 195-209. – ISBN 978-9975-45-827-6.
30. Dinu, Nicoleta Roxana. Biblioteca digitală – abordare teoretică / Nicoleta Roxana Dinu // Magazin bibliologic. – 2013. – Nr 1/4. – P. 183-186. – ISSN 1857-1476.
31. Golovații, Violeta. Provocările educației digitale / Violeta Golovații // Dinamica schimbării și cultura organizațională a viitorului : Conferința Națională Științifico-Practică cu participare internațională, ediția a II-a, 18 noiembrie, 2021. – Chișinău : [S. n.], 2021. – P. 135-144.
32. Gontea, Lidia. Practici ale bibliotecilor publice teritoriale din Drochia prin aplicarea curriculumului „Tehnologii informaționale” / Lidia Gontea // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 3/4. – P. 45-51. – ISSN 1857-1476 ; Idem : [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4%202021.pdf> (accesat : 12.02.2025).
33. Harjevschi, Mariana. Accesul digital: impactul dreptului de autor asupra practicilor de digitizare în bibliotecă / Mariana Harjevschi // BiblioPolis. – 2018. – Vol. 68, Nr 1. – P. 10-18. – ISSN 1811-900X ; Idem [Resursă electronică]. – URL:

- <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/136> (accesat : 14.02.2025).
34. Harjevschi, Mariana. Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” continuă ferm crearea conținutului digital / Mariana Harjevschi // BiblioPolis. – 2021. – Vol. 83, Nr 4. – P. 7-12. – ISSN 1811-900X ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/xmlui/handle/123456789/365> (accesat : 14.02.2025).
 35. Helgiu, Ana-Maria. Biblioteca modernă și digitalizarea / Ana-Maria Helgiu // Libraria : Anuar 18-19. – Târgu Mureș, 2019-2020. – P. 45-61. – ISSN 1583-4468 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1023280> (accesat : 10.02.2025).
 36. Istrate, Olimpius. Ameliorarea procesului de educație și a performanței școlare prin utilizarea instrumentelor și resurselor digitale / Olimpius Istrate // Educația digitală / vol. coord. de Ciprian Ceobanu [et al.]. – Iași : [S. n], 2020. – P. 108-123.
 37. Moșoiu, Floarea Elena. Procesul de digitalizare la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj / Floarea Elena Moșoiu. – Prezentare PowerPoint. – 30 slide ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/326?show=full> (accesat : 13.02.2025).
 38. Osoianu, Vera. Biblioteca Națională Digitală – steag de cultură în spațiul virtual / Vera Osoianu // Magazin bibliologic. – 2022. – Nr 3. – P. 48-52. – ISSN 1857-1476 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrmd.files/publicatii/MB_3_2022.pdf (accesat : 12.02.2025).
 39. Ostașevschi-Ureche, Ana. Dezvoltarea competențelor media și digitale în bibliotecă / Ana Ostașevschi-Ureche // O bibliotecă pentru oraș. O bibliotecă pentru fiecare : Materialele Conferinței aniversare a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” : 145 de ani de la fondare (19-21 octombrie

- 2022) / coordonator de ediție: Mariana Harjevschi ; coordonator: Lidia Kulikovski ; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : [S. n], 2023. – P. 130-133. – ISBN 978-9975-3646-7-6 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/xmlui/handle/123456789/520> (accesat : 13.02.2025)
40. Pastușoc, Mihail. Digitalizarea educației ca factor de dezvoltare a societății / Mihail Pastușoc // Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională „Inovații pedagogice în era digitală”, ediția a 10-a, 28 mai 2022, Chișinău, Republica Moldova. – Chișinău : [S. n], 2022. – P. 127-131. – ISBN 978-3405-6-4. – ISBN (pdf) 978-9975-3405-7-1 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/190613 (accesat : 10.02.2025).
41. Pânzaru, Ludmila. Connect Plus : Explorează tehnologiile în bibliotecă / Ludmila Pânzaru // BiblioPolis. – 2019. – Vol. 72, Nr 1. – P. 74-79. – ISSN 1811-900X ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/133> (accesat : 14.02.2025).
42. Peiris, Gayan. Cum transformarea digitală accelerează dezvoltarea durabilă: date și valorificarea lor pentru intervenții inteligente la nivel de politici : [dialog în cadrul Moldova Digital Summit 24 august 2024 cu Gayan Peiris, șeful Departamentului de date și tehnologii al Biroului Digital PNUD]. – URL: <https://www.undp.org/ro/moldova/news/cum-transformarea-digitala-accelereaza-dezvoltarea-durabila-date-si-valorificarea-lor-pentru-interventii-inteligente-la-nivel-de> (accesat : 13.02.2025).
43. Pintilei, Elena. Digitalizarea patrimoniului scris – o prioritate națională / Elena Pintilei // Magazin bibliologic. – 2015. – Nr 1/4. – P. 7-8. – ISSN 1857-1476 ; Idem [Resursă electro-

- nică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Magazin-bibliologic2015.pdf> (accesat : 12.02.2025).
44. Poarta de acces către colecții digitale din Republica Moldova / Instrumentul Bibliometric Național ; Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI). – URL: <https://ibn.idsi.md/ro/poarta-de-acces-colectii-digitale-din-RM> (accesat : 12.02.2025).
45. Rădoi, Mireille. Biblioteca în era digitală – generator și păstrător de cunoaștere / Rădoi Mireille // De SPIRITU ET ANIMA : Revista Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” (București). – 2022. – 7 sept. ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://revista.bcub.ro/biblioteca-in-era-digitala-pas-trator-si-generator-de-cunoastere> (accesat : 14.02.2025).
46. Salcuțan, Aliona. Bunele practici ale învățării digitale prin ludificare / Aliona Salcuțan, Valentina Capățina // Conferința „Proiectul educațional-comunitar – segment complementar procesului educațional”, Chișinău, 2 octombrie, 2022. – Chișinău : [S. n.], 2022. – P. 98-100. – ISBN 978-9975-155-96-0 (PDF) ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/190572 (accesat : 10.02.2025).
47. Silivestru, Diana. Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” – parte componentă a proiectului Biblioteca Europeană / Diana Silivestru // Biblioteca Națională a Republicii Moldova – dimensiune identitară a țării / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : [S. n.], 2022. – P. 161-172. – ISBN 978-9975-119-53-5 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Monografie_BNRM_dimensiune_identitara_a_tarii_2022_0.pdf (accesat : 11.02.2025).
48. Silivestru, Diana. Digitizarea ca politică de acces la cunoaștere și lectură. Proiect susținut de Guvernul Japoniei / Diana Sili-

- vestru // Lectura și scările : Culegere de articole [în vol.] / coordonator de ediție, prefață: Victoria Vasilica ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. 4. – Chișinău : [S. n.], 2023. – P. 131-135 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/lectura%20si%20scari-le%20vol.%20IV.pdf> (accesat : 11.02.2025).
49. Silivestru, Diana. Transformarea digitală a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova : Este pregătită pentru următorul deceniu al schimbărilor digitale sau nu? / Diana Silivestru // The International Scientific Conference „30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova : Economic Progress via Innovation and Competitiveness”. – Chișinău, 2022. – P. 335-341. – ISBN 978-9975-155-60-1. – ISBN 978-9975-155-64-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/156409/du-blincore (accesat : 11.02.2025).
50. Stanca, Sorina. Acces facil la documente digitale locale / Sorina Stanca // Biblioteca. – 2015. – Nr 5. – P. 131-132. – ISSN 1220-3386.
51. Stanca, Sorina. Valorificarea colecțiilor prin digitizare / Sorina Stanca // BiblioPolis. – 2021. – Vol. 83, Nr 4. – P. 24-30. – ISSN 1811-900X ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/365> (accesat : 14.02.2025).
52. Tacu, Mariana. Alfabetizarea digitală și securitatea cibernetică / Mariana Tacu // Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” dedicată Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, 10-11 noiembrie 2022 / comitetul științific: Igor Șarov [et al.] ; responsabil de ediție: Aurelia Hanganu. – Chișinău : [S. n.], 2022. – P. 132-134. – ISBN 978-9975-152-48-8. –

- ISBN 978-9975-62-470-1 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/174147 (accesat : 12.02.2025).
53. Țurcan, Nelly. Planificarea strategică în bibliotecile publice: provocări și soluții pentru adaptare și creștere : [argumentarea necesității modernizării și digitalizării colecțiilor] / Nelly Țurcan, Constantin Marin // Studia Universitatis Moldaviae. – 2024. – Nr 11(24). – P. 76-89. – ISSN 2587-4446 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://exact.studiamsu.md/wp-content/uploads/2025/01/10_Turcan_Marin.pdf (accesat : 13.02.2025).
54. Țurcan, Nelly. Transformarea digitală și viitorul bibliotecilor / Nelly Țurcan // BiblioPolis. – 2024. – Vol. 92, Nr 1. – P. 133-148. – ISSN 1811-900X. – ISSN online 2587-3113 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/1103/1006> (accesat : 17.02.2025).
55. Ungureanu, Viorica. Adaptarea Republicii Moldova la era digitală după modelul UE în contextul respectării drepturilor omului / Viorica Ungureanu // Conferința „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”, Chișinău, Moldova, 8-9 decembrie 2022 ; Universitatea de Stat din Moldova. – Vol. 2. – Chișinău : [S. n.], 2023. – P. 356-373. – ISBN 978-9975-62-529-6. – ISBN 978-9975-62-531-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/183483 (accesat : 11.02.2025).

AUTORII ARTICOLELOR:

- CEBOTARI Margareta – specialist superior, Secția Asistență informațională, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: mcebotari@gmail.com
- CORGHENCI Ludmila – șefa Secției Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: lcorghenci@bnrm.md
- DMITRIC Ecaterina – șefa Secției Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: dezvoltare@bnrm.md
- GAIDEU Doina – șefa Secției Centrul Național de Digitalizare, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: moldavica@bnrm.md
- GHIMPU Natalia – specialist principal, Secția Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: nghimpu@bnrm.md
- MUNTEAN Aliona – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: aliona.muntean@bnrm.md
- OSOIANU Vera – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: bnrmvo2012@gmail.com

- ȚURCANU Lucia – doctor în filologie, cercetător științific gradul II, Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”, România
- VASILICA Victoria – șefa Secției Studii și cercetări, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: vasilica@bnrm.md

Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

**IMPLICAREA BIBLIOTECILOR
ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ:
OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI
Suport metodologic**

Bun de tipar: 11.07.2025
Coli de tipar: 7,8
Tiraj: 10 ex.
Apărut: 2025

Tiparul sub comanda nr. 12,
executată la FPC „Primex-Com” SRL
Bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005

Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 27-53-05, (37322) 22-66-82
E-mail: primex@dnt.md